

Bruk av dobbeltnavn blant hordalandsungdom mellom 16 og 19 år

Marianne Senneseth

Universitetet i Bergen

Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier

Mastergradsoppgave i nordisk

NOLISP350

Vår 2018

Innhold

1 Innledning.....	6
1.1 Problemstilling.....	7
2 Faghistorie og teori.....	8
2.1 Dobbeltnavn	8
2.1.1 Historisk bakgrunn for dobbeltnavn.....	8
2.1.2 Begrepet dobbeltnavn.....	12
2.1.3 Ulike former for dobbeltnavn.....	15
Hellige navn	15
Oppkallingsnavn	15
Sammenskrevne navn	16
Bindestreknavn.....	16
Dobbeltnavn med og uten samklang	17
Andre dobbeltnavn.....	18
2.1.4 Bruken av dobbeltnavn	19
2.2 Oppkalling.....	22
2.2.1 Historisk bakgrunn for oppkalling	22
2.2.2 Oppkalling på 2000-tallet	25
2.2.3 Begrepet oppkalling	26
2.2.4 Ulike former for oppkalling	28
Variasjonsprinsippet.....	28
Fullnavnsoppkalling.....	28
Oppkalling ved moving.....	28
Oppkalling ved allitterasjon.....	29
Oppkalling i og utenom familie	29
2.3 Motivasjon.....	30
2.3.1 Historisk bakgrunn for motivasjon bak navngiving	30
2.3.2 Begrepet motivasjon	31
2.3.3 Ulike former for motivasjon	32
Samsvar med navn på søsken eller etternavn.....	32
Barnets kjønn.....	32
Mor som navnegiver.....	33
Intensjon om bruk av dobbeltnavn	34
2.4 Dobbeltnavnet i bruk.....	35
2.4.1 «Bruker».....	35
Skriftlig bruk	35

Muntlig bruk	36
Tiltalenavn og omtalenavn	36
2.4.2 Kallenavn	37
2.4.3 Situasjonsbestemt ungdomsspråk	38
2.5 Geografisk fordeling (bygd og by)	38
3 Metode	40
3.1 Ungdomsundersøkelsen	40
3.1.1 Metodevalg	40
3.1.2 SurveyXact	41
3.1.3 Personvernombudet for forskning (NDS)	42
3.1.4 Hensyn til målgruppe	42
3.1.5 Hensyn til omfang	42
3.1.6 Utprøving	43
3.1.7 Rekruttering	43
3.1.8 Utvalg av skoler	44
3.1.9 Metodekritikk	44
Mangel på nyanser	44
Feilkilder og mangler	44
3.2 Mødreundersøkelsen	45
3.2.1 Metodevalg	45
3.2.2 Spørreskjema på papir	46
3.2.3 Personvernombudet for forskning (NSD)	46
3.2.4 Rekruttering	46
3.2.5 Metodekritikk	47
4 Resultatdel - ungdommene	48
4.1 Fordelingen mellom kjønn og bygd/by	48
4.2 Hvor mange fornavn ungdommene har	50
4.3 Hvordan ungdommene bruker dobbeltnavnet sitt	51
4.3.1 Hvordan de presenterer seg	51
4.3.2 Hvordan de skriver navnet i uformelle sammenhenger	54
4.3.3 Unntak fra egen bruk av dobbeltnavnet sitt	55
Kjønnfordeling	55
Situasjonsbestemt endring av navnebruk	56
Andre unntak	56
4.4 Tiltalenavn	56
4.4.1 Tiltalenavn, venner	57

4.4.2 Tiltalenavn, voksne	58
4.4.3 Forskjellen mellom tiltaleform fra venner og voksne	60
4.4.4 Tiltalenavn i familien	60
Andrenavnet.....	62
Førstenavnet	62
Hele dobbeltnavnet.....	62
Besteforeldre.....	63
Oldeforeldre og øvrige slektninger	63
4.4.5 Unntakene rundt tiltaleform fra mor og far.....	64
4.4.6 Kallenavn	65
Utfordring knyttet til definisjon av kallenavn.....	65
Andrenavn som kallenavn	66
Sammenheng mellom kallenavn og bruk av dobbeltnavnet.....	66
4.5 Hvorfor ungdommene har dobbeltnavn	67
4.5.1 Utfordringer knyttet spørsmål rundt hvorfor ungdommene har dobbeltnavn	67
4.5.2 Andre grunner	68
Estetikk.....	68
Tradisjon.....	69
Distinktive grunner	69
Flere nasjonaliteter	69
Resten.....	69
4.6 Hva påvirker bruken av dobbeltnavnet.....	69
4.6.1 Oppkalling.....	70
4.6.2 Påvirker oppkalling bruken av dobbeltnavnet?	71
Jenter	72
Gutter	72
Odel	73
4.6.3 Stavelser	75
4.6.4 Samklang	78
4.6.5 Bindestrek.....	79
4.6.6 Bygd og by	85
4.6.7 Er ungdommene glad for å ha flere fornavn?	86
4.6.8 Har dobbeltnavnet en spesiell verdi?.....	88
5 Resultatdel - mødrene.....	92
5.1 Hvorfor fikk barnet flere enn ett fornavn?.....	92
5.2 Blir dobbeltnavnet brukt?	93

5.3 Oppkalling.....	96
5.4 Angret på navnevalg?.....	97
5.5 Noe mødrene selv vil utdype?.....	97
5.6 Tilbakemeldinger om forhold mellom dobbeltnavn hos mødre og barn.....	98
5.7 Konklusjon - mødre	99
6 Oppsummering og avsluttende diskusjon.....	100
6.1 Svar på problemstillingen.....	100
6.1.1 Svar på om det er forskjell mellom kjønnene for bruk av dobbeltnavnet	101
6.1.2 Svar på om det er forskjell på by og bygd for bruk av hele dobbeltnavnet	101
6.1.3 Svar på om bindestrek har noe å si for bruk av dobbeltnavnet.....	102
6.1.4 Svar på om oppkalling påvirker bruken av et dobbeltnavn	102
6.1.5 Svar på om antall stavelser har noe å si for om hele dobbeltnavnet er i bruk	102
6.1.6 Svar på om de er glade for å ha dobbeltnavnet og om verdi har noe å si for om dobbeltnavnet er i bruk	103
6.2 Resultat for hypotesene, kort oppsummert.....	104
6.3 Ungdom og aldersbetinget bruk av dobbeltnavnet	106
6.4 Avsluttende diskusjon	108
Litteraturliste.....	110
Liste over diagrammer	116
Liste over tabeller.....	118
Vedlegg.....	119
Vedlegg 1 – Svar fra Personvernombudet for forskning (NSD) angående søknad om å få gjennomføre spørreundersøkelse:.....	119
Vedlegg 2 – Spørreskjema til ungdommene	120
Vedlegg 3 – Informasjonsskriv til ungdommene.....	128
Vedlegg 4 – Spørreskjema til mødrene	130
Sammendrag. Tittel: «Bruk av dobbeltnavn blant hordalandsungdom mellom 16 og 19 år». Forfatter: Marianne Senneseth	134
Summary. Title: “The use of double names among youths between the age of 16-19 in Hordaland”. Author: Marianne Senneseth	135

1 Innledning

Navneforskning, også kalt onomastikk, er en studie av personnavn, stedsnavn og andre navn både i fortid og nåtid. I denne mastergradsoppgaven er temaet bruken av doble fornavn blant ungdommer. Dette er et lite utforsket område der jeg kan kombinere navneforskning med min erfaring som lærer.

Som lærer ved en videregående skole i Hordaland, møter jeg hver høst nye klasser med elever jeg ikke kjenner. Det aller første jeg gjør når jeg kommer inn i en ny klasse, er å presentere meg selv. Jeg sier *navnet* mitt. Deretter ber jeg elevene om å presentere seg. De sier *navnene* sine. Dette er vår aller første muntlige interaksjon, før vi gjør noe som helst annet. Men før jeg går inn i klasserommet til en helt ny klasse, har jeg midlertid lest navnene deres. Ledelsen ved skolen jeg jobber på, deler alltid ut navnelister slik at vi kan foreta opprop og dermed forsikre oss om at alle som burde være til stede, er til stede. En av de tingene som jeg alltid synes er spennende med disse navnelistene og denne presentasjonen elevene selv gir, er hvordan elevene med dobbeltnavn velger å presentere seg selv. Det er på ingen måte gitt på forhånd om elevene med dobbeltnavn velger å presentere seg med bare det første fornavnet sitt, bare det andre fornavnet sitt, eller med hele navnet.

I de første årene jeg jobbet som lærer, hoppet jeg gjerne over delen der elevene skal presentere seg selv, og leste bare opp navnene fra listen jeg hadde fått utdelt. Dette viste seg imidlertid å være problematisk for en del av elevene med dobbeltnavn. Selv om de aller fleste ikke har noe problematisk forhold til navnet sitt, viser det seg at noen absolutt ikke ønsker å bli presentert med hele dobbeltnavnet sitt, eller viser tydelig ubehag om de blir spurt direkte om de bruker hele navnet eller bare ett av dem. Da jeg begynte på studiet «Navnegransking» høsten 2016, ble det derfor naturlig for meg å granske dette fenomenet. I hvor stor grad bruker egentlig ungdommer med dobbeltnavn hele navnet sitt? Undersøkelsen jeg foretok i forbindelse med semesteroppgaven jeg skrev høsten 2016, gav mange spennende resultater som jeg ønsket å gå mer i dybden på. Dette førte til at jeg i min mastergradsoppgave valgte å fortsette navnegranskingen for å avdekke bruken av dobbeltnavn blant ungdommer, og undersøke hvilke faktorer som påvirker denne bruken.

1.1 Problemstilling

Hovedproblemstilling:

«Bruker hordalandsungdommer på 16-19 år dobbeltnavnet sitt?».

Under denne hovedproblemstillingen ligger det flere underproblemstillinger:

- Er det forskjeller mellom kjønnene for bruk av dobbeltnavnet?
- Er det forskjell på by og bygd for bruk av dobbeltnavnet?
- Har bindestrek noe å si for bruk av dobbeltnavnet?
- Hvordan påvirker oppkalling bruken av et dobbeltnavn?
- Har antall stavelser noe å si for om hele dobbeltnavnet er i bruk?
- Har det om ungdommene er glad for å ha et dobbeltnavn og verdien de tillegger navnet noe å si for hvordan de selv bruker dobbeltnavnet?

2 Faghistorie og teori

Formålet med dette kapitlet er å gå gjennom hvordan sentrale begreper for undersøkelsen har blitt forstått, og hvordan trekkene de beskriver har kommet til uttrykk i navnebruk gjennom historien. Dette vil jeg knytte til hva som blir tatt opp i denne undersøkelsen. Det blir formulert hypoteser med grunnlag av denne gjennomgåingen. Dette kapitlet er delt i fem: dobbeltnavn, oppkalling, motivasjon bak navngiving, dobbeltnavn i bruk og geografisk plassering (bygd og by). Alle de tre første delene vil innledes med et historisk tilbakeblikk, deretter ta for seg noe om ulike former og teori.

2.1 Dobbelt navn

Denne delen vil fokusere spesifikt på dobbeltnavn, både opprinnelse, utbredelse, selve begrepsbruken, ulike typer dobbeltnavn og tidligere forskning rundt bruken av dobbeltnavn. Her kan det være verdt å nevne at man i hovedsak har to helt ulike former for dobbeltnavn. En som består av helt ulike typer navn, gjerne til ulik bruk, og en hvor hele dobbeltnavnet er i bruk, i det minste offisielt. Den historiske bakgrunnen for dobbeltnavn vil tydeliggjøre disse ulike formene.

2.1.1 Historisk bakgrunn for dobbeltnavn

Jesus så på ham [Peter] og sa: «Du er Simon, sønn av Johannes. Du skal hete Kefas» - det er det samme som Peter.

Bibelen, Johannes 1,42

Nøyaktig hvor og når skikken med dobbeltnavn oppstod, er det ikke noen klare svar på, men det er gjort mange sporadiske funn som kan gi noen generelle inntrykk. Vi ser eksempler på at det blir operert med to ulike fornavn allerede i Bibelen. Som vi ser i innledningssitatet over, het apostelen Peter opprinnelig Simon. Jesus tildelte ham det arameiske navnet *Kefas*, som har samme betydning som det greske navnet *Peter*, og betyr «stein» eller «berg». ¹ Den endringen fra et navn gitt av familien, til å få et annet og hellig navn, er noe vi ser igjen når kristendommen etablerer seg som egen religion og for eksempel paven bytter til et hellig navn når han ordineres til pave. Det å få et nytt navn er heller ikke unikt for den kristne tradisjonen,

¹ Kruken 2013, s. 453

som er den som preger Europas navngivingstradisjon. Også i andre kulturer har det vært en tradisjon for å gi en person nytt navn, for eksempel i en del indianske og aboriginske stammer når de gjennomgår overgangsriten fra barn til voksen, da gjerne deskriptive navn.²

Rundt 500-600-tallet i Syd-Europa finner man de første sikre kildene på at det å ta egne kristne navn ved dåp, i tillegg til det foreldregitte navnet, brer seg.³ På samme tid ser vi at etter hvert som munkeklostre, og etter hvert også nonneklostre, blir vanlig og sprer seg, får den ordinerte munken eller nonnen tildelt eller velge seg et nytt og hellig navn.⁴ Dette er noe vi også ser i Norden når det etableres klostre her. I tillegg ser vi i en overgangsperiode mellom hedensk tro og kristen tro på 1000-1100-tallet i Norden, at folk i de øvre sosiale lagene får eller tar et nytt navn i tillegg til det navnet de har fra før.⁵

I Norge holder denne skikken ganske lenge, hvor det så sent som rundt år 1290 og 1340-41 finnes eksempel på personer med dobbeltnavn.⁶ Det er likevel viktig å presisere at dette, som nevnt, sannsynligvis bare gjaldt de øvre sosiale lagene, men her er det for lite tilgjengelige kilder til å vite noe helt sikkert. Man vet lite om bruksområdet til disse dobbeltnavnene, men det kan se ut for at noen av dem har blitt brukt sammen, som da Svend Tvæskeg fikk tilnavnet *Otto* og i flere kilder blir omtalt som *Svend Otto*.⁷ Likevel er det også mange som bærer navn som åpenbart ikke passer sammen, og det er derfor sannsynlig at mange aldri brukte begge navnene sammen. Mange av de nye navnene som ble gitt, eller tatt, var ment som nettopp det, et tillegg.

Etter denne første bølgen med dobbeltnavn i Norge, tar det noen århundrer før det igjen kommer dobbeltnavn til landet. I mellomtiden ser det ut for at skikken med at personer får et ekstra navn, sprer seg i Frankrike. Fra 1165 - 1223 finner man en konge i Frankrike med dobbeltnavn, *Filip II August*,⁸ og vi ser videre at skikken var i bruk blant bønder i Toulouse på 1200-tallet.⁹ Det ble også vanlig med dobbeltnavn i Firenze i alle samfunnslag på 1300-

² Stemshaug 1982, s. 25

³ Saarelma m.fl. 2012, s. 149

⁴ Ibid

⁵ Meldgaard 1990, s.137

⁶ Ibid

⁷ Steenstrup 1918, s. 61

⁸ *Store norske leksikon*, s.v. «Filip 2 August», lest 03.05.2018

⁹ Mitterauser 1993, s. 396

tallet.¹⁰ I Firenze var det andre navnet i et dobbeltnavn var nesten alltid et hellig navn den første tiden, for eksempel hadde halvparten navn etter helgenen som var nærmest fødselsdagen eller dåpsdagen.¹¹ Skikken spres seg deretter videre i Europa, blant annet nordover.¹²

I løpet av 1500-tallet etablerer skikken med dobbeltnavn seg i Tyskland, først blant de kongelige og adelige, siden utover til resten av befolkningen.¹³ Fra Tyskland kommer skikken til Danmark-Norge sammen med den tyskfødte dronning Anna Kathrine (1575 – 1612).¹⁴ Hun ble gift med Christian IV, og selv om deres barn ikke fikk dobbeltnavn, velger Christian IV å kalle første datteren han får med sin nye «kone» Kirsten Munk, opp etter sin da avdøde dronning.¹⁵ Også i Danmark er adelen rask til å snappe opp den nye navnemoten, og det tar ikke mange tiårene før det er vanlig med dobbeltnavn blant de øvre sosiale lagene i Danmark. Etter enda noen tiår har skikken spredt seg til resten av folket også.

Siden Norge var i union med Danmark på denne tiden, var det i stor grad danske embetsmenn som styrte Norge. En del av disse danskene kom selv opprinnelig fra Tyskland, eller hadde tyske foreldre, og det var også en del tyskere på Vestlandet som følge av handel. Dette fører til at en del personer med dobbeltnavn man finner i Norge før slutten av 1600-tallet, har tyske etternavn. Det var også disse danske og tyske embets- og borgerklasse menneskene som tok med seg skikken med dobbeltnavn, noe som gjør at vi finner eksempler på dobbeltnavn i Norge fra slutten av 1600-tallet.¹⁶

Utover 1700-tallet sprer skikken seg, først blant den norske overklassen, men siden også utover i befolkningen. Å gi barna flere fornavn blir så populær at også flere enn to fornavn forekommer, for eksempel bar 109 av 100 000 innbyggere i perioden 1790-1800 trippelnavn.¹⁷ Spredningen av dobbeltnavn var størst langs kysten (Nord-Norge og Vestlandet), hvor det når en rekordhøy topp i Hadsel i Nordland på slutten av 1800-tallet hvor

¹⁰ Ibid, s. 397

¹¹ Ibid

¹² Ibid, s. 398

¹³ Seibicke 1991, s.80

¹⁴ Meldgaard 1990, s. 142

¹⁵ Ibid, s. 143, «kone» i anførselstegn fordi det er uklart om ekteskapet var legalt, de giftet seg ikke offisielt i en kirke (det første barnet av Christian IV med dobbeltnavn, var den uekte sønnen Christian Ulrik Gyldenløve, født 1611)

¹⁶ Aarset 1982, s. 88

¹⁷ Alhaug 2003, s. 81

ca. 97 % av alle menn og ca. 99 % av alle kvinner får dobbeltnavn.¹⁸ Som et eksempel på det andre ytterpunktet, var det i Skjåk i Oppland derimot veldig liten spredning av dobbeltnavn. Her var det bare omtrent 5,7 % av mennene og 9,7 % av kvinnene som hadde dobbeltnavn i perioden 1900-1915, men antallet steg etter dette.¹⁹

At den nye navnskikken kunne spre seg så fort som den gjorde, skyldes sannsynligvis at den åpnet for at foreldre både kunne ivareta oppkallingstradisjonen, og samtidig fikk ta i bruk nye og mer moderne navn. Derimot er det ikke særlig sannsynlig at hele dobbeltnavnet var i bruk på denne tiden. Hvor det var vanlig med ganske korte navn på 1600-tallet og litt ut på 1700-tallet, ble navnelengden lenger i siste halvdel av 1700-tallet og utover på 1800-tallet. Muntlig var nok mange av navnene fortsatt korte, for det kunne for eksempel stå skrevet *Paulus* i kirkeboken, mens vedkommende ble kalt *Pål*.²⁰ Dette er også en tendens vi ser i for eksempel Sverige, hvor det kunne stå *Catharina* i kirkeboken, mens *Casja* var bruksnavnet.²¹ Spredningen av dobbeltnavn som foregikk på denne tiden var derfor navn som neppe hadde en naturlig klang sammen (oppkallingsnavn + nytt og moderne navn), og som i tillegg var lange. Dette er begge elementer som taler for at hele dobbeltnavnet ikke ble gitt med hensikt om daglig bruk.

Om vi ser Norge under ett, øker bruken av dobbeltnavn også utover 1900-tallet fram til omtrent 2. verdenskrig hvor rundt 60 % av alle barn i landet fikk dobbeltnavn.²² Det er også i denne perioden vi finner framveksten av bindestreknavnene, en trend som når sin topp rundt år 1980 hvor rundt 4 % av befolkningen hadde navn med bindestrek.²³ Skikken med bindestrek kan ha vært en påvirkning fra Sverige, hvor bindestreknavn ble veldig populært de første tiårene på 1900-tallet.²⁴

At dobbeltnavn blir så populært mot 2. verdenskrig og i tiårene rett etter, sammenfaller med flere ting, som navnerenessanse med korte navn fra sagatiden, korte tradisjonsnavn som *Per* og *Jan* ble populært igjen og perioden funksjonalismen. Selv om funksjonalismen først og

¹⁸ Bræk 1979, s. 245–246: menn 1870–75: 97,3 %, og 1880–85: 97,5 %; kvinner 1870–75: 98,5 % og 1880–85: 99,6 %

¹⁹ Dagsgard 1991, s. 143

²⁰ Kruken og Stemshaug 2013, s. 449

²¹ Otterbjörk 1964/2000, s. 56

²² Kristiansen og Ouren, 1998, s. 105

²³ Ibid

²⁴ Otterbjörk 1964/2000, s. 56 – 57

fremst regnes som en kunstretning, spesielt innen arkitektur, speiler den også samfunnets ønske om at alle ting skal ha sin funksjon; også navn. Dermed står vi igjen med en trend med veldig korte navn og hvor skikken om dobbeltnavn fortsatt står sterkt. Dette kulminerer ut i funksjonelle dobbeltnavn som klinger godt sammen og er korte nok til å kunne uttales som et dobbeltnavn. Man får altså et skifte fra en tradisjon på 1800-tallet hvor dobbeltnavn i stor grad fungerte som en slags pynt (s. 24), til en tradisjon hvor dobbeltnavnet skulle være enkelt, funksjonelt og i bruk.

Etter 2. verdenskrig går skikken med dobbeltnavn tilbake, og i 2000 er det bare ca. 24 % av befolkningen som får dobbeltnavn.²⁵ At det blir så mange færre som får dobbeltnavn mot slutten av 1900-tallet og utover 2000-tallet, kan skyldes flere ting: for eksempel er det ikke lenger et krav om oppkalling, det blir mer vanlig å gi barna både mellomnavn og etternavn (noe som vil gi et veldig langt navn totalt sett om barnet også har dobbelt fornavn)²⁶, og at navnelengden og antall stavelser i navn øker igjen utover siste halvdel av 1900-tallet, noe som gjør uttale av dobbeltnavn mer tungvint. Dermed beveger vi oss igjen litt bort i fra den funksjonelle fasen, og mer mot samme bakgrunn for dobbeltnavn som på 1800-tallet; et ekstra navn til pynt, gjerne hentet fra egen familie. Selv om navnelengden igjen har gått noe ned de siste 15-20 årene, ser det nå ut for at det å gi barnet dobbeltnavn har stabilisert seg til å gjelde i underkant av en fjerdedel av jentene og rundt en femtedel av guttene.²⁷

2.1.2 Begrepet dobbeltnavn

Begrepet *dobeltnavn* er problematisk fordi det ikke er noen felles terminologi som dekker alle ulike variasjoner av flere navn. Flere navneforskere har forsøkt å finne gode definisjoner, blant annet den norske navneforskeren Terje Aarset og den danske navneforskeren Eva Meldgaard. Forsøkene er kommet som et resultat av at man tidligere unngikk å bruke noen term i det hele tatt, eller opererte med egenlagde, og at Aarset og Meldgaard nå mente at det burde komme et eller flere begreper som var mer presise og allment fungerende for alle typer flernavnskombinasjoner, samt i alle de nordiske landene.

²⁵ Statistisk sentralbyrå, «Navn 2000» (2001) (dette er også samme fødselseår som mange av ungdommene som har deltatt i undersøkelsen).

²⁶ Kristiansen og Ouren 1998, s. 106

²⁷ Statistisk sentralbyrå, «Navn 2000» (2001) og Statistisk sentralbyrå, «Navn 2015» (2016)

Aarset undersøkte hvilke begreper som forelå og kom fram til at flere forsøk var blitt gjort på å finne noe passende, men at det ikke var noen enkle og samlende begreper som fungerte. Han skrev at det i 1978-79 fantes en kommentar til den norske navneloven som definerte *dobbeltnavn* som to etternavn som skal være bundet sammen med bindestrek slik at man kan ha to slektsnavn, men at denne definisjonen ikke sier noe om fornavn.²⁸ Aarset fant også at man i gamle ordbøker, fra 1937 og 1966, kan finne *dobbeltnavn*, men at det også her som regel er snakk om etternavn, eller at navnene vanligvis er bundet sammen med bindestrek.

Foruten om norske lover og gamle ordbøker, så også Aarset på hva andre personer har gjort, både i Norge og naboland. Han fant ut at det var flere ulike termer, som:

- Eilert Sundt (1859): *dobbelte, tredobbelte Navne* eller *Dobbelt-Navne*.
- Ivar Aasen (1878): *navnepar*.
- Johannes Steenstrup (1890-årene): *dobbelte Navne* eller *Dobbeltnavne*
- Ulike bygdebøker fra starten av 1900-tallet: *dobbeltnavn*
- Eva Meldgaard (1965): *flere navne og mer end et fornavn..*
- Roland Ötterbjörk (1964/2000): *flernamnsystem, dubbelnavn, parnavn, flernamn* eller *dubbla förnamn*.
- Reinert Kvillerud (1980): *dubbelnavn og trippelnavn*.
- Kristoffer Kruken (1981): *førstenavn og andrenavn*.²⁹

Etter å ha funnet alle de ulike begrepene, konkluderer Aarset med at det beste nok er å bruke eksisterende termer, men heller presisere bruken av dem, og at man bør sikte mot en felles praksis for alle de nordiske landene.

Meldgaard på sin side lot seg inspirere av Aarset og ønsket å finne fram til en god og dekkende terminologi. Hun mener at det bør komme en felles terminologi, og peker på flere utfordringer rundt termen *dobbeltnavn*, som:

- I Norge og Sverige kan dobbeltnavn brukes om både fornavn og etternavn, i Danmark bare om fornavn.

²⁸ Aarset 1983, s. 88-89 (Mer henvisning til Ot.prp.nr.43 (1978-79))

²⁹ Ibid

- Det er to ulike hovedtyper av dobbeltnavn, de eldre fra rundt år 1000-1100 som ofte har to hovedtrykk (Johan`Olof`), og de yngre som vi har i dag, ofte med ett hovedtrykk (Carl`Ivar).
- Noen barn får flere enn to fornavn.
- Noen barn får bindestrek mellom navnene sine.
- Noen bruker navnene sammen, andre ikke.

Spørsmålet blir da om alle disse i det hele tatt kan ha en fellesbetegnelse? Hun prøver å forkaste termen *dobbeltnavn* og vil heller innføre termen *flernavnskombinasjoner*, en term som viser seg å bli tungvint fordi ordet er så langt. Til slutt ender hun opp med samme konklusjon som Aarset. Det enkleste og mest lettvinde er å holde seg til allerede etablerte termer, som *dobbeltnavn*, men heller presisere hvordan man bruker termen til sitt bruk.³⁰

Den samme problemstilling blir også tatt opp i Finland, hvor blant annet den finske navneforskeren Minna Saarelma fokuserer på at det er problematisk med fastlagte termer fordi:

Many of these are quite established onomastic terms but more of these types of terms are all the time being created for various needs in the study of names. It is clear that different naming systems also generally require different terms for facilitating their exact description and analysis.³¹

Det er dermed kanskje ikke engang formålstjenlig å ha et helt fastsatt sett med begreper fordi behovet for bruken av en terminologi kan endre seg.

Med denne bakgrunnen, velger jeg derfor å holde meg til den velkjente termen *dobbeltnavn*, men med en presisering rundt definisjonen for bruk. I min oppgave vil dobbeltnavn bli brukt om alle fornavnskombinasjoner hvor det er minst to fornavn som er atskilt fra hverandre med enten mellomrom eller bindestrek. Det vil si at jeg klassifiserer for eksempel Kari Anne og Kari-Anne som dobbeltnavn, men ikke Karianne. Også navn som Stine Marie Louise og Ole

³⁰ Meldgaard 1992

³¹ Saarelma m.fl. 2012, s. 135

André Christian Ivar, altså tre og fire fornavn, vil bli klassifisert som dobbeltnavn i min oppgave.

2.1.3 Ulike former for dobbeltnavn

Selv om jeg vil benytte meg av begrepet *doppeltnavn*, er det viktig å presisere at det er veldig mange ulike typer dobbeltnavn, og mange ulike årsaker til at personer har fått dobbeltnavn. Man kan også organisere dem etter innhold, det vil si navn som betyr noe spesielt, eller etter form, altså selve skrivemåten.

Hellige navn

Som vi har sett, er det sannsynlig at skikken med dobbeltnavn slik vi kjenner den, kan ha oppstått i forbindelse med hellige navn allerede det første århundret e.Kr. Fortsatt er det slik at munk, nonner og paver velger seg et hellig navn i tillegg til sitt døpenavn. I tillegg har det i store deler av verden blitt vanlig å kalle opp barn etter hellige skikkelser, som for eksempel *Jesus* i mange katolske land, hvor det hellige navnet da gjerne inngår i et dobbeltnavn. Når det er snakk om bruk av hellige navn, er det ikke gitt eller valgt med hensikt å passe til det andre navnet, derfor er det sjelden at navnene klinger godt sammen.

Oppkallingsnavn

Som jeg var inne på tidligere, var sannsynligvis oppkallingsskikken, hvor man kalte opp etter familiemedlemmer etter et bestemt mønster, en medvirkende årsak til at trenden med dobbeltnavn kunne spre seg så mye som den gjorde. Nå kunne foreldre både kalle opp barna etter skikken, og samtidig gi barnet et mer moderne navn. Utover 1900-tallet forsvant forventningen om å kalle opp barn, men likevel fortsetter en del foreldre å kalle opp barna sine. En teori jeg vil teste ut her, er om oppkalling også i dag kan være en vanlig årsak til dobbeltnavn:

Hypotese 1: Oppkalling er en viktig årsak til at foreldre velger å gi barna sine dobbeltnavn.

Som jeg vil komme nærmere inn på senere, vil vi se at det tradisjonelt sett spesielt er odelsgutten som blir oppkalt. Er det mulig at også denne tradisjonen har holdt seg? Jeg vil derfor undersøke dette:

Hypotese 2: Ungdommer med odell på gård er mest sannsynlig oppkalt.

I tillegg var jeg interessert i å undersøke om det å være oppkalt påvirker bruken av dobbeltnavnet og tilknytningen til det. Ut i fra semesteroppgaven om bruk av doble fornavn som jeg skrev høsten 2016, burde dem som er oppkalt bruke dobbeltnavnet sitt noe mer hyppig enn dem som ikke er oppkalt, samt være mer knyttet til navnet sitt. Dette vil jeg jobbe med ut i fra to hypoteser:

Hypotese 3: Flere av ungdommene som er oppkalt enn dem som ikke er oppkalt, bruker hele dobbeltnavnet sitt.

Hypotese 4: Ungdommene som er oppkalt vil tillegg navnet større verdi enn ungdommene som ikke er oppkalt.

Sammenskrevne navn

I blant annet Tyskland utviklet det seg fra 1500-tallet en tendens hvor man satte dobbeltnavnet sammen til et såkalt *kosenavn*, som for eksempel fra *Anna Marie* til *Annemie*.³² Dette har ført til at det over tid har dannet seg en del dobbeltnavn som nå er helt sammenskrevne, og som i dag gjerne ikke blir sett på som dobbeltnavn i det hele tatt av folk flest, som *Karianne*, *Oleanna* og *Oliver*. Alle disse navnene er blitt dannet av dobbeltnavnskombinasjoner hvor navnene i utgangspunktet har hatt god samklang.

Bindestreknavn

Som tidligere nevnt, kom det en trend mot slutten av 1800-tallet og utover 1900-tallet om å sette navn sammen med bindestrek, som for eksempel *Jan-Erik* og *Anne-Lise*. Jan Erik Kristiansen og Jørgen Ouren ved Statistisk sentralbyrå mener at bindestreken kom til for å signalisere at begge navnene skal brukes.³³ I tillegg fastslår et rundskriv fra 1969 til fylkesmennene at: «Departementet har antatt at det ikke er noe til hinder for at foreldre ved valg av fornavn til barn (...) knytter navnene sammen med bindestrek (...) slik at navnene alltid må nyttes sammen.»³⁴ Fenomenet med bindestrek dukket opp samtidig med at lengden

³² Seibicke 1991, s. 80

³³ Kristiansen og Ouren 1998, s. 108

³⁴ Rundskriv (jnr. 1878/69 N FB/Ab), 1969

på navn og antall stavelser i norske fornavn gikk ned, noe vi også ser tydelig av de to eksemplene over, og de to korte navnene blir dermed lett og naturlig å uttale sammen. I oppgaven min vil jeg se nærmere på bruken av bindestreknavn og finne ut om det er slik at bindestreknavn alltid blir brukt sammen.

Hypotese 5: Ungdommer med bindestreknavn bruker hele dobbeltnavnet sitt.

Siden det har vært en nedgang i bruken av bindestreknavn, koblet jeg dette sammen med at en mulig forklaring kan være at lengden på navn og antall stavelser i navn gikk opp helt på slutten av 1990-tallet og overgangen til 2000-tallet. Det ble dermed mer unaturlig å skulle uttale begge navnene sammen fordi de nå var lenger og hadde flere stavelser. Dette vil jeg også undersøke:

Hypotese 6: Ungdommene med få stavelser i navnene sine bruker hele dobbeltnavnet oftere enn ungdommer med mange stavelser i navnene sine.

Dobbeltnavn med og uten samklang

Når vi snakker om *klang* i et navn, foreligger det ikke en entydig forklaring på hva som bestemmer om navn som har samklang og ikke. Det kan dreie seg om antall stavelser, trykk, hvilke lyder som fins i navnene og annet. Samklang i dobbeltnavn blir ofte oppfattet som navn som uttales med ett hovedtrykk, for eksempel *Anne`Lise*, mens dobbeltnavn med mindre samklang uttales med to hovedtrykk, for eksempel *`Elin `Hege* (som av noen også kan bli uttalt med ett hovedtrykk som i *Elin`Hege*).

Som vi har sett i det historiske tilbakeblikket, kan det se ut for at skikken med dobbeltnavn har oppstått som et resultat av at noen fikk eller tok andre navn enn det foreldrene hadde gitt dem. Disse navnene ble da gitt eller tatt enten fordi de ble regnet som hellige, eller hadde en bestemt betydning som man ville assosieres med. I tillegg kommer det med den nye bølgen av dobbeltnavn en tendens til å bruke mange og lange navn nesten som en utsmykning på barna (s. 24). Heller ikke i disse tilfellene har fornavnene vært ment for å uttales sammen. Samtidig kommer også skikken fra Tyskland med kjælenavn og forkortede navn hvor det er meningen at navnene skal kunne brukes sammen. Vi står dermed igjen med to ulike sammensetninger av dobbeltnavn: De navnene som ikke klinger så godt sammen og neppe har vært ment for å

skulle brukes sammen, og de navnene som klinger godt sammen og kan brukes sammen. Det er rimelig å tro at klang har sammenheng med bruk:

Hypotese 7: Ungdommene som selv oppgir at de ikke synes at navnene deres klinger godt sammen, vil sjelden eller aldri bruke hele dobbeltnavnet sitt

Siden der er ungdommene som skal gjøre greie for sin oppfatning, kan vi ikke her definere klang klart, likevel kan vi anta at de har oppfatninger som passer med antakelsen om samklang ovenfor.

Eksempel fra min egen familie

Navn med lite samklang

For ett av våre barn endte det med et kompromiss hvor barnet fikk to navn med liten samklang og med intensjon om at bare førstenavnet skulle være i daglig bruk. Barnet selv skriver begge fornavnene, og veksler mellom å presentere seg med begge navnene eller bare førstenavnet.

Andre dobbeltnavn

Ikke alle dobbeltnavn kommer som et resultat av oppkalling, hellige navn eller er blitt mer tett knyttet sammen med bindestrek eller sammenskriving. Da dobbeltnavntradisjonen kom til Norge på nytt helt på slutten av 1600-tallet og så spredte seg utover 1700- og 1800-tallet, ble gjerne navnene også gitt som et utslag av smak eller et ønske om å tilpasse seg trender. Det var ikke uvanlig at man på 1800-tallet plutselig kunne finne en husmannsdatter med et navn som *Magnore Marentie Natali*.³⁵ At slike navn, som tidligere hadde vært ensbetydende med høy status i samfunnet, nå også kunne finnes blant de nederste på den sosiale rangstigen, viser blant annet at det å smykke barnet sitt med et «overklassenavn» kan ha vært et forsøk på å gi barnet en sjanse til en bedre framtid, eller vise at man er moderne og følger trenden med dobbeltnavn.³⁶

³⁵ Fure 1990b, s. 52

³⁶ Ibid, s. 53

Også i dag ser vi at smak og tilpasning av trender er en vanlig, kanskje den mest vanlige, navngivingsgrunnen foreldre har.³⁷ Det er derfor rimelig å anta at en del av ungdommene har fått sine dobbeltnavn på bakgrunn av at foreldrene rett og slett bare synes navnene var fine.

Hypotese 8: Mange av ungdommene sine dobbeltnavn er gitt utelukkende fordi foreldrene likte dem.

2.1.4 Bruken av dobbeltnavn

Hovedformålet mitt med masteroppgaven er å undersøke om ungdommer med dobbeltnavn bruker dobbeltnavnene sine. For å kunne gjøre det, er det viktig å se på hva som er blitt forsket på rundt dette tidligere og hvilke metoder som er tatt i bruk.

Det er flere norske navneforskere som har engasjert seg i dobbeltnavn og sett på både historien bak dobbeltnavn i Norge, og bruken av dobbeltnavn. Den norske navneforskeren Gulbrand Alhaug publiserte i 1999 en artikkel med navn: «Eg er døypt Per Jørn, men dei fleste kallar meg berre Per», hvor han fokuserer på hvilket tiltalenavn som blir brukt av familien til personer med dobbeltnavn født i første halvdel av 1900-tallet. Undersøkelsen baserer seg delvis på materiale hentet fra dødsannonser fra avisen Nordlys, systematisk hentet ut fra januar 1998 til mai 1999, og delvis fra folketellinger hvor ett av navnene er oppgitt med initial.³⁸ Alhaug trekker fram at det er problematisk å konkludere sikkert med noe fordi materialet i stor grad er mangelfullt og baserer seg på indikasjoner. For eksempel kan han ikke vite helt sikkert at navnet som står i teksten i dødsannonsen, er navnet som ble brukt til daglig selv om det virker sannsynlig at det er slik, og han kan ikke vite sikkert om alle med dobbeltnavn faktisk er oppført med hele navnet i dødsannonsen. På samme måte er det problematisk å si noe sikkert om navnebruken fra folketellingen ut i fra initialer. Alhaug skriver: «Denne initialbruken kan tyde på at det var fyrstenamnet som var tiltalenamnet i *Gustav A. Dahl* – og andrenamnet i *J. Carl Sandvig*.».³⁹ Ordene «kan tyde på» gir en indikasjon, men ikke noe sikkert svar.

Også den norske navneforskeren Kristoffer Kruken har undersøkt bruken av dobbeltnavn i Norge for personer født i første halvdel av 1900-tallet. I artikkelen «Andrenamnet som

³⁷ Øvergaard 2006, s. 69 og 71

³⁸ Alhaug 1999, s. 73, 75 og 86

³⁹ Ibid, s. 87

tiltalenamn i Noreg» fra 2001, tar han utgangspunkt i Alhaug sine undersøkelser og foretar en tilsvarende undersøkelse for Leksvik. En forskjell mellom de to undersøkelsene er at Kruken selv er oppvokst i Leksvik og dermed vet hvilket navn som har vært tiltalenavn for personene i dødsannonse han undersøker, på den måten blir resultatet mer sikkert.⁴⁰

I sin undersøkelse om bruk av dobbeltnavn i 1999 kom Alhaug fram til hovedsakelig to ting: Det ene var at 93,7 % ble tiltalt med førstenavnet sitt, 3 % med andrenavnet og 3,3 % med hele dobbeltnavnet.⁴¹ Det andre var at det var en tydelig framgang i bruken av hele dobbeltnavnet som tiltalenavn utover 1900-tallet, da gjerne på bekostning av bruk av bare andrenavnet som tiltalenavn.⁴²

Kruken finner i sin undersøkelse fra 2001 de samme tendensene.⁴³ Derimot finner Kruken langt flere som bruker andrenavnet som tiltalenavn enn det Alhaug gjør. I sin undersøkelse kommer Kruken fram til at ca. 22 % av alle med dobbeltnavn bruker andrenavnet som tiltalenavn.⁴⁴ Selv om tallene mellom de to undersøkelsene er avvikende, er de likevel enige om at bruken av førstenavnet ser ut for å være framtreddende.

I 1978 skrev Perly Folstad Norberg hovedoppgaven «Navnetradisjoner og sosiale sjikt» hvor han blant annet ser på bruken av dobbeltnavn i noen skoleklasser i Trondheim. Han tar utgangspunkt i klasser han selv har undervist i, og definerer bruken av dobbeltnavnene ut i fra hvordan han selv kjenner elevene. Norberg skriver her at bortimot halvparten av alle elevene med dobbeltnavn bruker hele dobbeltnavnet daglig.⁴⁵ Dette kan stemme godt overens med funnene til blant annet Alhaug om at andrenavnet viker på bekostning av bruk av hele dobbeltnavnet, samt at det passer med at dobbeltnavn for barn født i tiårene etter 2. verdenskrig hadde korte og funksjonelle dobbeltnavn som var enkle å bruke sammen.

Undersøkelsene ovenfor tar for seg navnebruken i første halvdel av 1900-tallet og 1970-årene, men siden min undersøkelse foregår høsten 2017, er det hensiktsmessig å se på navnebruk på 2000-tallet også. Her finner vi hovedfagsoppgaven i nordisk av Gro Volmert Sørensen fra

⁴⁰ Kruken 2001, s. 98 - 101

⁴¹ Alhaug 1999, s. 89

⁴² Ibid

⁴³ Kruken 2001, s. 108

⁴⁴ Ibid, s. 99

⁴⁵ Norberg 1978, s. 57

2002, hovedfagsoppgaven til Ingebjørg Bosh Øvergaard fra 2006 og Tina Torgersen Oftedal sin bacheloroppgave fra 2014, samt min egen semesteroppgave fra høsten 2016.

Sørensen undersøker valg av personnavn i Arendal og Harstad kommuner, og som et ledd av dette undersøker hun blant annet dobbeltnavn. For Arendal framkommer det ikke noen tall, men hun skriver at av de 11 barna i Harstad som har dobbeltnavn, alle i alderen 2-4 år, blir omtrent halvparten brukt daglig.⁴⁶ Materialet er dermed noe tynt i dette tilfellet, i tillegg til at barna er små og man bare får vite noe om foreldrenes bruk.

Øvergaard har spurt foreldre i Gamvik og Masfjorden om blant annet bruk av dobbeltnavnet til barna sine. Hun fant ut at rundt 25 % av barna i Gamvik har dobbeltnavn, mot 18 % i Masfjorden. Av disse blir henholdsvis 32 % og 34,5 % av jentene og henholdsvis 23,3 % og 63,3 % av guttene tiltalt med hele dobbeltnavnet.⁴⁷ 6,7 % av guttene i Gamvik (to stykk) og 3,2 % av jentene (bare én) i Masfjorden blir tiltalt med bare andrenavnet.⁴⁸ Øvergaard lanserer også en teori om at grunnen til avviket for at så mange gutter i Masfjorden blir tiltalt med hele dobbeltnavnet, kan ha sammenheng med at disse guttene også er oppkalt.⁴⁹

Oftedal på sin side har spurt kontaktlærere til elever med dobbeltnavn (44 elever) om bruken, og fant da ut at 13,6 % av alle elever med dobbeltnavn tiltales med dobbeltnavnet sitt av kontaktlærer.⁵⁰ I min egen semesteroppgave fant jeg ut at omtrent 15 – 25 % av elevene presenterer seg med eller blir tiltalt med hele dobbeltnavnet, litt avhengig av kjønn og situasjon, men at det helt klart var mest vanlig å bruke og bli tiltalt med førstenavnet.⁵¹ Disse undersøkelsene utleder to hypoteser jeg vil undersøke:

Hypotese 9: En stor overvekt av ungdommer med dobbeltnavn bruker bare førstenavnet sitt.

Hypotese 10: Omtrent 25 % av ungdommene med dobbeltnavn bruker og blir tiltalt med hele dobbeltnavnet sitt.

⁴⁶ Sørensen 2002, s. 89

⁴⁷ Øvergaard 2006, s. 52-53

⁴⁸ Ibid, s. 50-51

⁴⁹ Ibid, s. 52-53

⁵⁰ Oftedal 2014, s. 17

⁵¹ Senneseth 2016, s. 13

En vesentlig forskjell mellom undersøkelsene til Alhaug og Kruken, er den geografiske plasseringen for gjennomføringen. Der Tromsø er et bysamfunn, er Leksvik et typisk bygdesamfunn. Kruken skriver at: «Alhaug viser at andrenamnet ofte blir valt som tiltalenavn av distinktive omsyn (...). Det same ser eg i Leksvik-materialet». ⁵² Dette er også det samme som Øvergaard konkluderer med i sin undersøkelse fra Masfjorden, men her er det hele dobbeltnavnet som er i bruk av distinktive årsaker. Det er derfor rimelig å anta at valget av tiltalenavn kan være ulikt mellom by og bygd fordi det normalt er et langt færre folketall i en bygd enn i en by. Dersom det i tillegg forekommer en del fullnavnsoppkalling, er det større behov for å for eksempel velge andrenavnet eller hele dobbeltnavnet som tiltalenavn i en bygd enn i en by av distinktive hensyn. Dette er en ting jeg vil se nærmere på i undersøkelsen:

Hypotese 11: Det mer vanlig å ta i bruk hele dobbeltnavnet eller andrenavnet som tiltalenavn på bygdene enn i byen.

2.2 Oppkalling

I Norge har oppkalling sterke tradisjoner. I norrøn tid og starten av middelalderen foregikk oppkallingen gjerne ved variasjonsprinsippet, og gjerne med moving, senere ved fullnavnsoppkalling. ⁵³ Først og fremst var det oppkalling etter besteforeldre og oldeforeldre etter et fast mønster, men utover 1800-1900-tallet, ble det også mer vanlig å kalle opp etter ulike idoler, som presten eller kjendiser. I dette kapitlet vil jeg først ta for meg historien bak oppkalling, deretter definere hva som er oppkalling i dag og til slutt se på ulike former for oppkalling.

2.2.1 Historisk bakgrunn for oppkalling

Den Skik, at opkalde Frænder eller Venner, er saa gammel som Navnene selv.

P.A. Munch⁵⁴

Den første oppkallingsskikken vi med sikkerhet vet finner sted i Norge, kommer fra

⁵² Kruken, s. 100

⁵³ De ulike formene for oppkalling vil bli forklart under del 2.2.4

⁵⁴ Munch 1849, s. 80

vikingtiden hvor det finnes kilder som indikerer at det fantes en oppkallingsskikk etter *variasjonsprinsippet*, for eksempel fra *Þorbjörn* til *Þorbrandr*.⁵⁵

Utover i middelalderen endret skikken seg til *fullnavnsoppkalling*, men ikke nødvendigvis for alle barna i en familie. Tidsperioden faller da også sammen med inntoget av kristne navn her i Norge, noe som påvirker hvilke navn barna fikk. I kongeslekten ble det for eksempel vanlig å gi eldstesønnen et nordisk navn etter en bestefar, mens yngre sønner, frillebarn og døtre gjerne fikk kristne navn.⁵⁶ I Snorre Sturlusons «Soga om Olav den Heilage», ser vi at *ættenavn*, som i at enkelte fornavn skulle gå igjen i samme familie, eksisterte på denne tiden: «Kongen sa: «Kvifor let du guten heite Magnus? Det er ikkje brukt i vår ætt.» Sigvat svara: «Eg kalla opp att kong Karlamagnus; han var den beste mannen eg visste i verda.»».⁵⁷

Etter reformasjonen i 1536-37, kan det virke som tradisjonen med å kalle barna opp innenfor ætten ble mer og mer fast og systematisk. De neste 200 årene er det lite forandringer, og på starten av 1700-tallet var tradisjonen etablert med et fast mønster for hvordan man ideelt sett skulle kalle opp barna. I følge dette mønsteret skulle eldste sønn bli oppkalt etter farfar, nest eldste etter morfar, og eventuelle andre sønner etter oldefedre. Jenter på sin side hadde likt mønster, men her da etter farmor, mormor og oldemødre; i den rekkefølgen. I tillegg var det flere unntak for de faste reglene, for eksempel skulle en enkemann eller enke oppkalle første barnet av motsatte kjønn etter den avdøde ektefellen.⁵⁸ I utgangspunktet skulle man ved de faste oppkallingsreglene dermed unngå å få barn som bar samme fornavn som patronymikon, for eksempel *Nils Nilsson*, men de ulike unntakene fra oppkallingsreglene kunne likevel gi slike navnekombinasjoner.

Mot slutten av 1700-tallet og utover 1800-tallet svekkes oppkallingstradisjonen i Norge, spesielt i byene og langs kysten.⁵⁹ I innlandet, som i jordbruksbygder som Skaun i Sør-Trøndelag, blir den i noe større grad bevart, spesielt fordi det her blant annet skilr over til oppkalling ved alliterasjon i stedet for bare fullnavnsoppkalling, men også her er det en nedgang.⁶⁰ Det store hamskiftet i jordbruket, kombinert med en økende urbanisering,

⁵⁵ Kruken m.fl. 2018, s. 318

⁵⁶ Johannessen 2002, s. 35

⁵⁷ Sturluson 1979, s. 334

⁵⁸ Seland 1978

⁵⁹ Fure 1990a, s. 153 - 155

⁶⁰ Stemshaug 1982, s. 29 - 30

etablering og utvidelse av massemedia (aviser og tidsskrifter), bedre økonomiske vilkår for flere og en endring i både selve familiestrukturen og synet på barnet, er alle faktorer som setter i gang en endring også i navngivingsprosessen.

Fordi oppkalling var sterkt slektsorientert, noe som både gav rettigheter og plikter for navnebæreren, for eksempel i forhold til odelsrett, oppløste også faktoren rundt rettigheter og plikter for navnebæreren seg da det på den ene siden ble flere husmenn og det på den andre siden var flere som flyttet til byene. Noen steder, som i Asker og Bærum, ser man at husmenn i mindre og mindre grad kalte opp barna sine,⁶¹ mens andre steder, som i Bø i Telemark, er forskjellene minimale.⁶² At husmenn i bynære strøk i mindre grad kalte opp, kan ha sammenheng med at de hadde ikke en gård å gi videre i arv på samme måte som gårdbrukere. Dermed vil ikke navnet følge gården (odelsgutten), og flere reiste også inn til byen for å få arbeid der. I tillegg ble det mer vanlig for også husmennene og deres familie å kunne unne seg noen mindre luksusvarer, og på samme måte som de pyntet seg opp med slikt, «pyntet» de opp barna sine med moderne navn.⁶³ Det oppstod dessuten en ny oppkallingsskikk i dette tidsrommet, oppkalling etter de velstående. Etter hvert smittet imidlertid trenden også over på gårdbrukere, men da primært for de barna som ikke var odelsgutten på gården. Tradisjonen med å kalle opp odelsgutten ble i stor grad hengende igjen.

I tillegg til de overnevnte bakenforliggende årsakene, har vi også to andre viktige faktorer for oppløsningen av oppkallingsskikken: økningen av dobbeltnavn og moving. Det at dobbeltnavnene hadde sitt inntog, frigjorde en del av den låste oppkallingstradisjonen. Nå kunne man enten velge å kalle opp et barn etter begge besteforeldrene av samme kjønn på én gang og sånn sett bli ferdig med den forventede oppkallingen, eller bruke ett oppkallingsnavn og ett navn som var nytt og moderne. Dermed endte man gjerne også opp med at det nye navnet var tiltalenavn i daglig bruk, og ved neste barnebarn, ble kanskje det nye navnet brukt som oppkallingsnavn. For eksempel en *Olav Andreas*, hvor *Olav* er oppkallingsnavnet, kunne få et barnebarn med navn *Svein Andreas* hvor det er *Andreas* som er blitt oppkallingsnavnet. I tillegg til dobbeltnavn, ble det også vanlig med moving, noe som førte til en markant økning av antall kvinnenavn. En *Olav* kunne få et jentebarn oppkalt etter seg som for eksempel *Olava* eller *Oline*.

⁶¹ Fure 1990a, s. 153

⁶² Randsborg 1990, s. 97 - 98

⁶³ Fure 1990b, s. 53

Den totale kombinasjonen av alle disse faktorene bidro dermed til en svekkelse i det faste oppkallingsmønsteret fra 1700-tallet. Utover 1900-tallet ble forventningene om oppkalling gradvis oppløst, og ut på 2000-tallet er oppkalling noe som bare skjer i tilfeller hvor foreldrene *ønsker* å kalle opp barnet sitt fordi de er opptatt av tradisjoner, ikke fordi man må følge konvensjonen.

2.2.2 Oppkalling på 2000-tallet

Fordi de ungdommene som deltar i min spørreundersøkelse er født mellom år 1998 og 2001, kan det være relevant å se på andre undersøkelser som er gjort rundt oppkalling av barn født i årene rundt år 2000.

Da Sørensen gjennomførte sine undersøkelser i Arendal og Harstad, så hun også på om det forekom oppkalling. I Arendal fant hun at barna til 14 av 47 (ca. 30 %) som svarte var oppkalt, mens det i Harstad var barna til 26 av 56 (ca. 46,5 %) som svarte som var oppkalt.⁶⁴ Av de oppkalte barna, var de fleste oppkalt etter besteforeldrene. Noen var oppkalt etter foreldrene, primært far, men da gjerne i forbindelse med et dobbeltnavn.⁶⁵

Øvergaard så også på om noen var oppkalt i sin undersøkelse av navnskikker i Gamvik og Masfjorden. I Gamvik fant hun ut at 32,2 % av guttene og 21 % av jentene er oppkalt, mens i Masfjorden er 44,2 % av guttene og 38,6 % av jentene oppkalt.⁶⁶ Også her er det mest vanlig å kalle opp etter besteforeldrene.

I min egen semesteroppgave fra 2016, som ble gjennomført ved en videregående skole på bygden i Hordaland, svarte 56 % av guttene og 41 % av jentene at de er oppkalt.⁶⁷ Jeg undersøkte ikke hvem ungdommene var oppkalt etter.

Litt senere på 2000-tallet, i 2007-2009 i Göteborg, undersøkte den svenske navneforskeren Emilia Aldrin foreldre sin motivasjon for navnevalg. Aldrin fant ut at de fleste foreldre posisjonerer seg selv om enten «litt» tradisjonell eller «litt» moderne. Dette innebærer at dem

⁶⁴ Sørensen 2002, s. 68 og 90

⁶⁵ Ibid

⁶⁶ Øvergaard 2006, s. 68 og 71

⁶⁷ Senneseth 2016, s.24

som posisjonerer seg som tradisjonelle vil ha navn som er «tradisjonelle», «klassiske», «gammeldags» eller «tidløs», mens dem som posisjonerer seg som moderne vil ha navn som er «moderne», «nytt» eller «trendfullt». ⁶⁸ Innenfor dem som anser seg som tradisjonelle og leter etter inspirasjon til navnet, oppgir 63 % at de ser på navn i sin egen slekt, mens bare 11 % oppgir at de velger å kalle opp barnet. ⁶⁹ Tallene her er mye lavere enn det som framkommer i de norske undersøkelsene ovenfor.

Det ser dermed ut for at det også på 2000-tallet ikke er helt uvanlig å kalle opp, men også at dette er mer vanlig på bygd enn i by.

2.2.3 Begrepet oppkalling

Selv om begrepet *oppkalling* i seg selv ikke er problematisk på samme måte som dobbeltnavn, er det likevel ikke en enkel definisjon her heller. Dette har blant annet sammenheng med både ulike former for oppkalling, som jeg ville komme inn på senere, og om det skal ligge et sett regler til grunn for at det skal kunne defineres som oppkalling. Det har for eksempel vært sterk tradisjon for å oppkalle etter besteforeldre i etterreformatorisk tid og fram til mot slutten av 1800-tallet, før dette løste seg opp eller kunne gå over til andre former, som oppkalling ved allitterasjon.

Den norske historikeren Per Seland har undersøkt oppkallingsskikken i Norge, og ut i fra dette laget en definisjon over det han mente var faste regler for oppkalling. Her er da blant annet regelen om oppkalling etter farfar først, så morfar og eventuelt oldefedre for gutter, og tilsvarende med bestemødre og oldemødre for jenter. I tillegg oppgir han faste unntak fra denne regelen, og hvilke regler som foreligger dersom en ugift kvinne får barn. Både den norske historikeren Eli Fure og den norske historikeren Hege Brit Randsborg, har undersøkt i hvor stor grad denne oppkalling faktisk fant sted.

Spesielt Randsborg tar utgangspunkt i Seland sin definisjon av hvilke oppkallingsregler man hadde i Norge, og undersøker hvor vidt disse ble fulgt opp fra 1727 til 1815 i Bø i Telemark. Hun bruker kirkebøker, skifteprotokoller, folketelling og skattemanntall som bakgrunnsmateriale, og forklarer at det er noe problematisk å undersøke materialet blant annet

⁶⁸ Aldrin 2011, s. 99

⁶⁹ Ibid, s. 102

fordi det ikke alltid står noe om omgifte eller eventuelle voksne barn, og at kvinnene ikke alltid er oppgitt med navn. Likevel viser undersøkelsen en del klare linjer. For eksempel viser det seg at i hennes materiale er det minst like vanlig å kalle opp morfar eller mormor framfor farfar eller farmor, men at å kalle opp barn likevel er så vanlig at hele 98 % av alle foreldre kaller opp minst ett av barna sine.⁷⁰ Å kalle opp to sønner, eller to døtre, er litt mindre vanlig. Ca. 78 % velger å kalle opp flere av barna slik at begge bestefedrene, eller begge bestemødrene blir oppkalt.⁷¹

Fure undersøker Asker og Bærum og til dels Nesodden, men kommer fram til mye samme resultat som Randsborg. I 1801 og 1835 valgte i snitt 85 % av alle å kalle opp minst en sønn, mens det var mindre vanlig å kalle opp to eller flere sønner.⁷² Allerede i 1865 var det kommet en stor endring, nå var det bare 55 % av alle familiene som kalte opp en sønn.⁷³ I tillegg til at tallene er synkende i forhold til å kalle opp, problematiserer Fure at det er også kan foregå oppkalling av navn som er nesten, men ikke helt like. For eksempel kan en *Anders* bli oppkalt, men at barnebarnet da blir hetende *Andreas*.

De to ulike undersøkelser viser med andre ord at oppkalling var vanlig i Norge på 1700- og 1800- tallet, men at oppkallingsreglene og plikten til å kalle opp, nok var noe mer normativ enn absolutt. Likevel har det åpenbart vært en tradisjon for oppkalling, og selv om tradisjonen har blitt svekket, har selve prinsippet med å kalle opp holdt seg også utover 1900-tallet. Med andre ord er dermed begrepet oppkalling nå kommet til et punkt hvor det har frigjort seg fra regler. I min oppgave vil derfor også begrepet *oppkalling* være løst. Her kan man både finne den tradisjonelle oppkallingen, oppkalling ved moving, ved alliterasjon, ved variasjonsprinsippet osv., og etter ulike personer både i og utenfor familien. Siden det er ungdommer som svarer på spørreundersøkelsen, vil det være opp til dem selv å avgjøre om de anser seg selv som oppkalt eller ikke. Det er likevel spennende å se om noe av den normative oppkallingsskikken henger igjen, og jeg vil derfor også undersøke dette:

Hypotese 12: De fleste ungdommene som er oppkalt, er oppkalt etter besteforeldre eller oldeforeldre.

⁷⁰ Randsborg 1990

⁷¹ Ibid

⁷² Fure 1990b

⁷³ Ibid

2.2.4 Ulike former for oppkalling

Som ved dobbeltnavn, er det også ulike former for oppkalling. Når foreldre kaller opp barnet sitt kan det altså være etter ulike grupper av personer i eller utenfor familien, i flere ulike former. De vanligste formene er variasjonsprinsippet, fullnavnsoppkalling, moving og allitterasjon. Alt dette er kommentert nedenfor.

Variasjonsprinsippet

Den eldste formen for oppkallingsskikk vi kjenner til i Norge, er oppkalling etter *variasjonsprinsippet*. Da tar man utgangspunkt i et navneledd og utformer nye navn som inneholder dette navneleddet, for eksempel *Þorfinnr* til *Þorkell* eller *Jórunn* til *Jófríðr*.⁷⁴ I denne kategorien finner man også *addisjonsvariasjon* (å føye til et navneledd, for eksempel fra *Oddr* til *Pórodd*) og *subtraksjonsvariasjon* (å ta bort et navneledd, for eksempel fra *Jórunn* til *Unnr*).⁷⁵ Selv om skikken falt ut i Norge i siste halvdel av middelalderen, har den vært, og er, vanlig i blant annet Tyskland i moderne tid.⁷⁶ I dag kan man også se at noen norske foreldre oppkaller barna etter variasjonsprinsippet.

Fullnavnsoppkalling

Skikken som overtok for oppkalling etter variasjonsprinsippet, var *fullnavnsoppkalling*. Da kaller man barnet opp med enten nøyaktig samme navn som den man kaller opp etter, eller med en variant av samme navn, for eksempel fra *Marie* til *Marie* eller *Maria*, eller *Anders* til *Anders* eller *Andreas*.⁷⁷ I undersøkelsen min er det først og fremst fullnavnsoppkalling jeg har hatt i tankene når jeg spør ungdommene om de er oppkalt fordi dette har vært den mest vanlige og utbredte oppkallingstradisjonen her i Norge, men det er som nevnt også mulig ungdommene er oppkalt på andre måter.

Oppkalling ved moving

Når man velger å kalle opp et barn etter en person av motsatt kjønn, kalles det oppkalling ved *moving*. Man finner kilder på at det antageligvis har foregått moving i det norrøne

⁷⁴ Stemshaug 1982, s. 26 (eksemplene er fra Island)

⁷⁵ Ibid, s. 27

⁷⁶ Seibicke 1991, s. 47-48

⁷⁷ Her må det presiseres at varianter av samme navn først og fremst ble ansett som fullnavnsoppkalling på 1800-tallet fordi det gjerne var forskjell på navnet prestene førte inn i kirkeboken og navnet som faktisk var i bruk, men i dag vil gjerne ikke en slik variasjon av et navn bli definert som fullnavnsoppkalling.

samfunnet, som for eksempel fra *Oddr* til *Bórodda*, men utover i middelalderen falt dette bort.⁷⁸ Da skulle man kun oppkalle barn etter noen med samme kjønn. Først mot slutten av 1700-tallet og utover 1800-tallet blir det igjen vanlig med moving, gjerne med feminine avledninger på –a og –ina/-ine, som for eksempel fra *Aleksander* til *Aleksandra* eller fra *Ola* til *Oline*.⁷⁹ Oppkalling ved moving er vanlig også i dag, og da gjerne også motsatt vei, altså fra jentenavn til guttenavn, og det vil derfor ikke være uventet om noen av ungdommene er oppkalt etter denne skikken.

Oppkalling ved allitterasjon

En oppkallingsskikk som er ganske ung i Norge, er *oppkalling ved allitterasjon*. Da kaller man opp barnet med samme forbokstav som den man kaller opp etter, mens resten av navnet kan være helt ulikt, for eksempel fra *Kjartan* til *Knut* eller *Solfrid* til *Silje*. Selv om skikken er forholdsvis ny i Norge, finner man eksempler på oppkalling ved allitterasjon fra 500-tallet innenfor den angelsaksiske kongeslekten, og fra vikingtiden i Uppsala i Sverige.⁸⁰ I dag er nok skikken mer vanlig her til lands fordi den åpner opp for å både kunne kalle opp, men samtidig unngå å bruke et navn som kanskje er umoderne.

Oppkalling i og utenom familie

Selv om det normativt sett skulle være oppkalling innen familien etter et bestemt mønster, slik vi har sett i den historiske framstillingen ovenfor, er det også foreldre som opp gjennom historien har valgt å kalle barnet opp etter personer utenom familien. Dette ser vi for eksempel i 1855 da matrosen Hans Pedersen og kona gav sin førstefødte datter navnet *Decima Secunda*, en oppkalling etter sogneprest Alexander Lange sitt tolvte barn.⁸¹ Det har også vært vanlig å kalle opp etter medlemmer i kongefamilien eller andre personer med høy status, og ut i moderne tid, også etter for eksempel forfattere, skuespillere, helter og tv-skikkelser. Et veldig moderne eksempel på dette, er hvordan guttenavnet William og jentenavnet Nora fikk et hopp i 2016 og ble navnetopper etter at karakterene figurerte som populære hovedpersoner i tv-serien *SKAM*.⁸²

⁷⁸ Stemshaug 1982, s. 27

⁷⁹ Ibid

⁸⁰ Ibid, s. 30

⁸¹ Fure 1990b, s.44

⁸² Statistisk sentralbyrå, ""SKAM"-par på navnetoppen", SSB (2017) (Her må det presiseres at selv om SKAM-karakteren hadde finsk skrivemåte av navnet, Noora, var det den norske skrivemåten, Nora, som vant fram).

2.3 Motivasjon

Alle som navngir et barn, har en motivasjon bak navngivingen. Foreldre bruker gjerne mye tid på å finne rett navn for akkurat sitt eller sine barn. I denne delen vil fokuset være på historien bak en slik motivasjon, definere hva motivasjon er, se på ulike former for motivasjon bak navngiving i våre dager og intensjon rundt bruk av navn.

2.3.1 Historisk bakgrunn for motivasjon bak navngiving

It may be said, indeed, that we must have had some reason for giving them those names rather than others: and this is true (...).

J.S. Mill⁸³

I alle verdens kulturer, og gjennom all historie hvor vi har tilgang til skriftlige kilder, finner vi navn på mennesker. Dette springer ut i fra et behov for å skille individer fra hverandre, men kulturelle rammer har også i varierende grad begrenset navnegiverens valgmuligheter. I Skandinavia, som følger den kontinentalgermanske skikken, var det et tydelig prinsipp i norrøn tid at navnet skulle vise tilhørighet.⁸⁴ Samtidig antar man at foreldre også gjerne ville gi barna sine navn som de fant vakre og velklingende, og at foreldre var påpasselig med å gi barnet et navn som hadde en betydning som ville være positiv for barnet.⁸⁵

Etter hvert stivnet navngivingsskikken noe, som vi har sett, ved at det ble innført en skikk om fullnavnsoppkalling utover i middelalderen. Dette førte antagelig også til en forskyvning i foreldres motivasjon bak navngiving fra å gi navn delvis etter smak, til å gi navn etter tradisjon og forventning. Siden vi har sett at oppkallingstradisjonen nok var mer normativ enn absolutt, har nok en god del foreldre likevel også mot slutten av middelalderen og i etter-reformatorisk tid valgt å gi noen av barna sine navn etter smak, spesielt jentebarn.

Da dobbeltnavn ble vanlig, samtidig som moving kom til og oppkallingsskikken løste seg opp ut på 1800-tallet, ble det også større valgfrihet for foreldre som skulle navngi barna sine. Dette førte blant annet til en tendens om at en del barn, spesielt i Nord-Norge, fikk slektsnavn fra populære personer lokalt eller i landet, slik som *Angel* og *Hagerup* til fornavn, samt andre

⁸³ Mill 1862, s. 33

⁸⁴ Stemshaug 1984, s. 25

⁸⁵ Ibid, s. 27

uheldige navn. Forbud mot bruk av etternavn og andre uheldige navn som fornavn ble stoppet med Norge sin første navnelov i 1923.⁸⁶ Nye navnelover har kommet flere ganger, og i dag er det spesielt paragraf 8 og 10 som setter visse begrensninger for hva som er tillatt. For eksempel er det formulert at foreldre ikke kan velge navn til barna sine som: « (...) kan bli til vesentlig ulempe for vedkommende».⁸⁷ I tillegg kan man ikke velge navn som er registrert som etternavn eller mellomnavn, eller navn som er vanlig for det motsatte kjønn.⁸⁸ Likevel er det i dag forholdsvis fritt fram for navngiving her i landet, og navnet bestemmes da gjerne utelukkende ut i fra foreldrenes egne ønsker, og ikke fordi man er forpliktet til å følge tradisjon og konvensjon.

2.3.2 Begrepet motivasjon

Motivasjon, i forhold til navngiving, er den begrunnelsen eller drivkraften foreldrene har for å velge det fornavnet/de fornavnene de velger å gi barna sine. Aldrin skriver i sin doktorgradsavhandling rundt navngiving og motivasjon, at man gir et barn navn for å kunne skille det ut, men også:

Namnet väljs emellertid sällan enbart av dette praktiska skäl. Att välje namn till ett barn handlar också om känslomässiga, estetiska, ideologiska och sociale förhållningssätt. Föräldrarna lägger (mer eller mindre medvetet) något av sine erfarenheter, värderingar och förhoppningar i namnet. Så småningom blir namnet också en del av barnets identitet.⁸⁹

For mitt formål er det mest formålstjenlig å fokusere på deler av motivasjonen som kan ligge til grunn for en navngiving tilpasset det jeg skal undersøke. Med utgangspunkt i Aldrin, blir dermed fokusområdene:

- Det *følelsesmessige*: med orienteringen mot det tradisjonelle og oppkalling.
- Det *estetiske*: med fokus på samklang og samsvar med navn på søsken og etternavn.
- Det *sosiale*: med fokus på barnets kjønn, og mors alder og utdanningsnivå.

⁸⁶ Ibid, s. 31. Her er det verdt å nevne at dette ikke var en vesentlig grunn til opprettelse av navneloven, men den bidro til å hindre at flere barn fikk slike uheldige navn.

⁸⁷ Navneloven, §10, 2002

⁸⁸ Her er det visse unntak for regelen, som navn som allerede har etablert seg som tvekjønnede, for eksempel *Kim*.

⁸⁹ Aldrin 2011, s. 19

Videre vil jeg avgrenser dette mot å kunne utforme hypoteser som jeg vil undersøke gjennom de to ulike spørreundersøkelsene, og kommentere i resultatdelen.

2.3.3 Ulike former for motivasjon

Som vi har sett er det mange grunner for at foreldrene navngir barna sine som de gjør, og jeg har også plukket ut noen bestemte fokusområder som samsvarer med det vil jeg undersøke rundt ungdommer og bruk av dobbeltnavn. Fordi jeg allerede har tatt for meg orientering mot det tradisjonelle og oppkalling (del 2.2.2), samt samklang (s. 17), vil jeg i denne delen se på samsvar rundt navn på søsken og etternavn, barnets kjønn og mors påvirkning. I tillegg vil jeg se på foreldrenes motivasjon for navnevalg med tanke på intensjon om bruk av navnet.

Samsvar med navn på søsken eller etternavn

For noen foreldre er det viktig å vise tilhørighet gjennom å ha navn som passer sammen i samme familie. Rundt 14 % av foreldrene Aldrin fikk svar fra i sin undersøkelse, oppgir at det er viktig at barnets navn skal passe til søsken av barnet sitt navn, mens 12 % oppgir at navnet til barnet skal passe sammen med etternavnet.⁹⁰ Tilsvarende får Sørensen tilbakemelding på at 11 av 47 foreldre (ca. 23,5 %) i Arendal og 10 av 55 foreldre (ca. 18 %) i Harstad velger å navngi barna sine med navn som passer til etternavnet.⁹¹ I Øvergaard sin undersøkelse er det 2,7 % av foreldrene i Gamvik og 9,4 % av foreldrene i Masfjorden som oppgir at de navngir barnet sitt med et navn som enten passer til søsken sine navn eller til etternavnet.⁹²

Barnets kjønn

I det historiske tilbakeblikket om oppkalling (del 2.2.1), ser vi at det var spesielt viktig å kalle opp guttebarna, mens jentene i større grad får mer moderne navn. I sin undersøkelse finner ikke Aldrin noen direkte sammenheng mellom oppkalling og kjønn, men hun finner en sammenheng mellom å velge tradisjonelle navn og kjønn. Blant mødre over 36 år og/eller mer enn tre års høyere utdanning, får 65 % av guttebarna et tradisjonelt navn, mot 44 % av jentebarna.⁹³ Tilsvarende gap mellom gutter og jenter finner vi også hos mødre med lavere utdanning, alder eller begge deler.

⁹⁰ Ibid, s. 104

⁹¹ Sørensen 2002, s. 70 og 91

⁹² Øvergaard 2006, s. 69 og 71

⁹³ Aldrin 2011, s. 112

Heller ikke Sørensen ser på sammenheng mellom kjønn og oppkalling, men Øvergaard finner, som vi har sett, en markant forskjell mellom kjønnene (s. 25). Dette kom også fram i min egen undersøkelse fra høsten 2016 (s. 25). Både Øvergaard og jeg selv ser at det er flere gutter enn jenter som blir oppkalt, noe som støtter funnene til Aldrin om at gutter gjerne får navn på et mer tradisjonelt grunnlag enn jenter. Dette vil jeg gjerne teste ut om stemmer for ungdommene jeg skal spørre:

Hypotese 13: Det er flere gutter enn jenter som er oppkalt.

Mor som navnegiver

Aldrin operer i stor grad med mødre i sin undersøkelse. Hun ser etter en sosial variasjon bak navngiving, og finner noen tydelig forskjeller. Mødre som er unge, de med lav utdanning og/eller kommer fra de nedre sosiale lagene, har en tendens til å velge mer moderne navn, mens mødre som er eldre (spesielt de over 36 år), med minst tre års høyere utdanning og fra middelklassen gjerne velger tradisjonelle navn og er mer opptatt av familietilhørighet og oppkalling.⁹⁴ Men er det riktig å ha dette store fokuset på mor som navnegiver?

Alhaug og Saarelma har sammen undersøkt blant annet hvordan antall dobbeltnavn fordeler seg når det er en finsk og en norsk forelder i perioden 1990 – 2006. Dette blir gjort med tanke på at frekvensen av dobbeltnavn i Norge på det tidsrommet lå på ca. 25 %, mens det i Finland er vanlig at 99 % av alle barn får dobbeltnavn.⁹⁵ Her fant de ut at når moren er finsk, får 71 % av barna dobbeltnavn, i motsetning til i tilfellene hvor mor er norsk og 55 % av barna får dobbeltnavn.⁹⁶ Tilsvarende resultater ser de rundt valg av mellomnavn. Det ser derfor ut som mors preferanser for navn står sterkere enn fars.

Valg av navn for barn kan vi se i sammenheng med kjønnsroller for mor og far i et videre perspektiv. Den norske sosionomen Kristine Warhuus Smeby har skrevet en doktorgradsavhandling om skjevfordeling i kjønnsrollesystemet mellom mor og far i noe hun kaller for *det tredje skiftet*, hvor hun forklarer at mor bevisst eller ubevisst tar et større ansvar for barnets sosiale og moralske liv.⁹⁷ Dette videre perspektivet kan vi se i sammenheng med at

⁹⁴ Ibid, s. 112

⁹⁵ Alhaug og Saarelma 2015, s. 209

⁹⁶ Ibid

⁹⁷ Dietrichson 2017 (Dietrichson skriver en artikkel basert på Smeby sin forskning)

det å gi navn til et barn er å ta ansvar for barnets sosiale rolle i samfunnet. Resultatet til Smeby styrker også Alhaug og Saarelma sine funn om mor som pådriver bak navngiving. Dette vil jeg undersøke gjennom spørreundersøkelsen til mødrene:

Hypotese 14: Det er større sannsynlighet for at mor har vært pådriveren bak navngivingen enn at far har vært det.

Intensjon om bruk av dobbeltnavn

Vi har tidligere sett at vi har to hovedkombinasjoner av dobbeltnavn:

1. Hvor navnene har samklang og gjerne bare ett hovedtrykk, og det dermed er enklere og mer naturlig å uttale hele dobbeltnavnet.
2. Kombinasjoner med manglende samklang og to hovedtrykk hvor det ikke blir naturlig å uttale hele dobbeltnavnet. (s. 17)

I tillegg har vi sett at bruken av bindestrek er ment som en indikasjon på at det er meningen at begge navnene skal brukes (s.16). Dermed er det også rimelig å anta at foreldre som gir barna sine dobbeltnavn, har tenkt over om det meningen at begge navnene skal være i bruk, og det vil jeg se nærmere på:

Hypotese 15: Det er en sammenheng mellom foreldres intensjon om bruk av dobbeltnavnet og faktisk bruk av navnet.

Eksempel fra egen familie

Intensjon om ønsket bruk av navn og faktisk bruk av navn

Førstenavnet vi ønsket for ett av våre barn, er kort og ville gitt barnet uheldige initialer, derfor valgte vi et andrenavn også. Vår intensjon var å bruke førstenavnet daglig. Barnet selv vil helst presentere seg med begge fornavn og skrive begge fornavn. I tillegg har vi foreldre et kallenavn basert på andrenavnet som vi bruker på barnet.

I tillegg til foreldrenes intensjon rundt bruk av dobbeltnavnet når det gjelder daglig bruk, vil mange i en del tilfeller bruke hele dobbeltnavnet i spesielle tilfeller, som for eksempel ved konfirmasjon, når de skal understreke et poeng for barnet (for eksempel kjefter på det) og liknende. Dette vil jeg også undersøke:

Hypotese 16: I tilfellene hvor ungdommene oppgir at de normalt ikke bruker dobbeltnavnet sitt, eller blir tiltalt med det, vil det hos mange forekomme unntak.

2.4 Dobbeltnavnet i bruk

For å kunne undersøke om ungdommer bruker hele dobbeltnavnet sitt, er det vesentlig å først se på hva «bruker» innebærer, og hvordan de kan bruke et dobbelt navn. Denne delen vil ta for seg en definisjon rundt begrepet «bruker», hvordan andre bruker ungdommens navn, bruk av kallenavn og ungdomsspråk. Det siste momentet er aktuelt for å senere kunne studere mulige fellestrekk mellom ungdomsspråk og bruk av dobbelt navn.

2.4.1 «Bruker»

I problemstillingen min benytter jeg ordet *bruker*: «**Bruker** Hordalandsungdommer på 16-19 år dobbeltnavnet sitt?». «Bruker» er et ord som kan virke veldig upresist, men samtidig er dette det eneste ordet som fungerer som dekkende nok for alt jeg ønsker å finne ut av. Det er også samme litt løse begrep som for eksempel Alhaug bruker i sin artikkel «Eg er døypt *Per Jørn*, men dei fleste kallar meg berre *Per*», når han undersøker «bruken» av et dobbelt navn. Selv om begrepet er litt løst, er det viktig med en begrepsforklaring rundt hva jeg legger i ordet «bruker» i min problemstilling og i denne mastergradsoppgaven..

Et fornavn har i hovedsak to hovedbruksområder: *skriftlig* og *mundtlig*. Innenfor dette er det også ulike bruksområder.

Skriftlig bruk

Det er forskjell på å skrive navnet sitt på et offisielt dokument, på en skriftlig prøve i skolen, i et brev til en venn, på tavlen eller som en signatur på en tegning. I offentlige sammenhenger er man som regel pålagt å skrive fullt navn, mens i uformelle sammenhenger kan man gjerne velge. Her vil da noen med dobbelt navn velge å aldri skrive hele navnet sitt når de ikke må, de velger altså å ikke «bruke» hele navnet sitt skriftlig. Andre på sin side vil kanskje velge å skrive hele navnet sitt selv om de ikke må, og velger da å «bruke» hele navnet sitt skriftlig.

Muntlig bruk

Også i muntlige sammenhenger er det stor forskjell rundt det å «bruke» et navn. Her kan man dele bruksområdet i tre hovedkategorier:

1. Måten man selv *presenterer* seg på.
2. Måten man blir *tiltalt*.
3. Måten man blir *omtalt*.

Dersom vi begynner med første punkt, presentere seg selv, vil ordet «bruker» her dekke i hvor stor grad ungdommene presenterer seg med henholdsvis hele dobbeltnavnet sitt, bare forstnavnet eller bare andrenavnet. Dette kan variere ut i fra hvem de møter og situasjon. På samme måte kan «bruken» av dobbeltnavnet deres variere ut i fra hvem som tiltaler dem og omtaler dem.

Tiltalenavn og omtalenavn

Med unntak av i presentasjonssituasjoner, eller ved underskrift, er det sjelden at en person her til lands bruker sitt eget navn. Den mest hyppige bruken av navnet muntlig, er det dem rundt personen som står for. Venner, familie, bekjente osv., og i ungdommene sitt tilfelle, lærere. Det er disse personene som aktivt tar i bruk navnet muntlig. Enten direkte til vedkommende fordi man ønsker å henvende seg til dem, eller om vedkommende for å presisere hvem det er man snakker om.

De vanligste to begrepene å bruke i forbindelse med bruk av fornavn, er *tiltalenavn* og *omtalenavn*. Tiltalenavn er ifølge Alhaug: «det fornamnet, evt. dei fornamna, som namneberaren blir tiltalt med i uformelle samanhengar, t.d. i familien. (...) Ein impliserer med andre ord at namneberaren er aktiv deltakar i kommunikasjonssituasjonen».⁹⁸ På den andre siden vil dermed omtalenavn være navn som ikke innebærer at navnebæreren deltar aktivt i kommunikasjonssituasjonen, det vil si at navnebæreren ikke en gang trenger å være tilstede når navnet er i bruk.⁹⁹

For å få mest sikre resultater, vil jeg fokusere på tiltalenavn i min oppgave. Ungdommene vet hvordan de blir tiltalt, fordi de selv er en del av kommunikasjonssituasjonen da. Antagelig vet

⁹⁸ Alhaug 1999, s. 72

⁹⁹ Ibid

mange ungdommer hvordan de blir omtalt også, men siden det her vil foreligge mange usikkerhetsmomenter, ekskluderer jeg omtaleformen fra min undersøkelse.

Totalt sett vil dermed begrepet «bruker» i min oppgave dekke inn bruksområdene skriftlig i uformelle sammenhenger, muntlig presentasjon og tiltaleform fra dem rundt ungdommene.

2.4.2 Kallenavn

I undersøkelsen blir ungdommene spurt om de har *kallenavn*. Siden undersøkelsen handler om bruk av dobbeltnavn, har jeg bare bedt ungdommene om å oppgi kallenavn som baserer seg på navnet deres. Det finnes mange kallenavn som ikke er tilknyttet navnet til personen, som *Småen*, *Søtnos*, *Langbein* og liknende, som blir brukt for å karakterisere den man tiltaler. Denne typen kallenavn er ofte mindre konsekvent og vedvarende, mens kallenavn basert på navn gjerne blir mer systematisk brukt. Når jeg skriver kallenavn basert på navn, mener jeg for eksempel *Andy* for *Andreas*, *Maja* for *Margreta* eller *Oljan* og *Ole Andreas* (altså kallenavn som baserer seg på begge fornavnene). Jeg vil i mastergradsoppgaven min konsekvent holde meg til kallenavn basert på fornavn når jeg skriver om kallenavn.

Det har vært lite forskning rundt bruk av kallenavn i Norge, men i sitt masterprosjekt ved Universitetet i Oslo undersøkte Marte Brakestad Ihlebæk (2013) bruk av kallenavn bygd på alle deler av personnavnet til ungdommer født i perioden 1985-1994. I undersøkelsen ble det gjort flere sammenligninger mellom ungdommer med og uten slike kallenavn, blant annet med hensyn til antall navn og antall stavelser samlet for alle navn hos hver person, stavelser i fornavn, og dobbeltnavn eller ikke. Det meste gjorde ikke klare utslag. Det som skilte tydelig, var at forekomst av doble fornavn hos ungdommene samsvarte med forholdsvis lav bruk av kallenavn. Det vil si at over dobbelt så mange uten kallenavn (70 %) hadde doble fornavn i forhold til dem med kallenavn (34 %).¹⁰⁰ Dette forklarer Ihlebæk med at ungdommer med to eller flere fornavn hadde navn å velge mellom, og derfor hadde mindre bruk for et kallenavn.¹⁰¹

¹⁰⁰ Ihlebæk 2013, s. 89-90

¹⁰¹ Ibid, s. 91

2.4.3 Situasjonsbestemt ungdomsspråk

Navnebruk kan betraktes som en del av språkbruk. Det kan være relevant å se navnebruk i forhold til en nyere retning i sosiolingvistikken, kalt *sosialkonstruktivistisk* perspektiv. Der ser du på hvordan språkbrukere varierer språkbruk til å konstruere de sosiale realitetene.¹⁰² Det vil si at de bruker ulike uttryksmåter for å vise tilpassing til ulike situasjoner og formål. Et typisk trekk er at ungdommer bruker blant annet nye låneord og slang-uttrykk situasjonsbestemt.¹⁰³ Det kan for eksempel være å ikke bruke *kebabnorsk* på et jobbintervju, men gjerne blant venner.¹⁰⁴ Eller det kan være å bruke kortformer av ord og slang seg imellom, men kan bruke vanlige former og ord i kontakt med for eksempel voksne eller i bestemte situasjoner.

For det som denne undersøkelsen omfatter, kan det for eksempel dreie seg om å forenkle navn slik at en bruker bare ett av flere navn, at en bruker fullstendige navneformer eller alle navn for en person, og at en bruker kallenavn av mange slag. Det kan også dreie seg om variasjon mellom ulike måter å uttale navn på, noe som ikke er tema i denne undersøkelsen. I min undersøkelse skal jeg, som omtalt ellers, studere hvordan navneformer og utvalg av navn blir brukt muntlig både av ungdommene selv, og av unge og voksne, og også skriftlig av ungdommene. Det kan dreie seg om ulik bruk og variasjon med ulike situasjoner. Det kan være relevant å se dette i sammenheng med hvordan blant annet ordformer i språket ellers varierer i ulike situasjoner, som omtalt ovenfor.

2.5 Geografisk fordeling (bygd og by)

Hovedproblemstillingen min spør etter navnebruken til ungdommer bosatt i Hordaland. I tillegg har jeg en underproblemstillingen som undersøker om det er forskjell mellom bruken av hele dobbelnavnet for ungdommer bosatt på bygd og ungdommer bosatt i by. Hordaland består av flere byer, som Bergen, Odda og Stord, men også store geografiske områder som kan klassifiseres som bygd.

Siden SSB bare definerer hva *tettsted* er, bruker jeg SNL til å definere *by*: «et område med konsentrert bebyggelse for bolig, arbeid, handel og kultur, og ofte et knutepunkt for

¹⁰² Hårstad og Opsahl 2013, s. 13

¹⁰³ Ibid, s. 30-31

¹⁰⁴ Ibid, s. 34-35

samferdsel som forbinder byen med et større omland og andre byer.»¹⁰⁵ Selv om det er flere byer i Hordaland, har jeg valgt ut Bergen som rekrutteringsområde for ungdommer fra by.¹⁰⁶ For å unngå misforståelser eller å komplisere bildet for mye for både ungdommene og mødrene som svarer på spørreundersøkelsene, og meg selv, har jeg valgt å bruke kommunegrensene som skille. Selv om for eksempel både Arna og Hylkje nok på mange måter har en struktur som kan bli klassifisert som bygd, inkluderer jeg dem i by siden de tilhører Bergen kommune.

Bygd er ifølge SNL definert som: «vanlig brukt betegnelse på område uten bymessig bebyggelse der næringslivet særlig er knyttet til primærnæringene jordbruk, skogbruk og fiske. (...). Både historisk og nåtidig kan bygda oppfattes som et sosialt og kulturelt fellesskap der tilhørighet, lokale tradisjoner og skikker skaper lokal identitet mellom innbyggerne.»¹⁰⁷ De fleste av områdene som ligger rundt Bergen kommune kan omslutes av en slik definisjon, men helt uproblematisk er det selvsagt ikke.

Et av hovedproblemene med definisjonene over er knyttet til Voss. Voss har over 5000 innbyggere og nok utbygd samferdsel, handel og kultur til å kunne søke om bystatus, men har selv valgt å beholde status som «bygd». Samtidig som Voss kunne hatt bystatus, er det også sterke tradisjoner for primærnæringene i Voss, og det er også et sterkt sosialt og kulturelt fellesskap som passer til bygdedefinisjonen. Siden Voss selv ikke har valgt å benytte seg av en bystatus, og stedet fyller flere av kriteriene for bygd, har jeg valgt å inkludere Voss i undersøkelsen min som et ledd av «bygd». Den samme problemstilling kan man også bruke om for eksempel Lindås, som også på mange måter kan klassifiseres som by, men ikke har bystatus og også har flere bygdetrek.

Nå er det selvsagt mulig at det har foregått en flytting fra bygd til by eller omvendt etter at ungdommene fikk navnet sitt, men jeg synes likevel det er rimelig å anta at man får et ganske godt skille når man skiller mellom i og utenfor Bergen kommune i forhold til by og bygd i Hordaland fylke.

¹⁰⁵ Thorsnæs og Solerød, 2018

¹⁰⁶ Jeg har ikke rekruttert ungdommer fra andre byer enn Bergen i Hordaland.

¹⁰⁷ Solerød, 2012

3 Metode

For å finne svar på problemstillingen min, har jeg valgt å gjennomføre to ulike undersøkelser: en stor blant ungdommene i Hordaland, og en liten blant noen mødre i Hordaland. For at metodedelen skal bli mest mulig ryddig og oversiktlig, vil jeg behandle de to undersøkelsene hver for seg. Mønsteret vil likevel bli det samme ved å først se på metodevalg, deretter ulike hensyn som måtte vektlegges, gjennomføring og metodekritikk.

3.1 Ungdomsundersøkelsen

For å få svar på problemstillingen min måtte jeg ha et stort materiale på minst 200 ungdommer for å sikre at det er rimelig god representasjon for sjeldnere bruksområder, som for eksempel bindestreknavn. Dette innebar også å foreta et metodevalg som åpnet opp for en slik mulighet.

3.1.1 Metodevalg

Mye av den faghistoriske teorien jeg benytter har brukt kvantitativ metode hvor er brukt eksisterende materiale som for eksempel matrikler, kirkebøker, dødsannonser og folketellinger. I nyere tid er det også benyttet spørreundersøkelser. Mitt valg falt på spørreundersøkelse fordi dette vil tillate å samle inn en stor mengde med data. Selv om det hadde vært fint å se på endring over tid også, valgte jeg en tverrsnittsundersøkelse. Dette passer bedre i et masterløp fordi man har begrenset med tid og derfor ikke kan vente i flere år for å se om det har kommet en endring.

For å få en god spørreundersøkelse, spesielt når den i utgangspunktet skal være kvantitativ, er det lurt å ha gjort en form for forundersøkelse i forkant. Enten i form av dybdeintervju eller å ha testet ut mer åpne spørreskjemaer. Høsten 2016 gjennomførte jeg en spørreundersøkelse på en videregående skole i Hordaland hvor jeg samlet inn data om navnebruk fra 62 elever født mellom 1997 og 1999. Undersøkelsen ble gjennomført på papir, og flere av spørsmålene var åpne slik at ungdommene som deltok kunne komme med utfyllende kommentarer dersom de ønsket. Mange ønsket dette. Denne forundersøkelsen gjorde det langt enklere å lage gode flervalgsoppgaver som treffer godt og bredt.

Med 200 ungdommer trengte jeg først og fremst et overblikk over situasjonen, noe en spørreundersøkelse basert på flervalgsoppgaver ville kunne gi. Jeg la også til noen få åpne

svar hvor ungdommene kunne få skrive mer utfyllende dersom de ønsket det. På siste spørsmål kunne ungdommene selv legge til informasjon dersom de ønsket det. På denne måten har jeg dermed endt opp med en blanding mellom kvantitativ og kvalitativ metode, men med hovedvekt på den kvantitative.

3.1.2 SurveyXact

Den mest praktiske og effektive måten å gjennomføre en såpass stor spørreundersøkelse på, var å lage den digitalt. Til dette brukte jeg programmet SurveyXact, som er Skandinavias største verktøy for spørreundersøkelser. Programmet er veldig brukervennlig, både for den som skal lage undersøkelsen og behandle data, og ikke minst for dem som skal delta i en undersøkelse. Kort fortalt fungerer programmet slik at man stiller spørsmål og velger på hvilken måte deltakerne kan svare på. Man kan også velge å låse rekkefølgen på spørsmålene, hindre at deltakerne kan bla fram og tilbake, velge om deltakerne bare kan hake av for ett eller flere alternativer og liknende. Det var også mulig å velge en kombinasjon av flervalgsoppgaver og utfyllende svar, for eksempel der ingen av mine foreslåtte svaralternativer ville vært riktig for ungdommen, som i spørsmål 10 hvor de skulle oppgi unntak fra normal bruk av navnet sitt.¹⁰⁸

SurveyXact inneholder også den svært nyttige funksjonen *aktivering* som åpner opp for at den som svarer på undersøkelsen hele tiden bare svarer på spørsmål som er relevant for en selv. For eksempel kunne jeg legge inn at bare ungdommer som haket av for «oppkalling» ble sendt videre til spørsmål om hvem de er oppkalt etter.

Etter endt spørreundersøkelse har SurveyXact også den praktiske funksjonen at hele datamaterialet kan lastes ned til Microsoft Excel, hvor man enkelt kan krysse datamateriale på en hvilken som helst måte man selv måtte ønske. Dette gjør en for eksempel ved å hake av for hver relevante svarkategori som ungdommene kunne velge da de svarte på undersøkelsen, og så krysse disse, for eksempel «jente» (for kjønn), «ja» (for har bindestrek), «begge fornavnene» (for hvordan ungdommene presenterer seg selv overfor nye voksne). Dermed vet jeg akkurat hvor mange jenter med bindestreknavn som presenterer seg selv med hele dobbeltnavnet overfor nye voksne de møter. Dette medfører to store fordeler. Den ene et at

¹⁰⁸ Se vedlegg 2 «Spørreskjema til ungdommene»

man fort og enkelt kan finne ut av omtrent hva man vil, den andre er at den eliminerer feiltelling av den som behandler data fordi Excel hele tiden oppgir korrekte tall.

3.1.3 Personvernombudet for forskning (NDS)

En stor fordel med å bruke SurveyXact, er at programmet allerede har en fast avtale med UiB i forhold til lagring av data og godkjenninger rundt dette. En slik avtale forenklet også søknadsprosessen til Personvernombudet for forskning, og det gikk derfor fort å få godkjenning til å gjennomføre spørreundersøkelsen.¹⁰⁹ For å få godkjent søknaden, måtte spørsmålene lages klare på forhånd, samt et informasjonsskriv til ungdommene som forklarte dem hva undersøkelsen går ut på og hvordan informasjonen de avgir blir håndtert og lagret.¹¹⁰ Å lage spørsmålene var en omstendelig prosess fordi det var flere hensyn jeg måtte ta.

3.1.4 Hensyn til målgruppe

Målgruppen min er ungdommer på 16 – 19 år. Dette innebærer at mens noen av ungdommene er skoleflinke 19-åringer med et stort og variert ordforråd, er også noen av ungdommene 16-åringer med lærevansker og et mer begrenset ordforråd. Det var viktig at alle skulle forstå spørsmålene jeg stilte, noe som innebar at jeg også valgte å legge inn noen kommentarer mellom noen av spørsmålene som forklarte enkelte ord, for eksempel hva jeg mente med «kallenavn» og «stavelser».

3.1.5 Hensyn til omfang

Et annet hensyn å ta var omfang. Det var så utrolig mye jeg kunne tenke meg å spørre ungdommene om, men samtidig kunne det ikke være flere spørsmål enn at ungdommene skulle orke å fullføre. Dermed ble det en avveining rundt hva som var aller mest relevant å spørre om. Til dette brukte jeg både hovedproblemstillingen og underproblemstillingene som utgangspunkt, samt støttet meg på erfaringene fra spørreundersøkelsen jeg gjennomførte høsten 2016. Spørsmålene ble dermed formet for å gi svar på bruk av navn og hvilke faktorer som kan påvirke bruken. Jeg endte opp med 31 spørsmål.¹¹¹

¹⁰⁹ Se vedlegg 1, «Svar fra Personvernombudet for forskning»

¹¹⁰ Se vedlegg 3, «Informasjonsskriv til ungdommene»

¹¹¹ Se vedlegg 2, «Spørsmål til ungdommene»

3.1.6 Utprøving

Etter at jeg hadde laget spørreskjemaet mitt ferdig med alle spørsmålene jeg ønsket å ha med, måtte jeg teste det ut. Dette ble gjort på to ulike måter. Først gikk jeg igjennom hele undersøkelsen selv, med stoppeklokke på, og leste hvert eneste spørsmål og svaralternativer høyt. Dette tok nøyaktig 8 minutter og 43 sekunder. Deretter lot jeg min sønn på 13 år (som har dobbeltnavn) gjennomgå hele undersøkelsen. Han er noen år yngre en målgruppen min, og burde derfor gi en god indikasjon på om spørreundersøkelsen ble for lang eller vanskelig. Sønnen min brukte 6 minutter og 50 sekunder på å gjennomføre hele spørreundersøkelsen. Etterpå ga han meg respons på hva han forsto og ikke forsto. For eksempel visste han ikke hva «odel» var, og jeg fikk da lagt til en ordforklaring bak dette i spørreskjemaet. Han ga meg også en vurdering av om spørreskjemaet føltes for langt eller overveldende. 13-åringen min mente at det var helt greit, og minnet meg på at det tross alt var veldig mye kortere enn kartleggingsprøvene de må gjennomgå ved skolestart. Etter denne utprøvingen føltes det trygt å sende spørreskjemaet ut til ungdommene.

3.1.7 Rekruttering

For å rekruttere så mange ungdommer som mulig fikk jeg hjelp fra rektor ved mitt arbeidssted til å ta den første kontakten med rektorer ved 14 ulike videregående skoler i Hordaland. Syv av skolene tok kontakt tilbake og var stort sett positive. Noen koblet på en kontaktperson, andre ville bare dele informasjonsskrivet og link til undersøkelsen, men ikke mer enn det. De resterende skolene tok jeg selv kontakt med etter et par uker for å forhøre meg om jeg kunne gjennomføre undersøkelsen ved deres skoler.

Da kontakten først var etablert, sendt jeg først ut informasjonsskrivet til ungdommene ut til skolene, deretter spørreskjemaet omtrent en uke etter. På den måten fikk elevene tid til å tenke litt over bruken av navnet sitt, samt mulighet for å spørre hjemme om bakgrunnen til navnet sitt.

Det skulle imidlertid vise seg at innsamlingen av data gikk tregt. Skolene delte enten ikke lenken til undersøkelsen slik de skulle, eller bare la den ut på en fellesside uten å la elevene få tid til å gjennomføre den. Da jeg etter 4-5 uker bare satt med litt over 100 fullførte spørreundersøkelser, ble jeg tipset av en kollega om at jeg kunne ta kontakt direkte med elevene via læringsplattformen It's Learning. Jeg fikk kontakt med enda noen rektorer som godkjente at jeg kunne rekruttere ungdommer fra deres skole, og sendte nå ut

informasjonsskrivet og lenken til undersøkelsen direkte til ungdommene. Da løsnet det, og på under en uke rant det inn svar på undersøkelsen.

3.1.8 Utvalg av skoler

De ulike skolene jeg kontaktet, både i starten og underveis, var nøye utvalgt for å sikre en best mulig fordeling av elevene både med tanke på kjønn og tilhørighet til by/bygd. Siden byskolene i snitt er langt større enn bygdeskolene, ble derfor spørreundersøkelsen sendt ut til langt flere bygdeskoler enn byskoler, men totalt sett til omtrent like mange elever fra bygd som fra by. Målet var en jevn fordeling av begge deler, altså omtrent like mange gutter og jenter, og omtrent like mange fra by som fra bygd.

3.1.9 Metodekritikk

Uansett valgt av metode, vil det alltid være noen utfordringer knyttet til dette. Mitt metodevalg med bruk av spørreskjema, er ikke noe unntak. Ved å vektlegge kvantitativ metode fjernet jeg muligheten til flere nyanser rundt bruken av navn, og jeg fikk ikke dybdeintervjuet rundt tanker om å ha et dobbeltnavn.

Mangel på nyanser

At det blir mangel på nyanser rundt bruken av dobbeltnavn, er både en styrke og en ulempe. Ulempen er ganske åpenbar. Jeg fikk ikke tydelig nok en forklaring rundt hvorfor noen ungdommer velger å bruke dobbeltnavnet sitt i noen situasjoner og med noen mennesker, og ikke i andre situasjoner og med andre mennesker. Spørsmålene i undersøkelsen som tillater utfyllende svar, åpner riktig nok opp for en viss nyansering, men det vil likevel bare bli en omtrentlig forklaring.

Styrken med mangelen på nyanser er nettopp delen om å se på det store og generelle. Ved å ha faste kategorier og generelle spørsmål rundt bruk, får jeg trukket få, men tydelige linjer rundt hva som er typisk bruk av et dobbeltnavn for disse ungdommene og dermed også enklere finne svar på problemstillingen min.

Feilkilder og mangler

Når man velger å sende ut spørreundersøkelse til så mange ungdommer, må man også regne med flere feilkilder i måten å svare på, som:

1. Misforståelse av spørsmålene
2. Tullesvar
3. Noen gir opp underveis

For å minske risikoen for at noen skulle misforstå spørsmålene, la jeg, som nevnt, inn noen forklaringer rundt en del ord og begreper slik at ungdommene skulle forstå hva jeg spurte om. Likevel er ikke dette er fullsikring mot at ingen misforstår hva jeg har tenkt med alle spørsmålene. Selv om jeg selv mener at spørsmålene er tydelige og svarkategoriene likeså, kan det være at ungdommene ikke er enig. Dette viste seg også å bli en reell svakhet, for eksempel i spørsmålet rundt kallenavn hvor jeg med «kallenavn for begge navnene» mente kallenavn som kombinerer navnene, mens ungdommene mente kallenavn for hvert av navnene.¹¹²

I tillegg er det også alltid noen ungdommer som synes det er veldig morsomt å tullesvare, noe jeg også så noen få eksempler på etter at spørreundersøkelsen ble avsluttet på grunn av åpenbar ulogisk avkrysning. Heldigvis var disse i stor grad i gruppen som aldri fullførte, og er dermed ikke med i behandlingen av resultatet av undersøkelsen.

En tredje utfordring var om elevene orket å gjennomføre. Selv om jeg begrenset meg så mye jeg klarte, er likevel 31 spørsmål mange spørsmål, og det er rimelig å anta at en del av dem som aldri fullførte undersøkelsen kan ha gitt opp underveis.

3.2 Mødreundersøkelsen

For å få noe mer dybde rundt motivasjon bak navnevalg, valgte jeg å sende ut en liten undersøkelse til noen mødre også. De vet tross alt mer om motivasjon for navnevalg enn det man kan forvente at ungdommene selv vet.

3.2.1 Metodevalg

Siden denne undersøkelsen skulle være et supplement til den store undersøkelsen blant ungdommene, tok jeg også her i bruk et spørreskjema. Selv om også mødrene fikk noen flervalgsoppgaver, fikk de to spørsmål som åpnet opp for mer utfyllende svar.¹¹³ Dermed ble

¹¹² Dette står det mer utførlig om under del 4.4.6.

¹¹³ Se vedlegg 4, «Spørreskjema til mødrene»

det i større grad vektlagt en kvalitativ metode i denne delen enn hos ungdommene, men også denne undersøkelsen er i hovedsak kvantitativ.

3.2.2 Spørreskjema på papir

I motsetning til ungdommene hvor jeg ville ha en stor svaroppslutning, var målet å få inn ca. 10 svar fra mødrene. Spørsmålene var i tillegg langt færre (10 spørsmål). Dermed ble denne spørreundersøkelsen gitt ut i papirformat. De stedene hvor mødrene kunne svare mer utfyllende, laget jeg til linjer som ga plass til å skrive.

3.2.3 Personvernombudet for forskning (NSD)

Fordi jeg hadde mulighet til å velge å sende ut spørreskjema i papirutgave til mødrene som de kunne besvare anonymt, trengte jeg ikke å søke om tillatelse til Personvernombudet for forskning, så lenge jeg bare sørget for at et par elementer var tilstede:

1. Et informasjonsskriv som sier noe om undersøkelsen og behandlingen av data.
2. Det ble presisert at de ikke skulle oppgi verken sitt eller barnets navn.
3. Jeg måtte sørge for å ivareta anonymiteten til deltakerne.

For å holde undersøkelsen anonym lå det, i tillegg til spørreskjemaet, en ferdigfrankert returkonvolutt til meg i brevene jeg sendte ut til mødrene. Alle spørreskjemaene ble sendt ut samme dato, og i informasjonen på første siden av spørreskjemaet sto det tydelig at mødrene ikke skulle føre opp noen navn. På den måten visste jeg ikke hvem som hadde svart hva da jeg mottok svaret fra dem, og anonymiteten var ivare tatt

3.2.4 Rekruttering

Først tenkte jeg på å prøve å rekruttere mødre til ungdommene som skulle delta i spørreundersøkelsen, men dette ble fort lagt vekk av tre ulike grunner:

1. Det ville bli vanskelig med tanke på anonymitet.
2. Antagelig ville bare noen få av de akademisk sterkeste elevene ta seg bryet med å spørre hjemme, som igjen ville føre til at ...
3. ... jeg ville antagelig bare sitte igjen med en relativt homogen gruppe av høyt utdannende mennesker fra øvre middelklasse, noe som ikke ville gi særlig bredde i undersøkelsen.

Rekrutteringen måtte altså foregå på en annen måte. Ved hjelp av det sosiale mediet Facebook (FB), ba jeg om hjelp til å rekruttere foreldre til ungdommer født mellom 1997 og 2002. Her valgte jeg å utvide aldersspennet med ett år i hver retning i forhold til alderen til ungdommene som mottok det digitale spørreskjemaet, rett og slett fordi det å rekruttere fritt på den måten jeg gjorde er vanskelig, og jeg ville utvide sjansene mine til å få noen til å melde seg. Etter god hjelp fra FB-venner ble oppfordringen min fort spredd, og jeg hadde til slutt 13 mødre som sa seg villig til å fylle ut et spørreskjema rundt intensjonene bak navngivingen til sine barn.

3.2.5 Metodekritikk

Som med ungdommene, vil man selvsagt ikke få like mye dybde og nyanser som om man gjennomfører et dybdeintervju eller et gruppeintervju. Derimot tør jeg påstå at risikoen for feilkilder og mangler som tulle svar, er minimal når man sender ut en spørreundersøkelse til godt voksne kvinner. Hovedutfordringene med å velge spørreskjema også i denne undersøkelsen er:

1. Å rekruttere nok frivillige til å få et godt nok utvalg til å kunne få noen brukbare resultater.
2. At man ikke kan tvinge noen til å fylle ut delene der det er mulig å gi mer utfyllende svar. Ved et en-til-en intervju ville jeg antagelig fått utfyllende svar fra alle mødrene, nå åpnet jeg opp for en risiko for at ingen ville svare mer utfyllende.

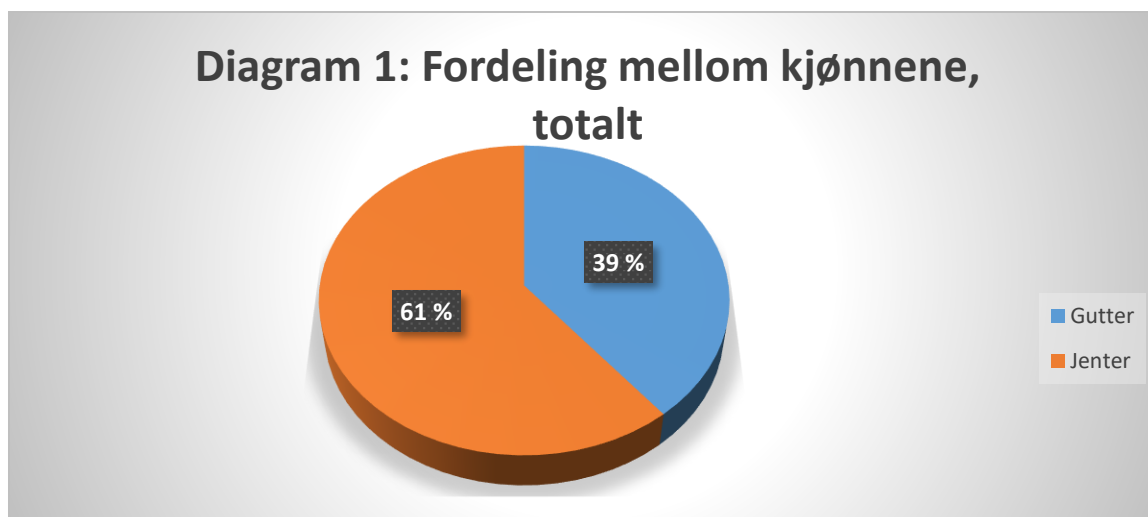
4 Resultatdel - ungdommene

Som nevnt under metoddelen, var målet å få inn svar fra minst 200 ungdommer, og med en jevnest mulig fordeling mellom både kjønn og bygd/by. Målet med minst 200 ble nådd med svært god margin. Hele 322 ungdommer fullførte spørreundersøkelsen.

Det var også over 100 ungdommer som begynte på spørreundersøkelsen, men ikke fullførte. Disse kom opp med «Noen svar» i SurveyXact-programmet, og ble slettet i tråd med at ungdommene når som helst kunne trekke seg fra undersøkelsen. Her er det også verd å nevne at ca 1/3 av «Noen svar»-respondentene falt ut ved tredje spørsmål om antall fornavn. Laveste antall de kunne velge er «2», og det er rimelig å anta at dem som stopper opp her er dem som har tenkt på mellomnavnet sitt som et dobbeltnavn og dermed misforstått hva jeg spør etter.¹¹⁴ Resultatet med 322 ungdommer som fullførte er uansett svært bra. Dette er over 50 % mer enn forventet, noe som også både gir et sikrere resultat generelt, og flere svar i de sjeldnere bruksområdene som bindestreknavn og ungdommer med odelsrett på gård.

4.1 Fordelingen mellom kjønn og bygd/by

Målet var å få en mest mulig jevn fordeling mellom både kjønn og bygd/by. Distribusjonen ble utført på en slik måte at undersøkelsen nådde ut til omtrent like mange gutter og jenter og omtrent like mange i byskoler som på bygdeskoler.

¹¹⁴ Jeg har snakket med en del av ungdommene i ettertid, siden jeg også gjennomførte undersøkelsen på skolen jeg selv jobber i. Disse har fortalt at de gjerne begynte på undersøkelsen, men ikke fikk fullført første gang fordi de for eksempel var i en skoletime og måtte lukke ned programmet. Det er rimelig å anta at dette kan gjelde for mange flere. I tillegg vil jeg anta at en del av dem som begynte for å tulle, også gikk lei underveis og «hoppet av». Undersøkelsen har såpass mange spørsmål at det etter min erfaring med ungdom vil være rimelig å anta at de rett og slett ikke gadd mer til slutt.

Diagram 2: Fordeling mellom kjønnene, bosatt i Bergen kommune

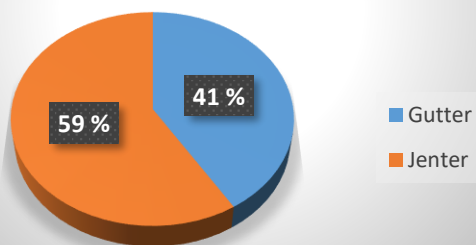
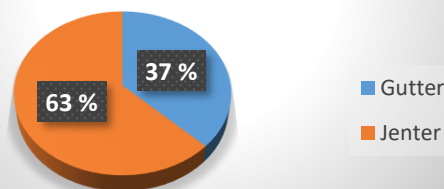

Diagram 3: Fordeling mellom kjønnene, bosatt utenfor Bergen kommune

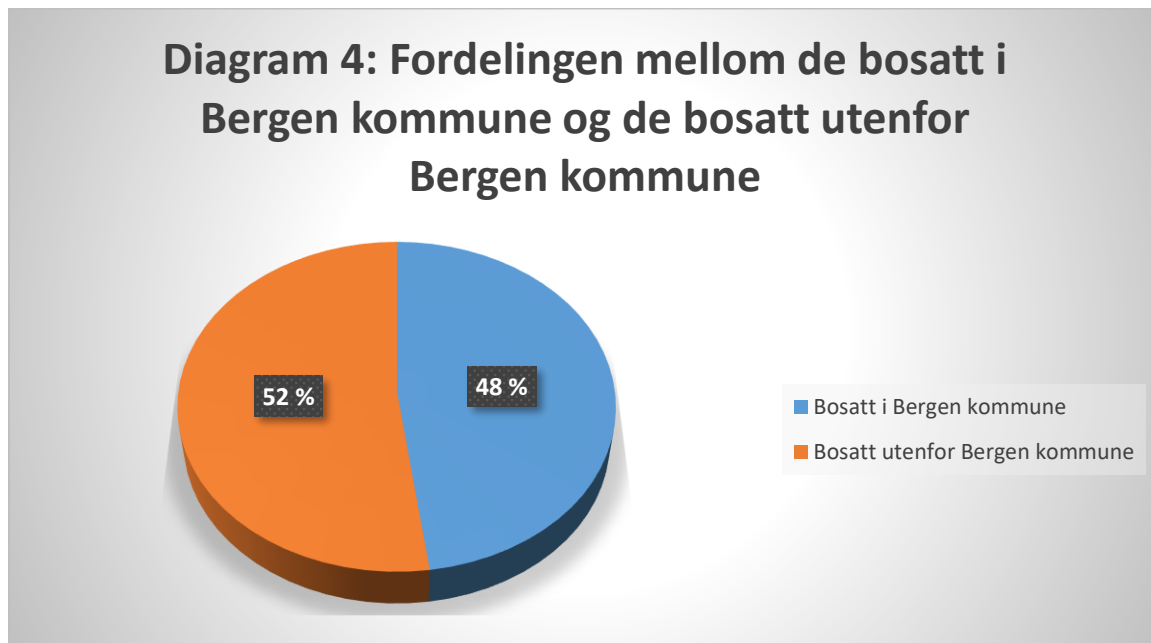
Ikke helt uventet var det flere jenter enn gutter som valgte å svare på undersøkelsen, men skjevfordelingen ble noe større enn forventet.¹¹⁵ Som diagram 1 viser, er 61 % av ungdommene jenter og 39 % er gutter. Fordelingen av kjønnene mellom bygd og by er også ulik. Diagram 2 og 3 viser at ujevnheten mellom kjønnene er mindre blant dem som er bosatt i Bergen kommune enn dem som er bosatt utenfor Bergen kommune. Dette kan delvis forklares ved at flere jenter (56 %) enn gutter (44 %) velger den mer akademisk rettede linjen Studiespesialisering, og delvis at det er det er flere skoler med studiespesialiserende retning i sentral beliggenhet.¹¹⁶ Nå vet jeg ikke hvordan fordelingen mellom studiespesialisering og yrkesfag er blant ungdommene som har svar på min undersøkelse, jeg måtte begrense antall spørsmål i skjemaet, men det er rimelig å kunne støtte seg på denne generelle kunnskapen om kjønn og bygd/by også for fordelingen av ungdommene i min undersøkelse.

Skjevfordelingen mellom kjønnene fører til at jeg vil angripe en av underproblemstillingene mine på en annen måte enn de andre underproblemstillingene. Mens de fleste vil bli behandlet hver for seg under egne underoverskrifter, vil jeg håndtere forskjellen mellom kjønnene fortløpende. Dette innebærer at jeg i alle tabeller og diagrammer over svarresultatene fra ungdommene, vil dele opp jenter og gutter. Dette vil både føre til en fortløpende synlig forskjell mellom kjønnene, samt en mer nøyaktig utregning av prosentandelen til de ulike kjønnene siden differansen er så stor i jentenes favør.

¹¹⁵ Dette støtter seg fra både egen og kollegaer sin mange år lange erfaring med ungdommer. Jenter er generelt sett mer pliktoppfyllende og villige til å delta i spørreundersøkelser, og også mer tålmodig når det gjelder oppgaver med mye tekst.

¹¹⁶ Statistisk sentralbyrå, «Videregående opplæring, lest 03.05.2018

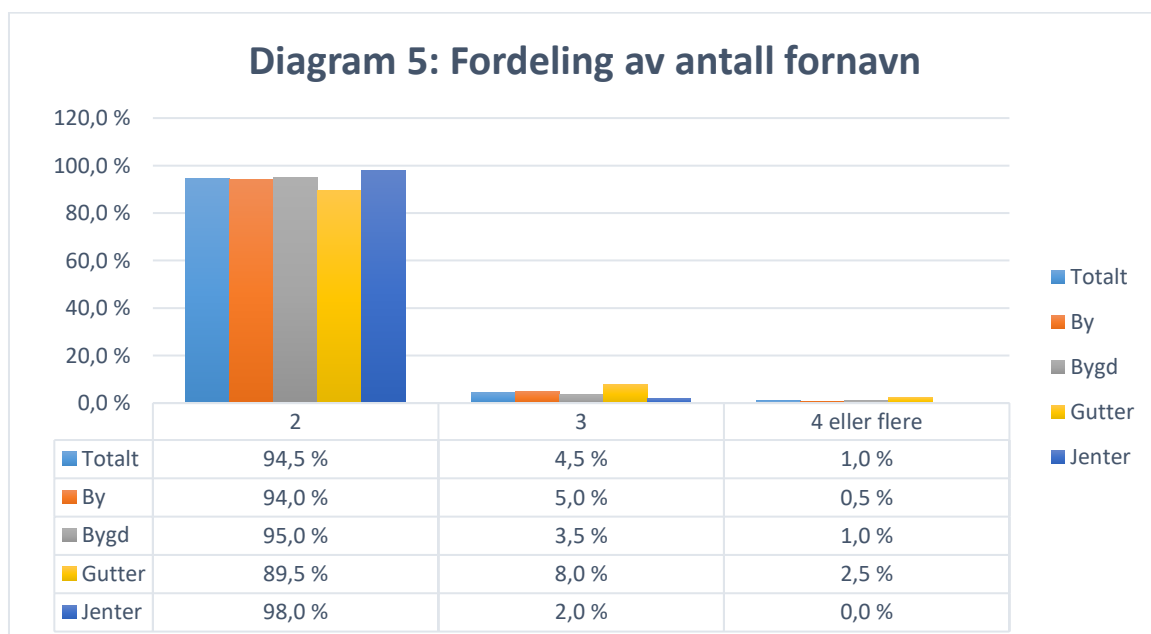
Når det gjelder fordelingen mellom bygd og by, ble den mer jevn enn mellom kjønnene, noe vi ser i diagram 4.

Som det framgår av diagram 4, bor 48 % av ungdommene i Bergen kommune og 52 % utenfor Bergen kommune. At fordelingen er såpass lik, gjør det enkelt å sammenlikne bruken av navn mellom ungdommer bosatt i bygd og by.

4.2 Hvor mange fornavn ungdommene har

Når det gjelder antallet fornavn blant ungdommene, fikk ungdommene tre ulike alternativer å velge mellom: 2, 3 og 4 eller flere, slik vi ser i diagram 5.

Det er ganske lett å se av diagram 5 at det er en enorm overvekt av ungdommer med to fornavn. Hele 305 av 322 ungdommer oppgir at de har 2 fornavn, noe som utgjør 94,5 %. 14 ungdommer oppgir at de har 3 fornavn, mens tre ungdommer oppgir at de har 4 eller flere fornavn.

I diagram 5 ser vi også at det er en forskjell mellom kjønnene. Alle tre som oppgir at de har 4 eller flere fornavn er gutter, og det er også en stor overvekt av gutter blant dem som oppgir at de har 3 fornavn. Tallene er noe overraskende i og med at det er større tradisjon for å gi jenter flere enn to fornavn enn det er å gi gutter flere enn to fornavn. Skjevfordelingen er likevel så liten at den kan forklares med enten en naturlig tilfeldighet gjennom utvalget, eller at flere gutter enn jenter har lest spørsmålet feil og kanskje også tatt med mellomnavn og/eller etternavn i antall fornavn.

Denne skjevfordelingen ser vi også litt av i fordelingen mellom bygd og by, men den er såpass liten at det ikke er grunnlag for å si noe sikkert om det er tilfeldigheter eller ei.

4.3 Hvordan ungdommene bruker dobbeltnavnet sitt

For å finne ut hvordan ungdommene selv bruker dobbeltnavnet sitt, ble de i undersøkelsen bedt om å svare på hvordan de presenterer seg selv, om det er unntak og hvordan de skriver navnet sitt i mer uformelle sammenhenger. Vi begynner med å se på hvordan de presenterer seg.

4.3.1 Hvordan de presenterer seg

I undersøkelsen ble ungdommene først bedt om å beskrive hvordan de presenterer seg overfor andre på sin egen alder, og deretter hvordan de presenterer seg overfor nye voksne de møter. Når det gjelder hvordan de presenterer seg overfor andre på sin egen alder blir fordelingen slik som vist i diagram 6 og 7.

Diagram 6: Hvordan jentene vanligvis presenterer seg overfor andre på sin egen alder

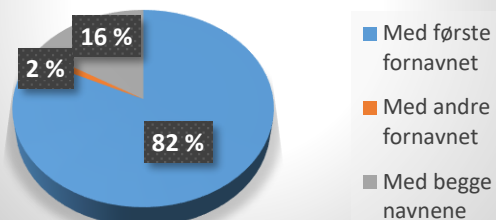
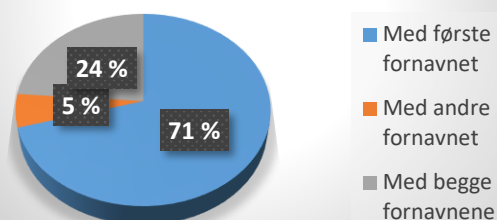

Diagram 7: Hvordan guttene vanligvis presenterer seg overfor andre på sin egen alder

Som vi ser av diagram 6 og 7, er det en viss forskjell mellom hvordan jentene og guttene presenterer seg overfor andre på sin egen alder. Mens bare 16 % av jentene presenterer seg med *hele dobbeltnavnet* sitt, gjør 24 % av guttene det samme. Likevel er det tydelig at det for begge kjønn er mest vanlig å presentere seg med bare der første fornavnet overfor dem på sin egen alder.

Hvordan er det så med voksne personer de møter for første gang? I spørreundersøkelsen fikk de oppgitt lærere, arbeidsgiver og venners foreldre som eksempler på nye voksne personer de møter. Resultatet ble som vist i diagram 8 og 9.

Diagram 8: Hvordan jentene vanligvis presenterer seg overfor nye voksne

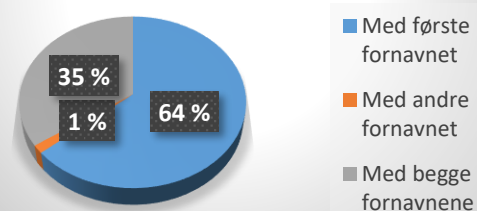
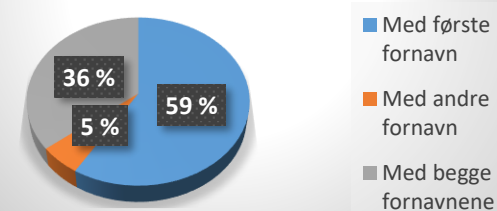

Diagram 9: Hvordan guttene vanligvis presenterer seg overfor nye voksne

Resultatene i diagram 8 og 9 er veldig interessante sett opp mot resultatene i diagram 6 og 7. Det er helt tydelig at langt flere av både jentene og guttene velger å presentere seg med *hele dobbeltnavnet* sitt når de møter nye voksne for første gang. Mens bare 16 % av jentene velger å presentere seg med dobbeltnavnet sitt overfor nye jevnaldrende, velger hele 36 % å presentere seg med hele dobbeltnavnet sitt når de møter nye voksne. Det er 20 % flere.

For guttene er forskjellen litt mindre. Her valgte 24 % av guttene å presentere seg med hele dobbeltnavnet overfor jevnaldrende, mens 36 % velger det samme overfor nye voksne. Dermed snakker vi om 12 % flere, noe som også er en ganske markant forskjell.

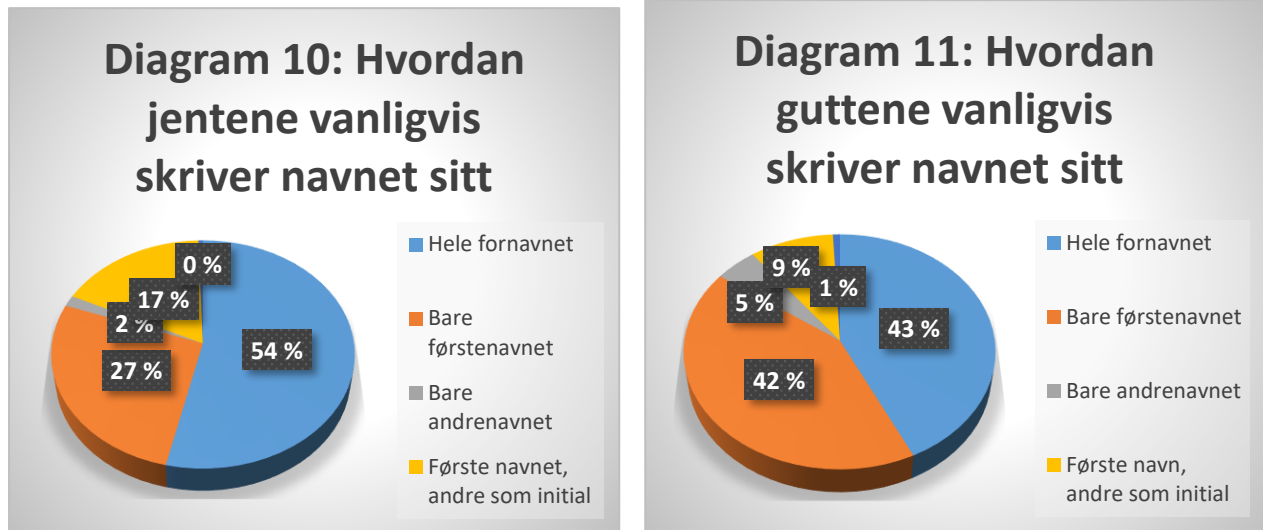
For å få svar på hvorfor det er en slik markant forskjell, kan jeg se på resultatene fra spørreundersøkelsen jeg gjennomførte høsten 2016. I denne undersøkelsen kunne elevene som svarte, utdype svarene i større grad. Flere oppga at de synes det var mer formelt og «ordentlig» å presentere seg med hele dobbeltnavnet sitt enn bare førstnavnet, og at de ønsket å framstå som mer voksne og formelle overfor nye voksne enn jevnaldrende.¹¹⁷ Det er rimelig å anta at dette kan være hovedforklaringen bak forskjellen gjort i denne undersøkelsen også. Dette bekreftes også ved at et par av disse ungdommene skriver selv, som et ledd av siste spørsmål hvor de kunne skrive hva de ønsket, at de noen ganger bruker de hele dobbeltnavnet for å virke mer seriøse.

Uansett om ungdommene presenterer seg overfor jevnaldrende eller for voksne, og uavhengig av kjønn, er det likevel tydelig at hypotese 9 stemmer (s. 21). Majoriteten av ungdommene med dobbeltnavn bruker førstnavnet sitt når de presenterer seg selv overfor nye mennesker. I tillegg kan hypotese 10 delvis bekreftes (s. 21). I gjennomsnitt er det 27,7 % av ungdommene som presenterer seg med hele dobbeltnavnet, noe som bare er 2,7 % høyere enn tallet hypotesen antyder.

¹¹⁷ Senneseth, 2016

4.3.2 Hvordan de skriver navnet i uformelle sammenhenger

Ungdommene ble bedt om å oppgi hvordan de normalt sett skriver navnet sitt i mer uformelle sammenhenger der de ikke er pålagt å skrive hele navnet sitt. Som eksempler ble innleveringer og prøver nevnt. Ungdommene fikk ulike alternativer å velge mellom, og fordelingen ble slik som vist i diagram 10 og 11.

Også når det gjelder *skriftlig* bruk ser vi en forskjell mellom kjønnene, men denne gangen i motsatt retning. Mens guttene bruker hele dobbeltnavnet sitt mer enn jentene muntlig, er det flere jenter enn gutter som bruker hele dobbeltnavnet sitt skriftlig. 54 % av jentene oppgir å bruke hele fornavnet sitt skriftlig, mot guttenes 43 %. Forskjellen blir enda større dersom vi legger sammen alle kategoriene som involverer hele dobbeltnavnet, altså der fornavnet eller andrenavnet nevnes som initial. I så fall er det hele 71 % av jentene som bruker dobbeltnavnet sitt skriftlig, mot 53 % av guttene. Dermed later det til at guttene er mer konsekvente enn jentene når det gjelder bruk av dobbeltnavnet sitt. Selv om det er flere gutter som tar i bruk hele dobbeltnavnet sitt skriftlig enn muntlig, er forskjellen langt større blant jentene.¹¹⁸

Dersom vi skal se på resultatene fra diagram 10 og 11, ser det ikke ut for at hypotese 9 stemmer når det er snakk om å skrive navnet sitt (s. 21). På samme måte stemmer ikke

¹¹⁸ Etter min erfaring som lærer, er det langt flere jenter enn gutter som liker å pynte skrivebøker og liknende med navnet sitt. Dermed kan det ha blitt en større vane for jenter enn gutter å skrive hele dobbeltnavnet sitt. Dette har jeg dog ikke noe vitenskapelig grunnlag for å mene, kun erfaring etter mange år i skolen, også i barneskolen og ungdomsskolen som jeg jobbet ved før jeg begynte som lærer i VGS.

hypotese 10 om at ca. 25 % av alle ungdommene bruker dobbeltnavnet sitt (s. 21). Hypotesene er med andre ord bare gyldig når det gjelder muntlig bruk, ikke skriftlig.

4.3.3 Unntak fra egen bruk av dobbeltnavnet sitt

Ungdommene ble først bedt som å krysse av for hvordan de vanligvis presenterer seg, men siden også gitt en sjanse til å krysse av for eventuelle unntak rundt bruken av dobbeltnavnet sitt. I spørsmålet rundt om det var unntak for bruken av navnet sitt, fikk ungdommene mulighet til å krysse av på ulike alternativer, og de ble også gitt mulighet til å krysse av for flere.

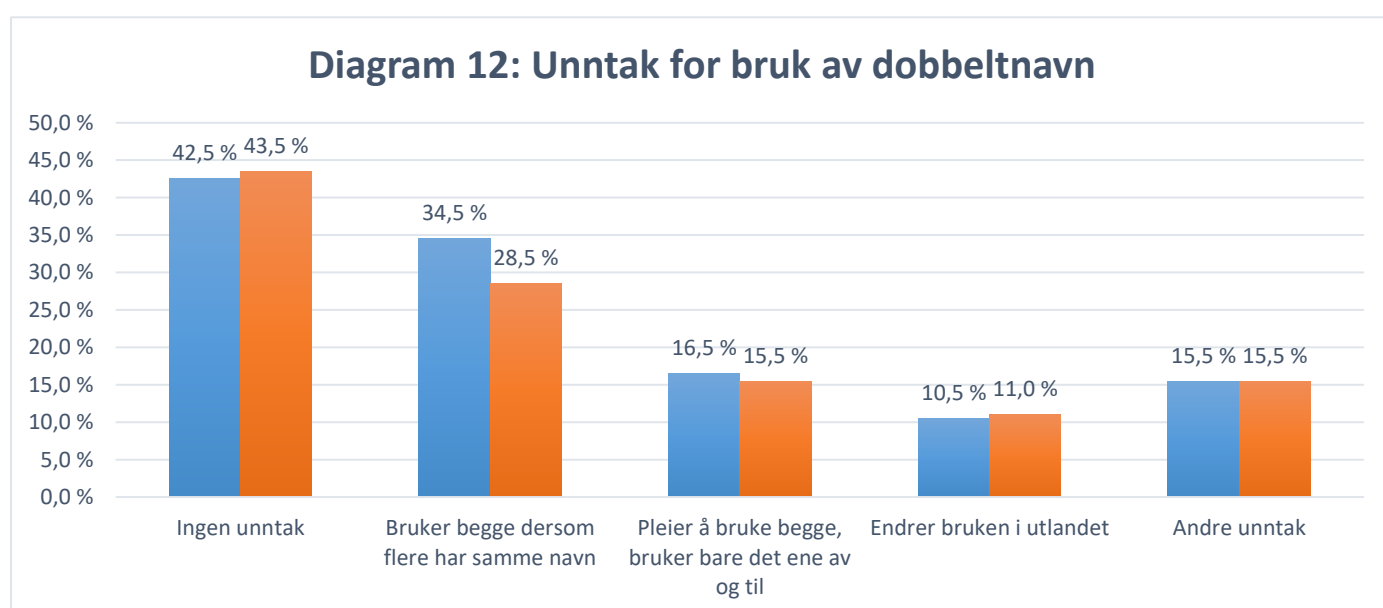

Diagram 12 viser at 42,5 % av jentene og 43,5 % av guttene ikke endrer på bruken av dobbeltnavnet sitt. Med tanke på at langt flere normalt sett bare bruker ett navn enn hele navnet, er også unntaket for å bruke hele navnet/ta bort et navn ganske lik.

Kjønnsfordeling

Med tanke på at det ellers ser ut for at gutter er mer konsekvente rundt navnebruken enn jenter, er det interessant at fordelingen av unntaksbruk av dobbeltnavnet er ganske likt for gutter og jenter. Unntaket for den jevne kjønnsfordelingen er kategorien «Bruker begge dersom flere har samme navn», hvor 34,5 % av jentene, men bare 29,5 % av guttene, krysset av. Selv her er ikke forskjellen veldig stor. Dette kan tyde på at ekstraordinære situasjoner oppleves som ganske like for begge kjønn.

Situasjonsbestemt endring av navnebruk

Tallene i diagram 12 forteller oss at litt over halvparten av ungdommene endrer bruken av dobbeltnavnet sitt i noen gitte situasjoner. Dermed ser det ut for at en del av ungdommene synes det er praktisk å kunne legge til eller sløyfe et navn i situasjoner hvor de opplever at dette passer. At noen velger å endre bruken i utlandet, er heller ikke så overraskende med tanke på at noen navn er mer internasjonale enn andre. Da er det både naturlig og forståelig at dem som har mulighet til å velge andre alternativer, gjør det dersom det er hensiktsmessig.

Andre unntak

Når det gjelder kategorien «Andre unntak», er det totalt 50 ungdommer som har haket av her. Dette innebærer også 50 ulike utdypninger og forklaringer rundt unntakene hvor de endrer bruken av dobbeltnavnet sitt. Her må det også kommenteres at ikke alle svarer på spørsmålet, men gjerne kommer med en utdypning rundt et tidligere spørsmål eller en av de kategoriene jeg allerede har foreslått. Det er ikke mulig å ta med alle forklaringene uten at det blir for voldsomt, eller at jeg risikerer anonymiteten til enkelte av ungdommene, men jeg kan nevne noen av de grunnene som blir gjentatt av flere:

- *Kallenavn*. Dette er også noe ungdommene får mer utdypende spørsmål om senere.
- De bruker *initial for andrenavnet* sitt når flere har samme navn, for eksempel *Ole H.* (konstruert eksempel).
- De som pleier å bruke bare ett navn, bruker begge i noen situasjoner for å framstå som mer seriøse, pålitelige eller for å imponere.
- Dersom den de oppgir navnet til skal skrive det ned, oppgir de det andre fornavnet enn det de vanligvis bruker fordi det er enklere å stave.

Uansett grunn, svarer over halvparten av ungdommene som normalt ikke bruker hele dobbeltnavnet sitt at det finnes unntak hvor de tar i bruk hele navnet, noe som delvis bekrefter hypotese 16 om unntak for bruk av dobbeltnavn (s. 35).

4.4 Tiltalenavn

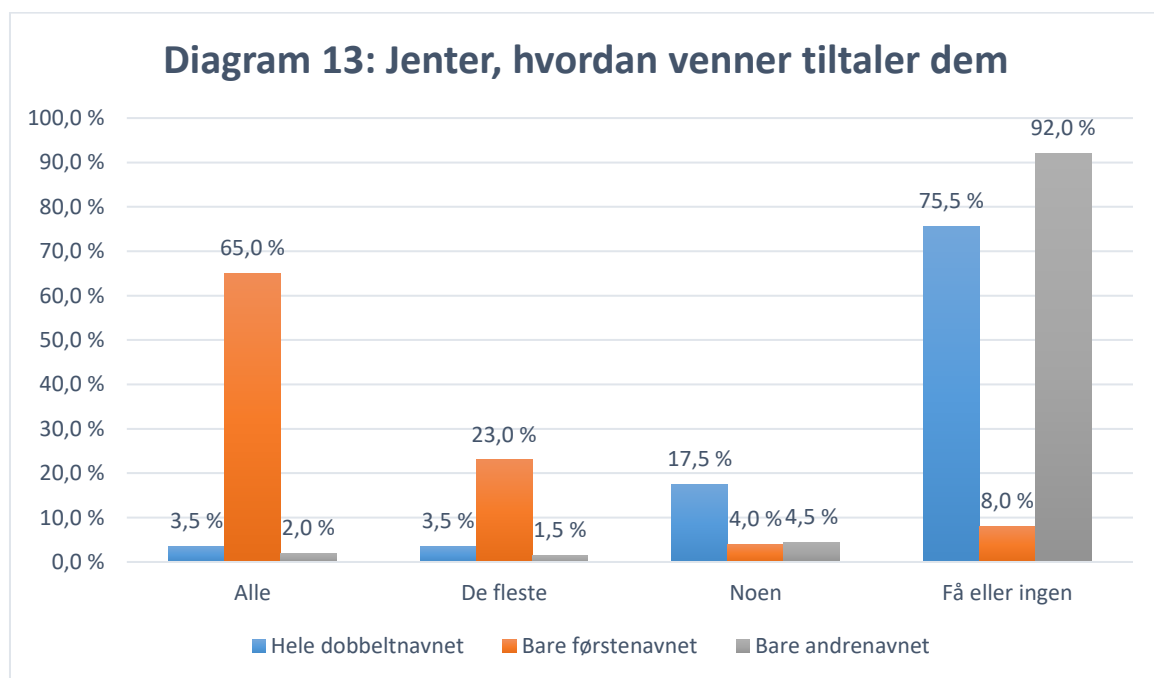
Vi har nå sett på hvordan ungdommene selv bruker navnet sitt gjennom presentasjon, i uformelle skriftlige situasjoner og om det er unntak. Nå skal vi ta en kikk på hvordan

ungdommene blir tiltalt, og dermed hvordan dobbeltnavnet blir tatt i bruk av dem rundt ungdommen.

Ungdommene fikk flere spørsmål rundt tiltaleformen, og spørsmålene var veldig like. For å markere forskjellen skrev jeg derfor inn ordene som endret seg med store bokstaver, noe som forhåpentligvis har gjort det enklere for ungdommene å svare riktig på hvert spørsmål.¹¹⁹

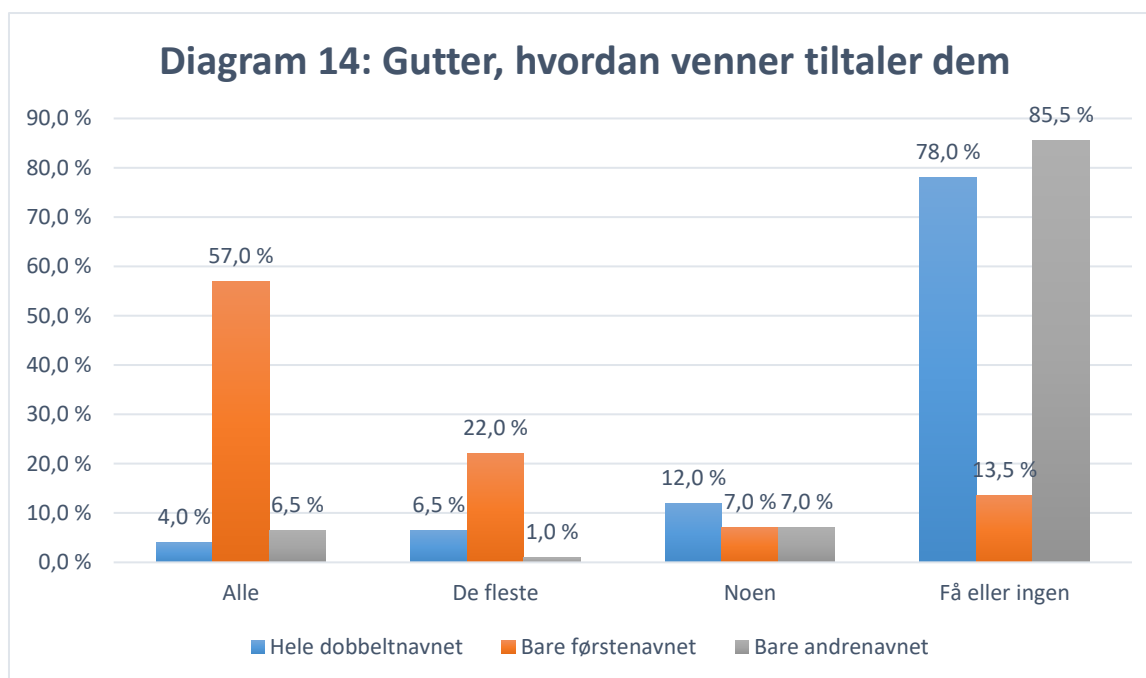
4.4.1 Tiltalenavn, venner

Ungdommene ble først spurt om hvordan vennene vanligvis tiltaler dem, og i hvor stor grad. De kunne her velge mellom fire ulike svarkategorier: «Alle bruker dem», «De fleste bruker dem», «Noen bruker dem» og «Få eller ingen bruker dem», og de ble spurt om bruken av henholdsvis hele dobbeltnavnet, bare førstnavnet og bare andrenavnet.¹²⁰

¹¹⁹ Se vedlegg 2, «Spørreskjema til ungdommene»

¹²⁰ Ibid

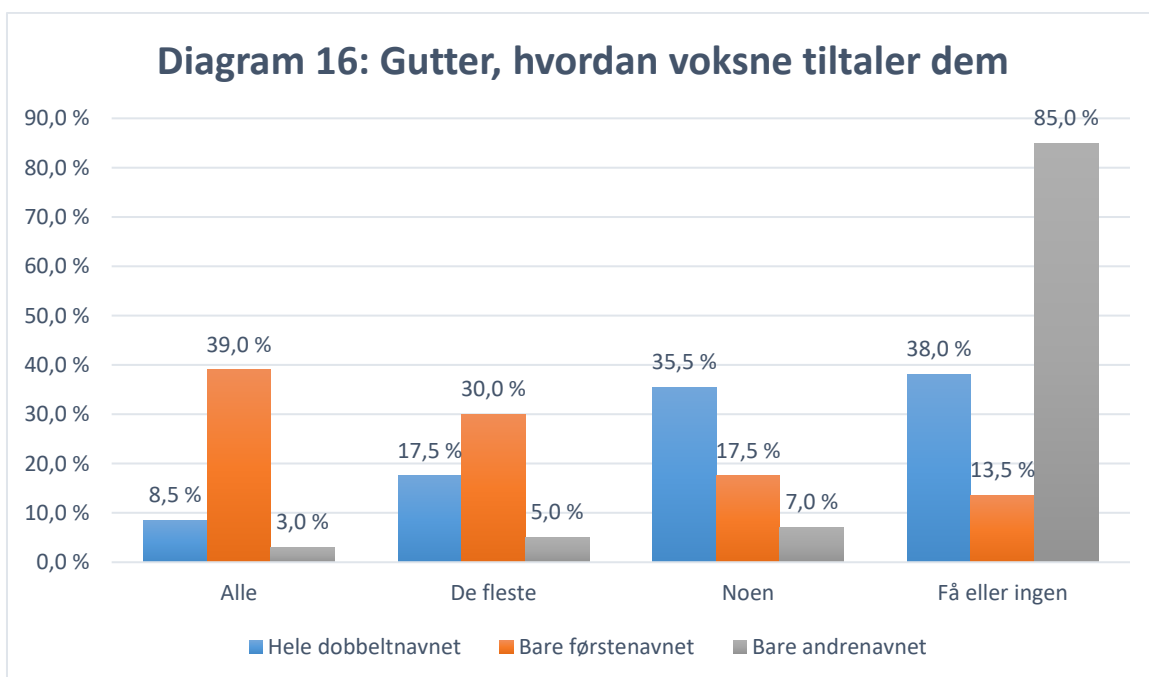
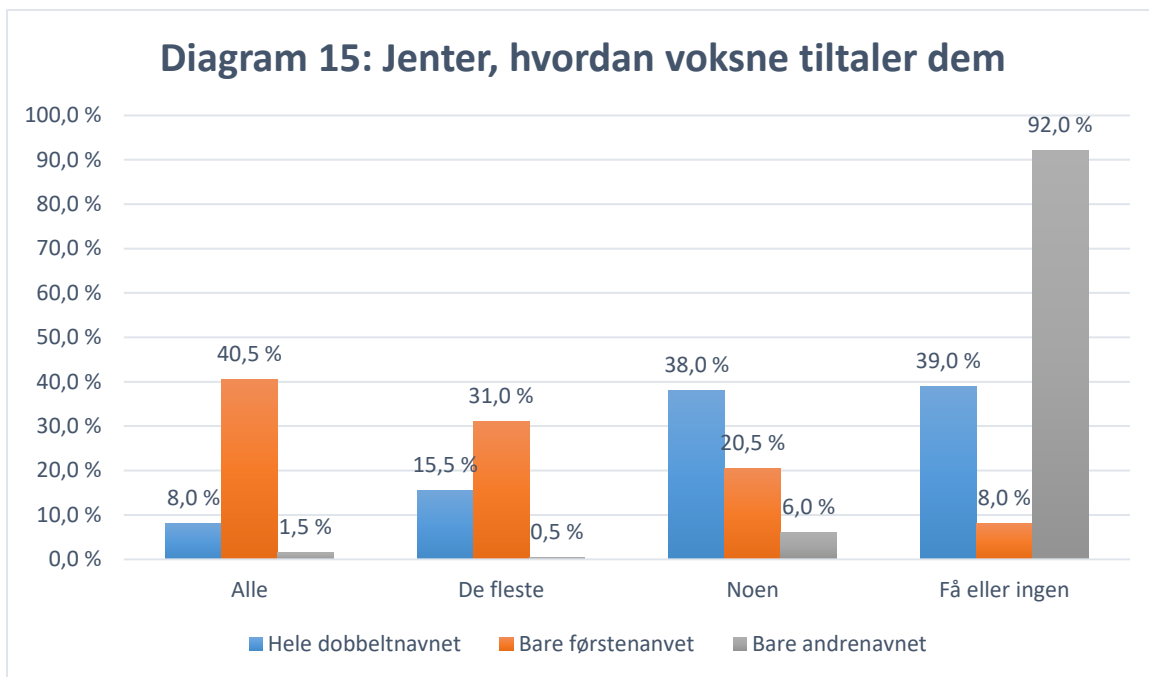
Tallene i diagram 13 og 14 viser tydelig at det er flest ungdommer som opplever å bli tiltalt med bare *førstnavnet* av vennene sine. 88 % av jentene og 79 % av guttene opplever at «Alle» eller «De fleste» tiltaler dem med bare førstnavnet. Bare 7 % av jentene og 10,5 % av guttene blir tiltalt med *hele dobbeltnavnet* av «Alle» eller «De fleste» venne sine.

At «Noen» venner tiltaler dem med hele dobbeltnavnet hyppigere enn «Alle» eller «De fleste», har sammenheng med at flere ungdommene gjerne pleide å bruke hele dobbeltnavnet sitt da de var yngre, men ikke nå. Dermed vil gjerne barndomsvenner tiltale dem med fullt navn, mens nyere venner ikke gjør dette.¹²¹

4.4.2 Tiltalenavn, voksne

Når det gjelder hvilket tiltalenavn de voksne bruker på ungdommene, blir tallene litt ulike tallene vi så på fra når vennene tiltaler ungdommene, noe vi ser i diagram 15 og 16.

¹²¹ Dette er en forklaring flere ungdommer selv har oppgitt i deler hvor de har kunnet svare mer utfyllende.

Tallene i diagram 15 og 16 viser at det også blant de voksne er mest vanlig å tiltale ungdommene med førstenavnet. 71,5 % av jentene og 69 % av guttene opplever at «Alle» eller «De fleste» tiltaler dem med bare *førstenavnet*. 23,5 % av jentene og 26 % av guttene blir tiltalt med *hele dobbeltnavnet* av «Alle» eller «De fleste» voksne, noe som er rundt tre ganger høyere enn hos venner.

4.4.3 Forskjellen mellom tiltaleform fra venner og voksne

Hvorfor er det så store forskjeller mellom tiltaleformen fra venner og voksne? For å få svar på dette kan vi blant annet se på hvordan ungdommene presenterer seg selv. Ungdommene har oppgitt at de i mye større grad presenterer seg med hele dobbeltnavnet sitt overfor nye voksne enn de gjør overfor nye jevnaldrende. Dette blir da også synlig i tiltaleformen. Normalt sett vil man tiltale noen med det navnet man er blitt presentert for, med mindre noe annet er blitt presisert.

En annen årsak kan være lærerne. Mange av de nye voksne som ungdommene i undersøkelsen møter på, er lærere. En del av disse lærerne leser gjerne opp hele dobbeltnavnet til elever med dobbeltnavn når de tar opprop. Dersom ingen korrigerer dem, eller læreren ikke spør om ungdommen selv pleier å bruke hele navnet, er det lett for at læreren fortsetter med å bruke hele dobbeltnavnet selv om kanskje ikke så mange andre gjør det.

Et unntak fra denne sammenhengen mellom presentasjon og tiltaleform, er for guttene som i stor grad presenterer seg med hele dobbeltnavnet sitt overfor nye jevnaldrende, men likevel i liten grad opplever at «Alle» vennene tiltaler dem med hele dobbeltnavnet.

4.4.4 Tiltalenavn i familien

Fordi det er rimelig å anta at det er forskjell mellom ulike voksne utenfor familie, venner og familie, fikk ungdommene også egne spørsmål om hvordan tiltaleformen av navnet deres er i familien. Her var jeg interessert i å se om det også er forskjell på ulike familiemedlemmer, og ungdommene fikk derfor mulighet til å krysse av for flere ulike familiemedlemmer rundt hvem som tiltaler dem på de ulike måtene.¹²² Selv om det ikke blir helt presist å for eksempel samle besteforeldre til en felles kategori, ville det blitt altfor mange alternativer for ungdommene dersom jeg skulle listet opp absolutt alle familiemedlemmer en ungdom kan ha, hver for seg. Prosentene i diagram 17 og 18 er regnet ut slik at fordelingen innad i hver kategori blir fordelt på de tre ulike alternativene.¹²³

¹²² Se vedlegg 2, «Spørreskjema til ungdommene».

Noen av ungdommene har også krysset av flere steder i samme kategori, det vil si at for eksempel kan en jente ha krysset av for at «Mor» både bruker «Hele dobbeltnavnet» og «Bare førstenavnet» (kanskje mor veksler litt?). Dette gjør at tallene og fordelingen ikke blir helt nøyaktig, men samtidig er det så få ungdommer som har gjort dette at resultatet blir nøyaktig nok.

¹²³ For eksempel i kategorien «Mor» i diagram 17, er det registrert 210 svar. Disse 210 svarene er blitt fordelt prosentvis utover «Hele dobbeltnavnet», «Bare førstenavnet» og «Bare andrenavnet». Her er det også greit å

Diagram 17: Jenter, hvordan familien bruker dobbeltnavnet

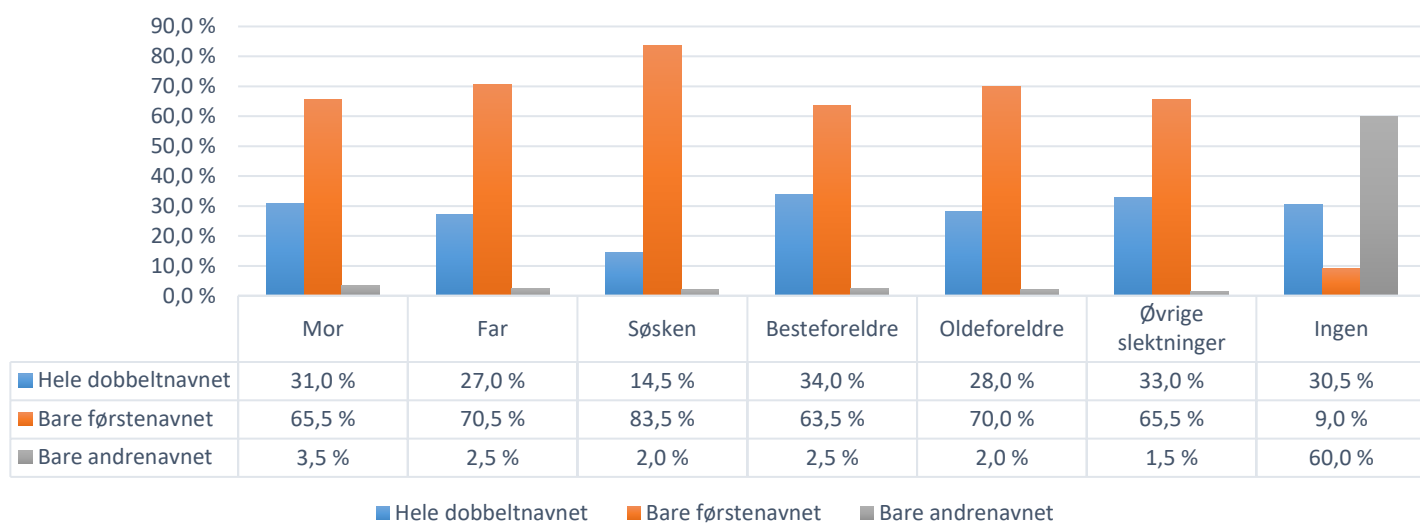
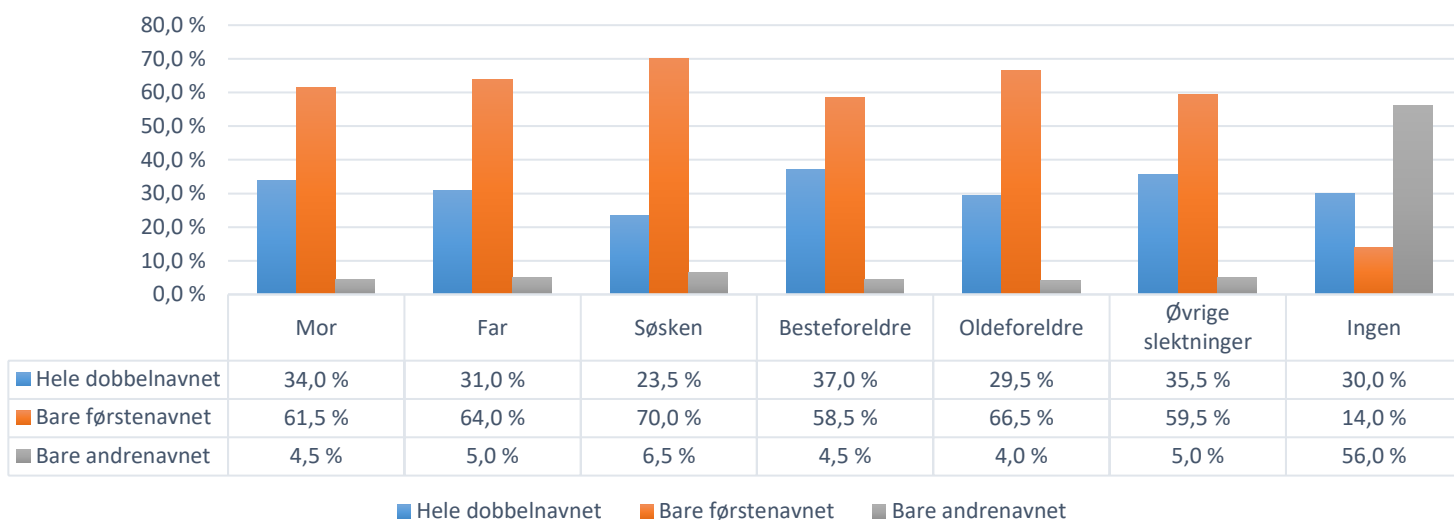

Diagram 18: Gutter, hvordan familien bruker dobbeltnavnet

Akkurat som i tiltaleform fra venner og voksne, ser vi at også i diagram 17 og 18 er det mest vanlig å tiltale ungdommene med bare førstenavnet innenfor familien. Likevel er bruken av hele dobbeltnavnet en god del høyere her enn for venner og voksne. For eksempel oppgir

nevne at mens det er 210 registreringer for «Mor», er det færre registreringer for noen andre kategorier, som for eksempel bare 102 registreringer for «Oldeforeldre».

31 % av jentene og 34 % av guttene at «Mor» bruker hele dobbeltnavnet deres. Dette avkrefter delvis hypotese 15 om intensjon om bruk og faktisk bruk av dobbeltnavnet (s. 34).

Andrenavnet

Ikke helt uventet er *andrenavnet* lite i bruk som tiltalenavn også fra familiemedlemmer. Mønsteret for tiltalenavn fra familie er dermed det samme navnemønsteret vi ser under både presentasjon overfor jevnaldrende og voksne, og tiltale fra venner og voksne. Når jeg krysser svarene, er det akkurat de samme ungdommene som både bruker andrenavnet selv og blir tiltalt med det.

Når det gjelder å være konsekvent på å bruke bare andrenavnet, kan dette ha sammenheng med at det ser ut for at det er ganske uvanlig å bruke bare andrenavnet sitt blant ungdommer i Hordaland, noe som også bekrefter Alhaug sin observasjon om tilbakegang i bruk av bare andrenavn som tiltalenavn (s. 20). Antagelig er i så fall valget om å bruke dette navnet gjort av en såpass viktig grunn at ungdommene står fast ved denne grunnen uavhengig av sammenheng. Jeg har for eksempel vært borte i et tilfelle tidligere i mitt læreryrke hvor en elev helt konsekvent bare ville bruke og bli tiltalt med andrenavnet sitt fordi vedkommende forbandt førstnavnet sitt med en smertefull oppvekst. Et annet og langt mindre dramatisk tilfelle, var en elev som bare brukte andrenavnet sitt fordi førstnavnet passet til begge kjønn og eleven var lei av forvirringen rundt dette. Andrenavnet kan selvsagt også være noe som alltid har vært i bruk, helt fra de var små, av for eksempel distinktive årsaker, som at de har hatt en far som heter *Lars* og selv heter *Lars Kristian*, og blir kalt *Kristian*.

Førstnavnet

Undersøkelsen viser at *førstnavnet* er mest brukt som tiltalenavn også av familiemedlemmer. Spesielt søsken bruker førstnavnet, i snitt 11,5 % mer enn foreldrene til ungdommene. Dette får dermed bruk av bare førstnavnet til å framstå som noe aldersbetinget. Det kan se ut for at de unge, dersom man antar at søsken er relativt nær ungdommene i alder, i større grad bruker bare førstnavnet enn dem som er voksne.

Hele dobbeltnavnet

Når det gjelder *hele dobbeltnavnet* innenfor husholdningen, er det mor som i størst grad bruker hele dobbeltnavnet. Her er det også en liten forskjell mellom kjønnene, hvor 3 % flere

gutter enn jenter blir tiltalt med fullt dobbeltnavn av mor. Far gjør i noe mindre grad det samme, mens søsken bruker hele dobbeltnavnet minst. Forskjellen mellom mor og far kan ha sammenheng med at i underkant av halvparten av ungdommene statistisk sett er skilsmissebarn og har to hjem. Dermed blir det mer tydelig forskjell i tiltaleformen fra mor og far.

Besteforeldre

Like interessant som at det er et lite sprik mellom mor og far, og et enda større sprik til søsken, er det at besteforeldre er dem som troner på toppen av dem som bruker hele dobbeltnavnet som tiltalenavn på ungdommene. At besteforeldre er mer ivrige brukere av hele dobbeltnavnet kan forklares på flere måter, men spesielt tre virker sannsynlig:

- *Distinktive grunner.* Dersom de har stor familie med mange barnebarn, nevøer, nieser og så videre hvor flere gjerne deler navn, vil et dobbeltnavn enklere kunne skille ungdommen fra resten (s. 22).
- De ble *introdusert* for hele dobbeltnavnet, og har fortsatt å bruke det (s. 60).
- *Oppkalling.* Dersom de selv eller deres egne foreldre er en barnet er blitt oppkalt etter, vil antagelig dette øke muligheten for at de ønsker å bruke også dette navnet når de tiltaler ungdommen. Denne antakelsen styrkes av at enkelte av ungdommene selv oppgir at en bestemor eller bestefar er den eneste som bruker hele dobbeltnavnet, nettopp på grunn av oppkalling.

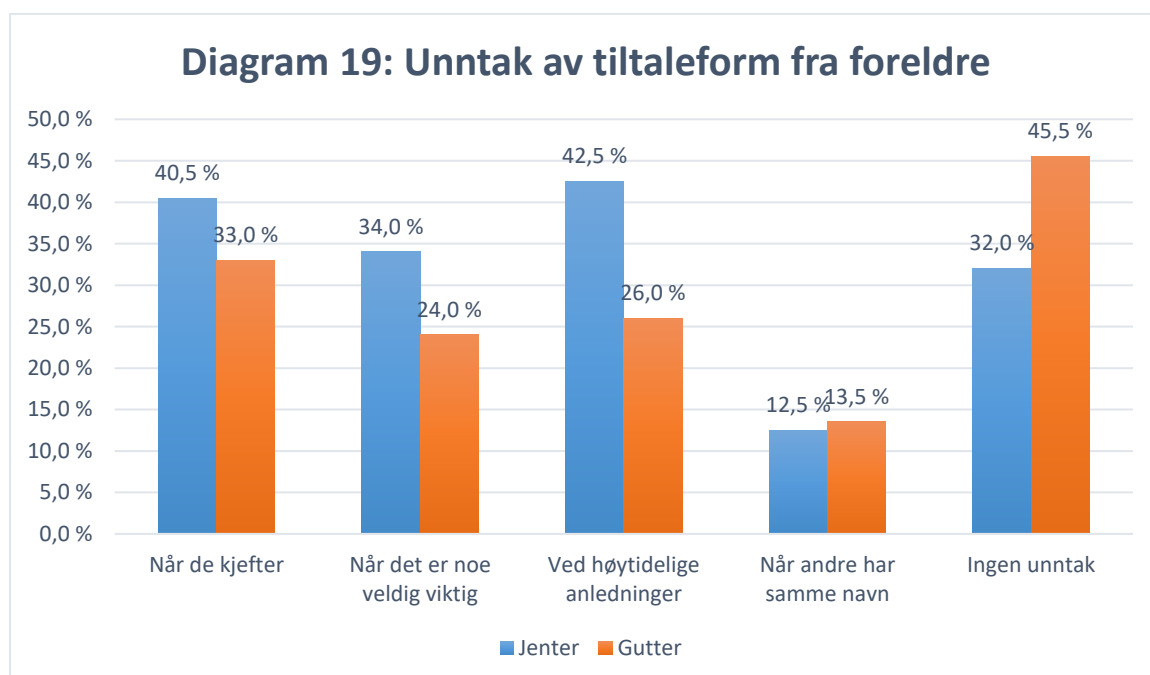
Oldeforeldre og øvrige slektninger

Oldeforeldrekategorien har lavere tall enn de andre, men fordelingen mellom de tre tiltaleformene er ganske lik den til besteforeldrene. Dette stemmer også med kategorien «Øvrige slektninger», som har helt eller nesten samme svarprosent som mors bruk av hele dobbeltnavnet. Forklaringen på at svarprosenten for å bruke hele dobbeltnavnet er så høy i kategoriene besteforeldre, oldeforeldre og øvrige slektninger kan være de jeg nevnte i avsnittet over, men det kan også skyldes at det kanskje bare er snakk om én person som bruker hele dobbeltnavnet, og at ungdommene derfor har krysset av her. For eksempel er det sannsynlig at en ungdom som senere oppgir at den eneste i familien som bruker hele dobbeltnavnet er en tante, kan ha krysset for «Øvrige slektninger» selv om det egentlig kun gjelder denne ene tanten. Man bør derfor være litt varsom med å tolke akkurat denne

statistikken som tall som gjelder alle besteforeldre, alle oldeforeldre eller alle øvrige slektninger.

4.4.5 Unntakene rundt tiltaleform fra mor og far

For å få et mer presist bilde rundt hvordan bruken av hele dobbeltnavnet er i hjemmet til ungdommene, ble de bedt om å krysse av på om det er unntak fra hvordan tiltaleformen vanligvis er. Dette spørsmålet ble rettet til ungdommene hvor foreldrene vanligvis ikke bruker hele dobbeltnavnet. Ungdommene som opplever at foreldrene pleier å bruke hele dobbeltnavnet, kunne krysse av i kategorien «Ikke aktuelt for meg». Denne kategorien utelater jeg i diagram 19, men jeg kan nevne at 27 % av ungdommene krysset av her, noe som stemmer ganske godt overens med antallet ungdommer som opplever at foreldrene vanligvis bruker hele dobbeltnavnet som tiltalenavn. Dette viser også at ungdommene har lest og forstått spørsmålet.

Som vi ser opplever jentene litt flere unntak fra den vanlige tiltaleformen enn det guttene gjør.¹²⁴ For jentene er det mest unntak «Ved høytidelige anledninger» (40,5 %), tett fulgt av

¹²⁴ Mange av ungdommene har krysset for flere av kategoriene, noe som gjør at totalsummen for hvert kjønn blir på godt over 100 %. Hver stolpe viser likevel hvor mange prosent av det totale antallet for hvert kjønn som opplever unntak innen de ulike kategoriene. For eksempel er det totalt 146 jenter som oppgir at de opplever unntak, og av disse er det 59 som krysset av for «Når de kjefter», noe som utgjør 40,5 % av alle jentene, og 62 som krysset av for «Ved høytidelige anledninger», noe som utgjør 42,5 % av alle jentene, osv.

«Når de kjefter» (42,5 %), mens guttene opplever mest forskjell i navnebruken «Når de kjefter» (33 %). Det er uansett interessant å se at så mange opplever at foreldrene ikke er konsekvent rundt sin bruk av dobbeltnavn. Man må altså kunne skille mellom et «vanligvis» og unntak fra dette. At det er såpass mange unntak, bekrefter også hypotese 16 om at det for mange forekommer unntak for tiltaleform der ungdommene normalt ikke tiltales med hele dobbeltnavnet sitt (s. 35).

4.4.6 Kallenavn

I undersøkelsen ble ungdommene spurt om de hadde kallenavn av dobbeltnavnet sitt. For de ungdommene som hadde kallenavn, ble det også spurt mer utdypende rundt hvilket av navnene de hadde kallenavn for og hvem som bruker kallenavnet.

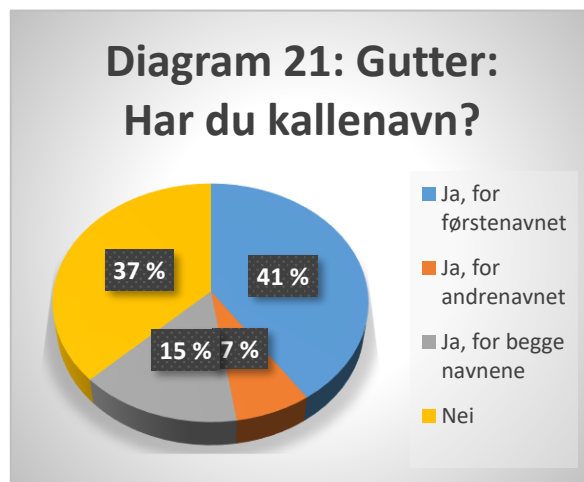
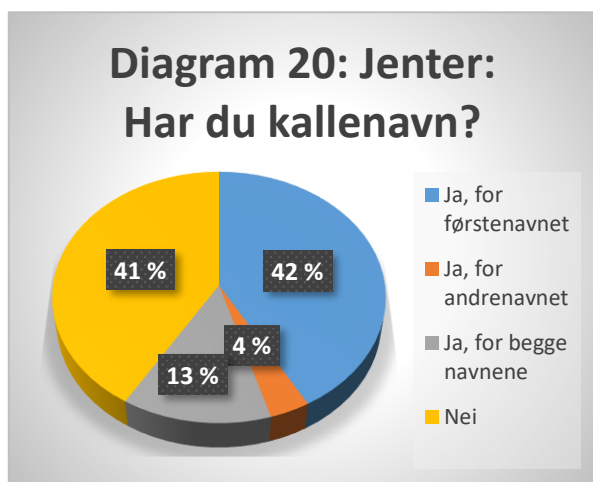

Diagram 20 og 21 viser tydelig at det er veldig vanlig med kallenavn blant ungdommene. Totalt 58 % av jentene og 59 % av guttene har kallenavn. Dette er også nesten dobbelt så mange som det Ihlebæk fant ut i sin undersøkelse om kallenavn for unge mennesker med dobbeltnavn (s. 37). Av ungdommene med kallenavn, oppgir 91 % at det er venner som bruker kallenavnet, mot 27 % av familien og bare 8 % av lærerne.¹²⁵

Utfordring knyttet til definisjon av kallenavn

Det har vært noe uklart rundt definisjonen «Ja, for begge navnene». I utgangspunktet har jeg tenkt kallenavn som baserer seg på begge fornavnene på en gang, men etter å ha snakket med

¹²⁵ Når det gjelder bruk av kallenavn, er antallet ganske likt mellom foreldre (26,5 %) og søsken (29 %).

noen av ungdommene i ettertid har det kommet fram at de mener at spørsmålet også dekker om de har et eget kallenavn for hvert av de to navnene sine (s. 37). Dette fører til at hele «Ja, for begge fornavnene»-gruppen blir noe mer upresis enn diagrammene viser fordi det er vanskelig å vite om ungdommene har brukt min definisjon eller den om at det gjelder ett kallenavn for hvert fornavn. Ut ifra det ungdommene jeg selv har snakket med i ettertid har forklart, er det nok mest rimelig å anta at de fleste har egne kallenavn for både førstenavnet og andrenavnet sitt.

Andrenavn som kallenavn

Det interessante med svarene, spesielt dersom man antar at de fleste som svarte «Ja, for begge fornavnene» har et eget kallenavn for hvert av navnene, er at så mange ungdommer har kallenavn for *andrenavnet* sitt. Som vi har sett tidligere, er bruk av andrenavnet alene svært sjelden hos ungdommene (se del 4.3.1, 4.3.2, 4.4.1 og 4.4.2).

Sammenheng mellom kallenavn og bruk av dobbeltnavnet

Et spennende spørsmål er da om det er noen sammenheng mellom hvordan ungdommene presenterer seg eller blir tiltalt, og hvilke(t) navn de har kallenavn for? Jeg har valgt å se nærmere på hvordan de presenterer seg overfor nye voksne fordi jeg antar at dette vil passe best i forhold til hvordan de vil presentere seg for andre når de selv blir voksne. Det kunne selvsagt vært interessant å se på tiltaleform også opp mot kallenavn, men her vil jeg først og fremst se på ungdommene sin egen bruk av navnet opp mot kallenavn.

Tabell 1 – Sammenheng mellom kallenavn og presentasjonsnavn

	Ja, for førstenavnet	Ja, for andrenavnet	Ja, for begge
Presenterer seg med førstenavnet	Jenter: 59	2	7
	Gutter: 31	4	8
Presenterer seg med andrenavnet	Jenter: 3	2	1
	Gutter: 3	1	2
Presenterer seg med begge navnene	Jenter: 23	3	18
	Gutter: 20	4	9

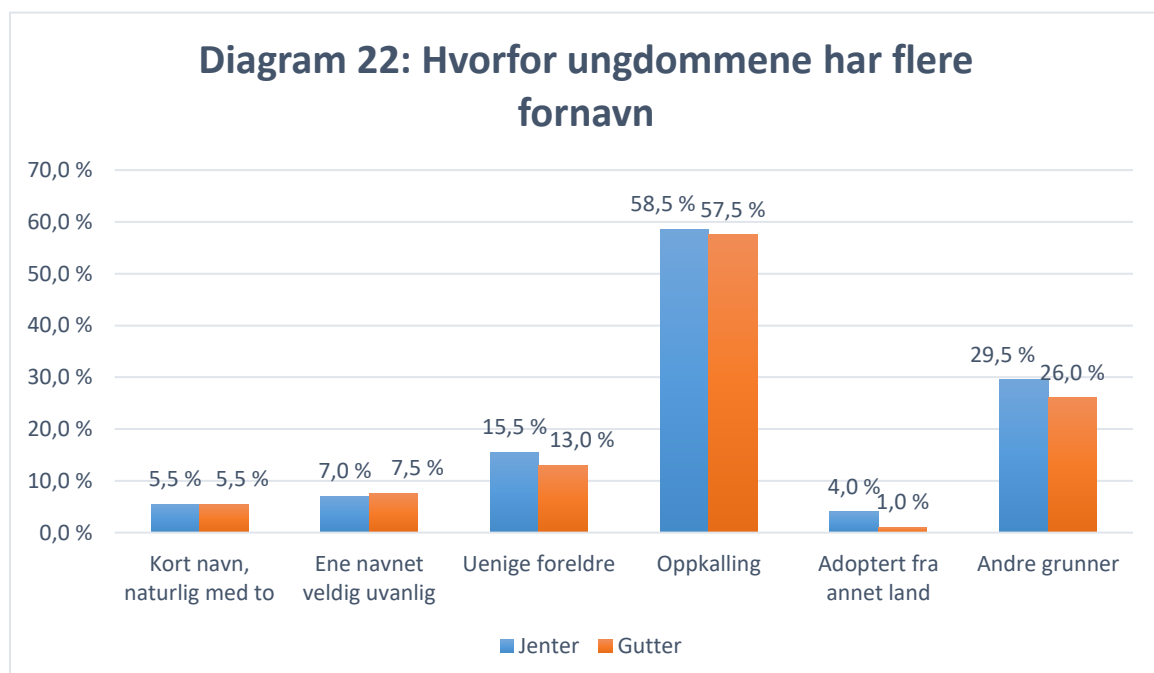
I tabell 1 blir det veldig synlig at måten ungdommene presenterer seg på i stor grad korrelerer med hvilket eller hvilke navn de har kallenavn for. Likevel ser vi at andrenavnet helt tydelig får en mye større plass når det kommer til kallenavn, kanskje spesielt for de ungdommene som normalt bare presenterer seg med forstnavnet sitt. Det er vanskelig å si noe sikkert rundt hvorfor det er slik, men kanskje det er en måte å ta i bruk et ellers lite brukt andrenavn?

4.5 Hvorfor ungdommene har dobbeltnavn

I spørreskjemaet ble ungdommene spurt om de vet hvorfor de har et dobbeltnavn. 85 % av jentene og 73 % av guttene oppgir at de vet hvorfor de har et dobbeltnavn. Disse ungdommene ble sendt videre til et nytt spørsmål rundt hvorfor de har fått et dobbeltnavn. Her hadde jeg på forhånd laget klart fem kategorier de kunne velge mellom, pluss alternativet «Andre grunner» hvor de kunne utdype videre.

4.5.1 Utfordringer knyttet spørsmål rundt hvorfor ungdommene har dobbeltnavn

I spørreskjemaet hvor ungdommene skulle oppgi en grunn for hvorfor de har dobbeltnavn, viste seg at jeg hadde glemt å legge til en egen kategori om *tradisjon*. Dette er noe flere ungdommer selv oppgir som grunn under «Andre grunner». I tillegg så jeg også at mange av ungdommene ser ut for å ville presisere mer rundt en annen kategori de allerede har valgt, for eksempel oppkalling. Altså, de kan ha haket av for «Oppkalling» og i tillegg «Andre grunner» for å presisere hvem de er oppkalt etter, noe de jo faktisk får spørsmål om senere. Jeg har derfor valgt å først sette inn et diagram som viser fordelingen mellom kategoriene, og deretter å kommentere mer rundt kategorien «Andre grunner».

Som vi tydelig ser av diagram 22, er det *oppkalling* som er hovedgrunnen til at ungdommene har dobbeltnavn. Hele 58,5 % av jentene og 57,5 % av guttene som vet hvorfor de har flere fornavn, oppgir oppkalling som grunn. Med unntak av «Andre grunner», er det så «Uenige foreldre» som blir oppgitt som grunn nummer 2. De tre andre kategoriene har lav svarprosent, spesielt kategorien «Adoptert fra et annet land». Denne tar for seg de ungdommene som er blitt adoptert fra et annet land og får beholde sitt opprinnelige navn som andrenavn i tillegg til et norsk navn som førsteavn.

Dermed støtter funnet blant ungdommene opp under hypotese 1 om at oppkalling er en viktig årsak til at ungdommene har dobbeltnavn (s. 15). Tallene fra diagram 22 viser også at hypotese 13, om at det er flere gutter enn jenter som er oppkalt, er feil. Selv om differansen er liten, er det flere jenter enn gutter som er oppkalt (s.33).¹²⁶

4.5.2 Andre grunner

Kategorien «Andre grunner» ble som nevnt den nest mest nevnte grunnen til hvorfor ungdommer har dobbeltnavn. Her kunne ungdommene utdype hvorfor, og det ble oppgitt ganske mange like grunner. Flere av dem var, som tidligere nevnt, en utdyping rundt en annen valgt kategori, andre hadde helt andre grunner. De som utdyper rundt en annen kategori, for eksempel oppkalling, blir ikke nevnt under.

Estetikk

Hovedgrunnen som går igjen, er den enkle grunnen av foreldrene synes det var fint. Hele 18 ungdommer oppgir dette som grunn. Formuleringene varierer stort fra korte «De synes det var finest» til lenger forklaringer. Noen av dem svært sjarmerende, som at en far synes døtrene var så vakre at han måtte utsmykke dem med mange navn. Selv om antallet her er lavt, kanskje mest fordi jeg ikke direkte ga ungdommene dette som alternativ, viser det likevel at hypotese 8, om gå gi navn bare fordi foreldrene likte dem, kan stemme, men at «mange» har dette som hovedgrunn nok vil være å overdrive (s. 19).

¹²⁶ Her kan det argumenteres med at det også er prosentvis flere jenter enn gutter som oppgir at de vet hvorfor de har et dobbeltnavn, og at dersom like mange prosent av guttene hadde visst dette, ville kanskje tallene blitt like.

Tradisjon

Den nest vanligste grunnen som blir oppgitt er at det er tradisjon. Noen av ungdommene er innvandrere eller barn av innvandrere, og seks oppgir at det i deres hjemland er tradisjon å få flere fornavn. 17 av ungdommene totalt oppgir at det er tradisjon i deres familie med flere fornavn.

Distinktive grunner

Seks ungdommer oppgir at de har fått to navn av distinktive grunner. Her varierer det mellom om det er personer i samme husholdning, boligfelt eller slekt for øvrig som foreldrene vil at barnet skal skille seg ut i fra med tanke på navn. I to tilfeller er det snakk om mulighet for å skille seg ut fordi det ene navnet er så vanlig at foreldrene har gitt et ekstra navn for at ungdommen selv skal kunne bruke det istedenfor eller i tillegg til det vanlig navnet dersom de ønsker det.

Flere nasjonaliteter

En annen grunn som går igjen, er at ungdommene har foreldre fra to ulike land. De skriver at de fikk dobbeltnavn fordi de skulle ha ett navn som passet til hvert av landene. Dette gjelder fire av ungdommene.

Resten

Resten av ungdommene oppgir så ulike grunner at de ikke kan samles opp i egne kategorier. Jeg vil heller ikke oppgi alle grunnene fordi noen av dem er så uvanlig at det kan fjerne ungdommens krav om anonymitet.

4.6 Hva påvirker bruken av dobbeltnavnet

Hovedproblemstillingen min var å finne mer ut rundt bruken av dobbeltnavnet, men jeg var også interessert i å se på ulike faktorer som kan påvirke bruken av et dobbeltnavn.

Underproblemstillingene mine gikk ut på å se på om faktorene kjønn, oppkalling, stavelser, bindestrek, bosted (by/bygd), om ungdommer er glad for å ha et dobbeltnavn og verdi av dobbeltnavnet påvirker bruken av et dobbeltnavn. Siden jeg tar for meg forskjellen mellom

kjønn fortløpende, velger jeg dermed først å se på om oppkalling påvirker navnebruken (s. 49).

4.6.1 Oppkalling

Som vi så av diagram 22, oppgir 58,5 % av jentene og 57,5 % av guttene oppkalling som bakgrunn for navnet sitt. Ungdommene som er oppkalt ble deretter bedt om å svare på hvem de er oppkalt etter.

Diagram 23: Hvem ungdommene er oppkalt etter

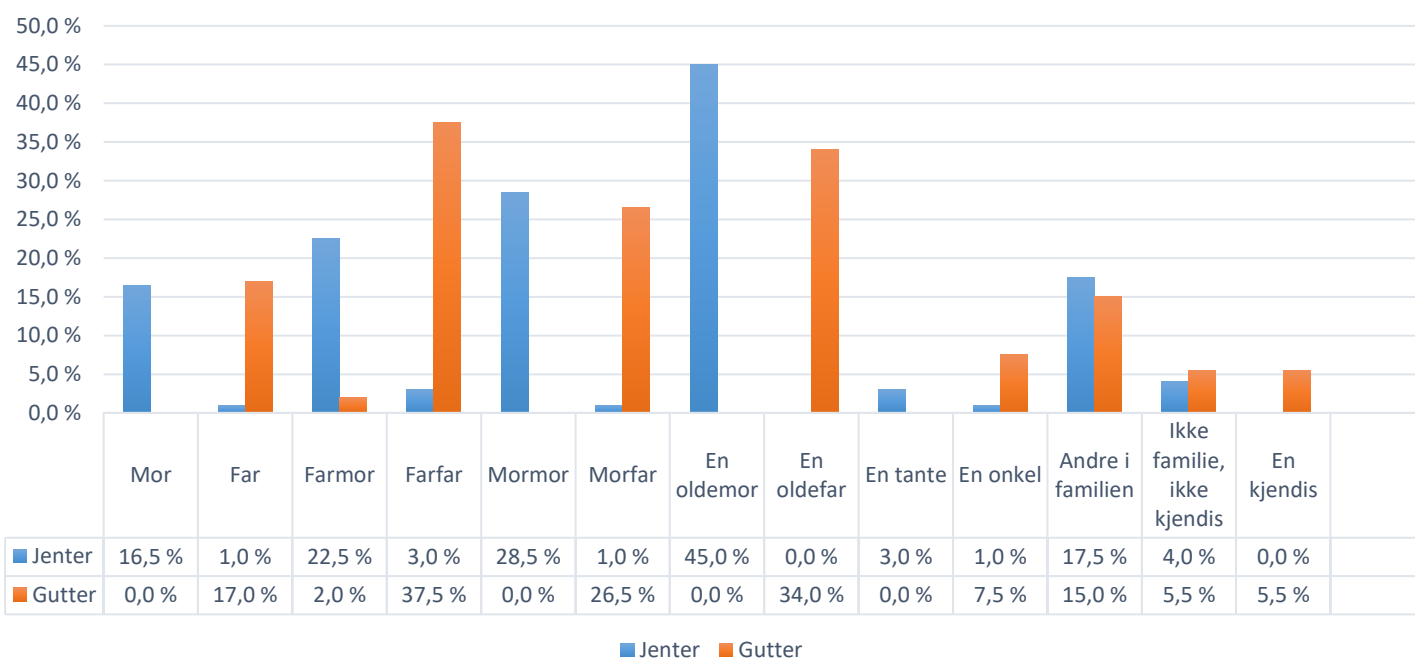

Diagram 23 levner ingen tvil om at det er *oldemor* som er den mest populære å kalle opp jentene etter, 45 % er oppkalt etter en oldemor. For guttene er det noe mer delt, med *farfar* som mest populær med 37,5 % og *oldefar* som nummer to med 34 %. I tillegg er det interessant å merke seg at mens totalt 6 % av jentene er oppkalt etter en mannlig slektning, er tilsvarende tall for guttene 2 %. Dette viser at det fremdeles er mest vanlig med moving fra guttenavn til jentenavn enn omvendt, men også at det i våre dager foregår moving.

Funnene som vi ser i diagram 23 bekrefter også hypotese 12 om at de fleste ungdommene som er oppkalt, er oppkalt etter besteforeldre eller oldeforeldre (s. 27). Siden farfar fortsatt er den personen som troner på toppen som oppkallingsperson for guttene, indikerer dette at den

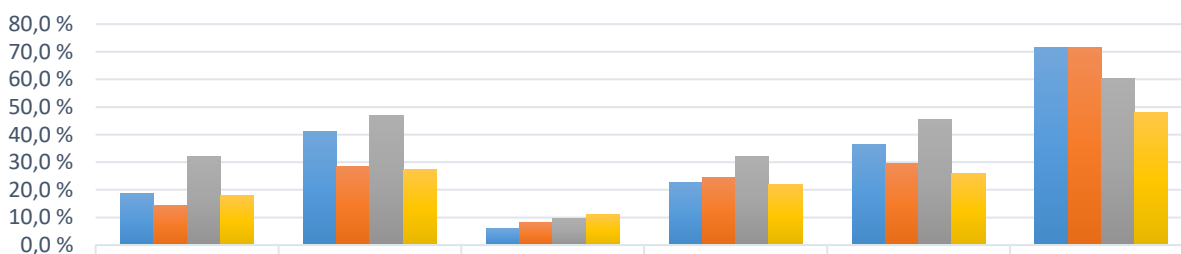
gamle oppkallingstradisjonen fortsatt står sterkere for guttene enn jentene. I jentene sitt tilfelle er det helst en oldemor som kalles opp, og det passer bedre overens med at oldeforeldrenavn ofte blir trendy igjen, og at man dermed både kan være trendy og kalle opp på én gang.

4.6.2 Påvirker oppkalling bruken av dobbeltnavnet?

Spørsmålet er så om ungdommene som er oppkalt bruker navnene sine mer hyppig enn ungdommer som ikke er oppkalt?

Jeg valgte å først krysse de med og uten oppkalling opp mot dem som svarer at de vanligvis presenterer seg med begge fornavnene overfor henholdsvis jevnaldrende og voksne, deretter å krysse dem opp mot dem som oppgir at «alle» eller «de fleste» bruker dobbeltnavnet av henholdsvis venner og voksne. For kategorien «familie» ble det litt mer komplisert siden det varierer hvem i familien som bruker et dobbeltnavn. For å ikke gjøre krysningen for avansert, valgte jeg derfor å krysse dataen opp mot hvilket tiltalenavn mor bruker. Jeg har også krysset det opp mot skriftlig bruk av navnet.

Diagram 24: Forskjellen på bruk av navn ved oppkalling og uten oppkalling

■ Jenter, oppkalt	18,5 %	41,0 %	6,0 %	22,5 %	36,5 %	71,5 %
■ Jenter, ikke oppkalt	14,5 %	28,5 %	8,0 %	24,5 %	29,5 %	71,5 %
■ Gutter, oppkalt	32,0 %	47,0 %	9,5 %	32,0 %	45,5 %	60,5 %
■ Gutter, ikke oppkalt	18,0 %	27,5 %	11,0 %	22,0 %	26,0 %	48,0 %

■ Jenter, oppkalt ■ Jenter, ikke oppkalt ■ Gutter, oppkalt ■ Gutter, ikke oppkalt

Diagram 24 viser at oppkalling helt klart påvirker navnebruken til ungdommene. Spesielt slår dette ut på presentasjonsform, og tiltalenavn fra familie. Det er også noen ulikheter mellom kjønnene som kan være grei å merke seg.

Jenter

Det er flere jenter som er oppkalt som presenterer seg med dobbeltnavn enn dem som ikke er oppkalt. Overfor venner er differansen er på 4 %, mens overfor voksne er differansen 12,5 %. Likevel er det flere jenter som *ikke* er oppkalt som blir tiltalt med hele dobbeltnavnet enn dem som er oppkalt, med unntak av fra familie hvor det er tvert imot. Oppkalling påvirker ikke den skriftlige bruken av hele dobbeltnavnet.

Gutter

For guttene er det slik at oppkalling fører til økt bruk av dobbeltnavnet i alle former bortsett fra tiltalenavn fra venner. Differansen mellom bruk og ikke bruk av dobbeltnavn, er også langt større enn for jentene. For eksempel påvirket ikke oppkalling den skriftlige bruken av dobbeltnavnet for jentene, mens for guttene er det 12,5 % flere oppkalte gutter enn ikke oppkalte som skriver hele dobbeltnavnet sitt.

Kan noe av denne forskjellen forklares med distinktive grunner? Det er ikke mulig å svare sikkert på fordi jeg ikke har spurt ungdommene om dette, men jeg kan sammenlikne oppkalte ungdommer i by med oppkalte ungdommer på bygd for å få en liten pekepinn rundt dette. For at det ikke skal bli for omfattende, velger jeg å bare forholde meg til presentasjon overfor voksne, tiltalenavn fra voksne, familie (mor) og skriftlig bruk.

Diagram 25: Forskjell på bruk av dobbeltnavn for oppkalte ungdommer i by og på bygd

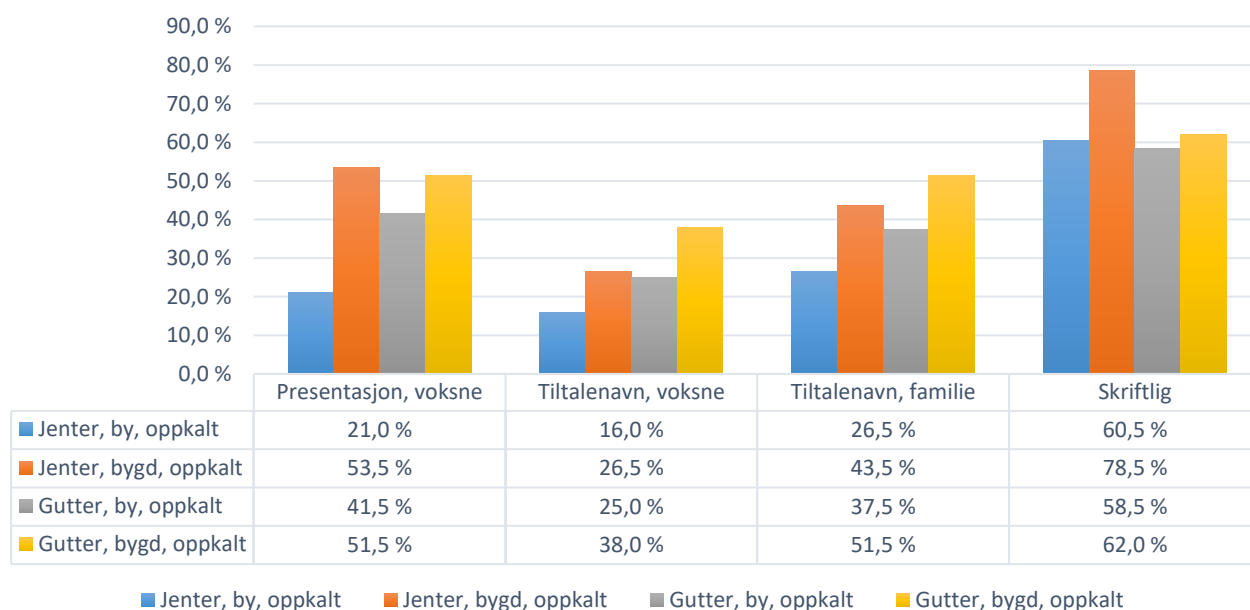

Diagram 25 viser at det gjennomgående er en vesentlig mye høyere bruk av hele dobbeltnavnet blant oppkalte ungdommer på bygd enn oppkalte ungdommer i by, med et lite unntak av den skriftlige bruke til gutter som bare har en liten forskjell. Selv om jeg ikke kan vite med sikkerhet at dette kommer av distinktive årsaker, er det rimelig å tenke seg at dette kan være en plausibel forklaring basert på tidligere forskning på området av både for eksempel Øvergaard og Kruken (s. 21 og 22).

Hvilke konklusjoner kan man så dra ut av dette materialet? I hypotese 3 hevdet jeg at oppkalte ungdommer i større grad enn ungdommer som ikke er oppkalt vil ta i bruk hele dobbeltnavnet sitt (s. 16). Tallene fra denne undersøkelsen viser at dette stemmer godt for guttene, og delvis for jentene. I tillegg er det tydelig at oppkalling står sterkere på bygd enn i by, og at bygdeungdom som er oppkalt i vesentlig mye større grad enn oppkalt byungdom bruker hele dobbeltnavnet sitt.

Odel

I spørreundersøkelsen ble ungdommene bedt om å krysse av for om de har odel på en gård eller ikke. 36 av ungdommene krysset «ja» på spørsmålet, noe som utgjør ca. 11 % av alle ungdommene. Disse fordelte seg igjen på følgende måte:

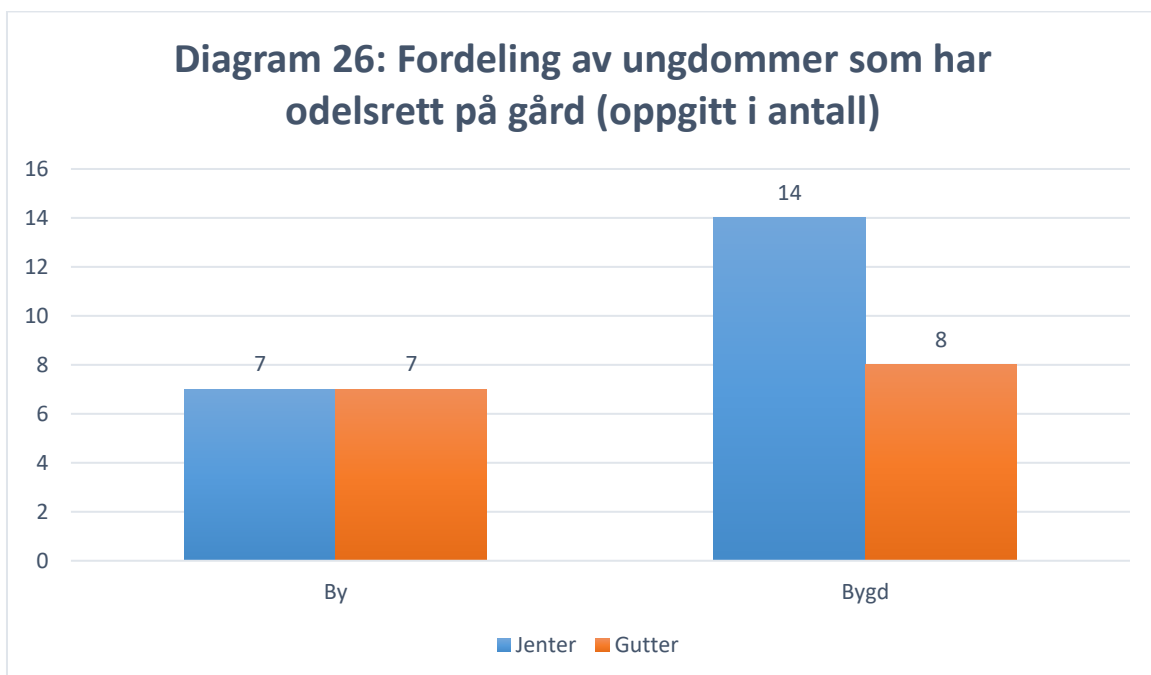

Diagram 26 viser at det er et klart flertall av ungdommer som har odelsrett på gård som bor på bygden. At det likevel er så mange av dem som er bosatt i by kan ha flere forklaringer, som:

- En del ungdommer fra byggen bor på hybel mens de går på skole i Bergen.
- Innenfor Bergen kommune finnes det utkantområder, som Arna og Hylkje, hvor det er gårdsdrift.
- Statistisk sett vil i underkant av halvpartene av ungdommene ha skilte foreldre. Dersom den ene er bosatt på gård på bygden og den andre i by, kan ungdommen bo fast hos by-forelderen, men likevel ha odelsrett på gården til bygde-forelderen.

Vi ser også at det er noe overvekt av jenter med odelsrett, men dette jevner seg ut dersom man tar med i beregningen at det totalt er flere jenter som har svart på undersøkelsen enn gutter. Dermed blir fordelingen mellom kjønnene ganske lik. Spørsmålet er så om de fleste av disse ungdommene er oppkalt?

Bare 26 av de 36 spurte med odelsrett vet hvorfor de har et dobbeltnavn. Av de 26 er det bare tre gutter, og bare to av jentene bo i by, resten av ungdommene bor på bygden. Med 26 ungdommer som utgangspunkt, ble fordelingen som i diagram 27.

Diagram 27 viser altså at 58 % av ungdommene med odelsrett på en gård er oppkalt, mot i snitt 57 % av ungdommene totalt sett. Jeg stilte i del 2.1.3 et spørsmål om det kunne være slik at

oppkallingstradisjonen holdt seg bedre når det var snakk om å navngi barn med odel på en gård, noe som utledet hypotese 2, men ut ifra dette datamateriale stemmer ikke hypotesen (s. 16).

4.6.3 Stavelser

Noe som kan påvirke bruken av at dobbeltnavn, er antall stavelser i navnene. Først kan det være greit å ta en kikk på fordelingen av antall stavelser i henholdsvis guttenavnene og jentenavnene. For å få dette tydelig fram, setter jeg dem inn i en tabell og uthever de fire mest frekvente kombinasjonen i hver tabell med fet skrift slik at de er lett å få øye på.

Tabell 2 – JENTER – antall stavelser i doble fornavn

Antall stavelser	1 i andrenavnet	2 i andrenavnet	3 i andrenavnet	4 i andrenavnet	5 i andrenavnet
1 i førstenavnet	1,5 % (3)	3 % (6)	3,5 % (7)	1 % (2)	-
2 i førstenavnet	4 % (8)	8 % (16)	39 % (76)	8,5 % (17)	-
3 i førstenavnet	3 % (6)	3,5 % (7)	11,5 % (22)	1,5 % (3)	-
4 i førstenavnet	1,5 % (3)	2 % (4)	4 % (8)	0,5 % (1)	1 % (2)
5 i førstenavnet	-	-	-	-	3 % (5)

Tabell 3 – GUTTER – antall stavelser i doble fornavn

Antall stavelser	1 i andrenavnet	2 i andrenavnet	3 i andrenavnet	4 i andrenavnet	5 i andrenavnet
1 i førstenavnet	2,5 % (3)	24 % (30)	4 % (5)	-	-
2 i førstenavnet	5 % (7)	21,5 % (27)	9,5 % (12)	3 % (4)	-
3 i førstenavnet	1 % (1)	12,5 % (16)	4,5 % (6)	1 % (1)	1,5 % (2)
4 i førstenavnet	-	1,5 % (2)	1,5 % (2)	-	1 % (1)
5 i førstenavnet	-	-	1 % (1)	1 % (1)	4 % (5)

Å se etter de mest vanlige stavelseskombinasjonene i dobbeltnavn er ikke noe nytt. Den norske navneforskeren Ivar Utne har undersøkt en statistikk for doble fornavn i 1998. Her framgår det at den vanligste kombinasjonen av stavelser i jentenavn er to stavelser i første fornavn, og tre stavelser i andre fornavn.¹²⁷ Som det framgår av tabell 2, ser vi at dette også

¹²⁷ Utne 2016, s. 128-129

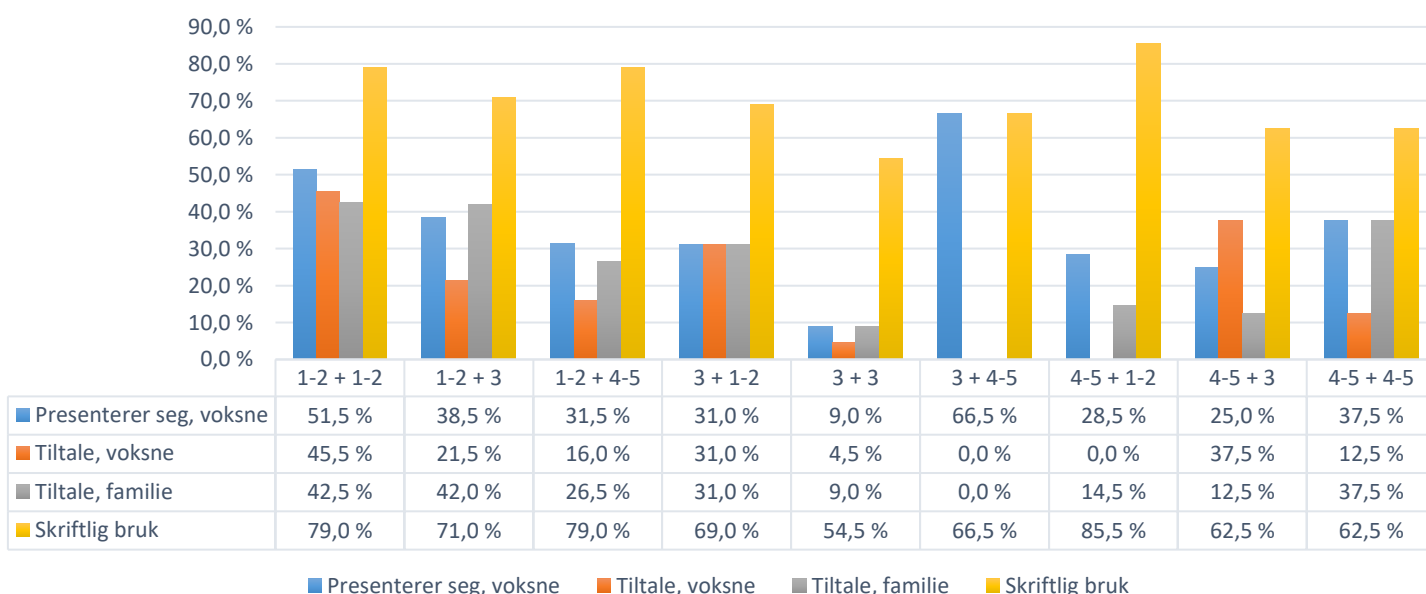
stemmer med jentene i min undersøkelse. 39 % av jentene oppgir at de har to stavelser i førstenavnet sitt og tre stavelser i andrenavnet sitt.

For guttene er tallene litt annerledes. Her fant Utne at den vanligste kombinasjonen er én stavelse i det første fornavnet og to stavelser i det andre fornavnet.¹²⁸ Også her sammenfaller resultatene. 24 % av guttene i undersøkelsen min oppgir at de har én stavelse i førstenavnet sitt og to stavelser i andrenavnet sitt.

Spørsmålet nå er om antallet stavelser har noe å si for bruken av dobbeltnavnet? Å ta for seg alle 25 kombinasjonene med stavelser bortover i ett og samme diagram, blir litt voldsomt. Derfor velger jeg å se på grupperinger der jeg tar en og to stavelser sammen, tre hver for seg og fire og fem stavelser sammen.¹²⁹ Jeg har også valgt å se på presentasjonsform overfor voksne, samt tiltale fra voksne og familie slik som i undersøkelsen om oppkalling påvirker navnebruken (s. 71).

For at diagrammet skal bli riktig, vil hver kategori bli regnet ut for antall brukere av dobbeltnavn opp mot prosenten som har akkurat den navnekombinasjonen.

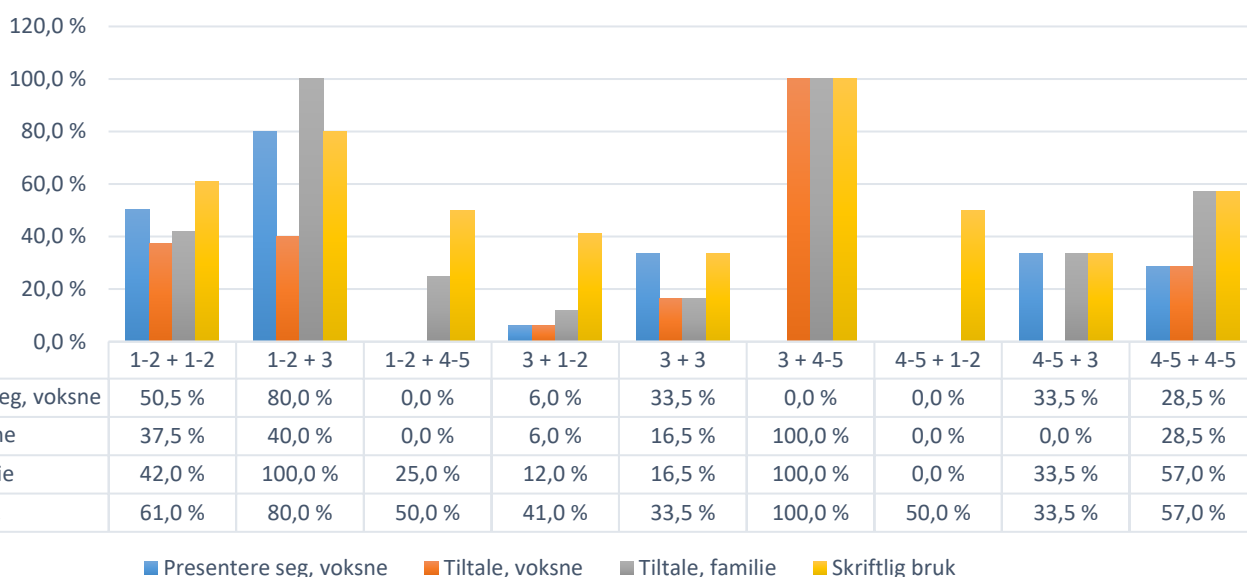
Diagram 28: Jenter, antall stavelser og bruk av dobbeltnavn

¹²⁸ Ibid

¹²⁹ I tabellen vil det for eksempel stå «1-2 + 4-5», dette betyr da ungdommer som har en eller to stavelser i førstenavnet og fire eller fem stavelser i andrenavnet. Selv om denne løsningen ikke vil bli like nøyaktig som å liste opp alle 25 kombinasjonene, vil det gi en pekepinn på om antall stavelser påvirker bruken av et dobbeltnavn.

Diagram 29: Gutter, antall stavelser og bruk av dobbeltnavn

Tabell 2 og 3 viste tydelig at det mest vanlige for ungdommer med dobbeltnavn, er å ha få stavelser i navnene sine (1+2 for gutter og 2+3 for jenter). Tabellene viste også at det er få som har mange stavelser i både førstenavnet og andrenavet. Bare totalt 4,5 % av ungdommene har navn med kombinasjoner av fire og/eller fem stavelser. Når diagram 28 og 29 likevel viser såpass høye tall for disse kombinasjonen, innebærer dette kun at av de få som har mange stavelser i begge navnene, er noen som bruker eller blir tiltalt med hele dobbeltnavnet.¹³⁰

Det som er mest interessant med diagram 28 og 29, er at de viser at antall stavelser i seg selv ikke nødvendigvis er utslagsgivende, men at de to ulike navnene blir mest brukt dersom begge to har omtrent like mange stavelser. Spesielt hos jentene ser vi at det ikke er så stor forskjell i prosentandel mellom dem som har 1-2 + 3 stavelser og dem som har 4-5 + 4-5 stavelser. Unntaket er når begge navnene har tre stavelser. Dette ser ut for å være en tungvint kombinasjon av stavelser, og denne fører til at dobbeltnavnet blir lite brukt.

Hypotese 6, som går ut på at det er mer sannsynlig at ungdommer med få stavelser i navnene sine bruker hele dobbeltnavnet enn dem med mange stavelser, stemmer derfor bare delvis (s.

¹³⁰For eksempel ser kombinasjonen 3 + 4-5 voldsomt ut for både jentene og guttene, men her er det snakk om tre jenter og en gutt, og dermed blir antallet litt lavt for å si noe generelt om bruksområdet for denne kombinasjonen av stavelser i navnene.

17). Det er riktig at de med bare 1-2 stavelser i begge navnene eller 1-2 + 3 stavelser bruker hele dobbeltnavnet mer enn de andre ungdommene, noe som bekrefter hypotese 6, men samtidig er det flere med kombinasjonen 4-5 + 4-5 som bruke hele dobbeltnavnet enn for eksempel 4-5 + 1-2. Dette kan selvsagt ha sammenheng med hva som føles naturlig å si. De aller fleste vil synes det er lettere å si navn som *Ole André* eller *Karoline Victoria* enn *Aleksander Ole*.

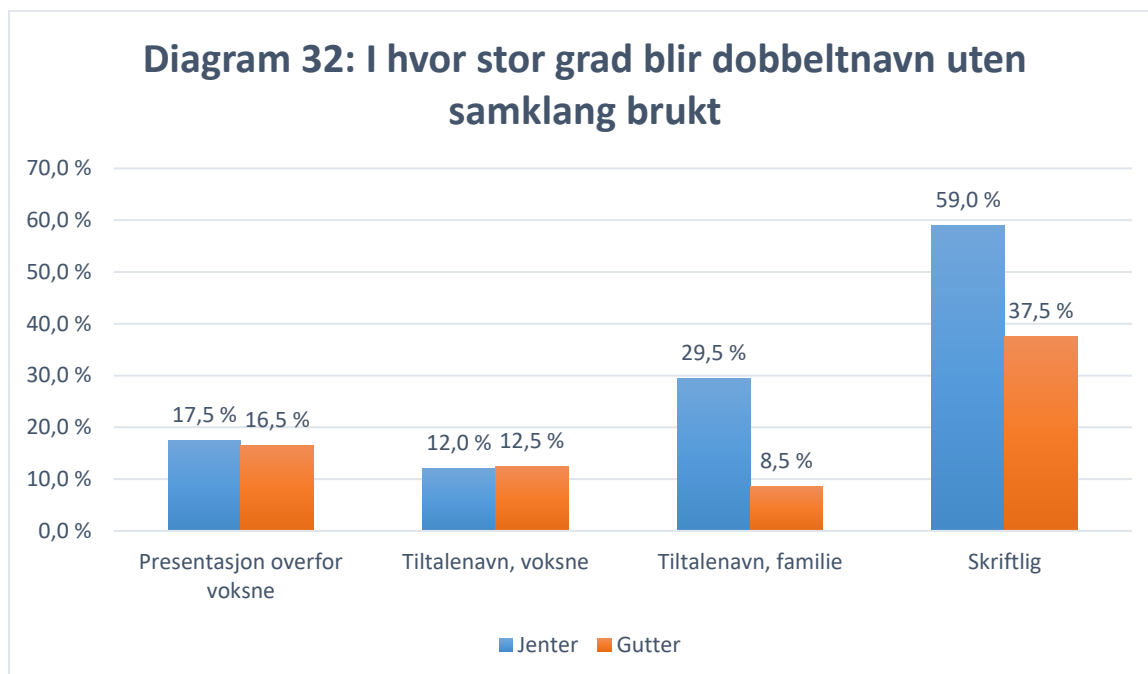
4.6.4 Samklang

De fleste er nok enig i at navn må klinge godt sammen for at det skal være naturlig å bruke dem sammen. Vi har også sett at intensjonen bak om begge navnene skal være i bruk, har endret seg gjennom tidene, og at tanken om samklang dermed har vært enten viktig (som på midten av 1900-tallet) eller mer uvesentlig (som på midten av 1800-tallet). Hva som oppleves som god samklang, vil nok derimot variere ut i fra både dialekt og vane. Enkelte navn har kanskje ikke god samklang for dem som hører navnene sammen for første gang, men oppleves som navn med god samklang for dem som er vant til å høre navnene uttalt sammen. For å kunne vurdere klang opp mot bruk, fikk derfor ungdommene selv avgjøre om de synes navnene sine hadde god samklang. Resultatet framgår i diagram 30 og 31.

Diagram 30 og 31 viser at selv om det er litt forskjell mellom kjønnene, synes majoriteten av ungdommene at forstenavnet og andrenavnet deres klinger godt sammen.

For å teste om utklang påvirker navnebruken, ble dem som synes de har dårlig samklang mellom navnene krysset mot data rundt presentasjon, tiltaleform og skriftlig bruk. Her bruker jeg samme kriterier som tidligere (s. 71).

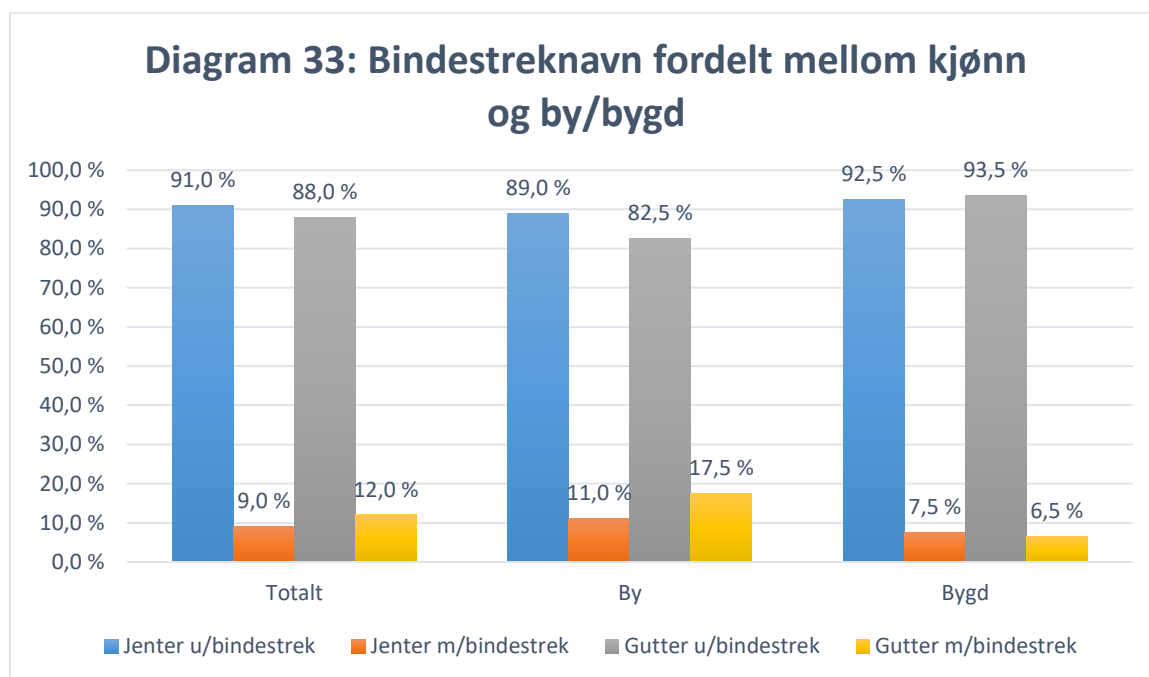
Resultatet for guttene og jentene ble ganske lik når det gjelder å presentere seg og hvordan de blir tiltalt av voksne, men diagram 32 viser også at det er stor forskjell på kjønnene når det gjelder tiltalenavn i familien og skriftlig bruk. 29,5 % av jentene som selv ikke synes at navnene klinger godt sammen, opplever at familie tiltaler dem med hele dobbeltnavnet, mot 8,5 % av guttene.

Hypotese 7, om at ungdommene sjelden eller aldri vil bruke hele dobbeltnavnet dersom de synes navnene klinger dårlig sammen, stemmer ikke (s 18). Dersom vi ser resultatet opp mot gjennomsnittet, blir det tydelig at klang, eller mangel på sådan, ikke påvirker bruken av dobbeltnavnet fordi resultatet fra diagram 33 i stor grad samsvarer med den generelle bruken av hele dobbeltnavnet. Unntaket er skriftlig bruk, som er noe lavere enn gjennomsnittet ellers.

4.6.5 Bindestrek

Som nevnt i del 2.1.2 har jeg valgt å la bindestreknavn være en del av det jeg legger i begrepet dobbeltnavn. I denne delen av oppgaven vil jeg skille ut bindestreknavnene for å se om bindestrek påvirker bruken av navnet. Totalt har 33 ungdommer oppgitt at de har bindestrek

mellom fornavnene sine. Dette utgjør ca. 10,5 % av alle som svarte på spørreundersøkelsen. Kjønnfordelingen blir slik:

Statistisk sentralbyrå oppgir at det i år 2000 var 25,1 % jenter og 22,8 % gutter som fikk dobbeltnavn.¹³¹ De oppgir også at 1,8 % av jentene og 1,6 % av guttene fikk bindestreknavn.¹³² Det vil si at ca. 7 % av både jentene og guttene som fikk dobbeltnavn, også fikk bindestrek.¹³³ I min undersøkelse viser diagram 33 at det er ca. 9 % av jentene og ca. 12 % av guttene med dobbeltnavn som oppgir at de har bindestrek mellom fornavnene sine. Dette er høyere tall enn landsgjennomsnittet, spesielt for guttene.¹³⁴

En interessant ting å merke seg med undersøkelsen, er forskjellen mellom by og bygd. Selv om 33 respondenter ikke er et veldig høyt tall for å lage noen sikker statistikk, er det en helt tydelig forskjell på fordelingen mellom bindestreknavn i by og bygd. Det er 50 % flere jenter i by med bindestreknavn enn på bygden, og nesten tre ganger så mange gutter med bindestreknavn i byen enn på bygden. Det kan dermed virke som om foreldrene til bybarna i større grad enn foreldrene til bygdebarna er opptatt av å markere at de vil at hele dobbeltnavnet skal bli brukt. Under delen om bygd/by påvirker navnebruken, vil vi se at det

¹³¹ Statistisk sentralbyrå, «Navn, 2000» (2001)

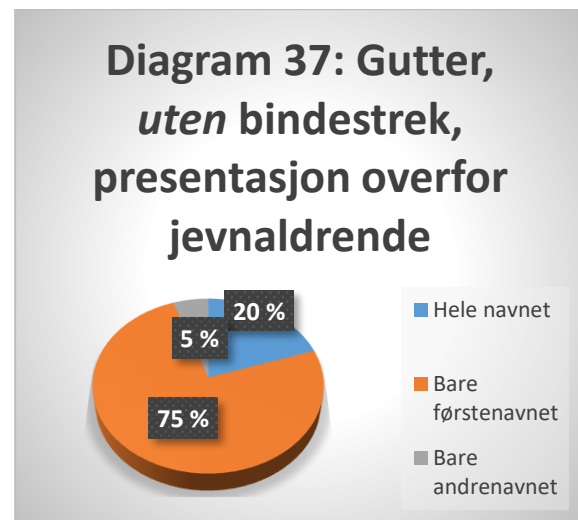
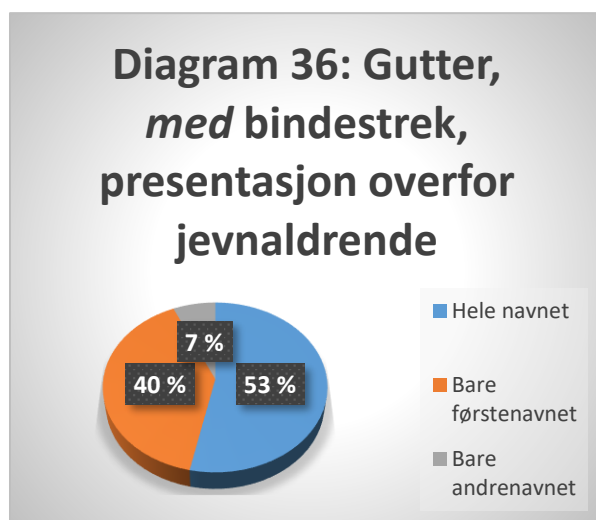
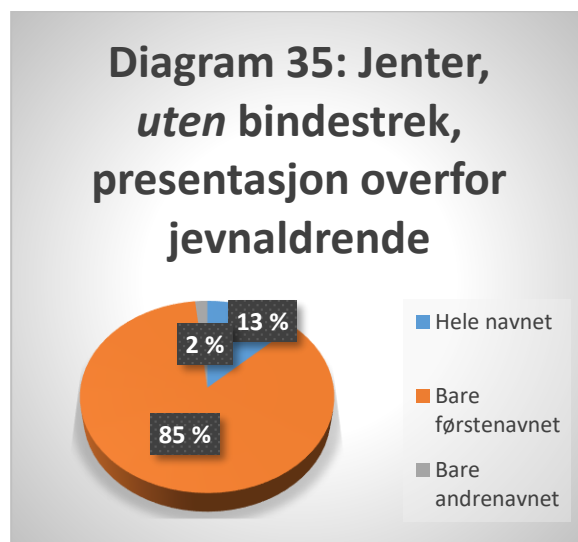
¹³² Ibid

¹³³ Tallet er noe høyere for jente, ca. 0,015 %

¹³⁴ Jeg har ikke noen sikker måte å forklare differansen. Det kan være tilfeldig, men det kan også være at bindestreken ikke er blitt registrert i folkeregisteret og at tallene til SSB om antall navn med bindestrek er noe lavere enn de reelle tallene.

kanskje ikke er like «nødvendig» med bindestrek for å markere bruk av et dobbeltnavn på bygden.

Spørsmålet er så om bindestreken påvirker navnebruken? For å kunne se nærmere på dette måtte jeg krysse kun de med bindestreknavn opp mot bruken av navn og se om det ble noen forskjell mellom disse og dem som ikke har bindestreknavn.

Som vi ser av diagram 34 – 37, er det en markant forskjell på hvordan ungdommene med og uten bindestrek presenterer seg selv overfor jevnaldrende. 37 % flere av jentene og 33 % flere av guttene *med* bindestreknavn presenterer seg med hele dobbeltnavnet overfor jevnaldrende enn dem uten bindestreknavn.

Diagram 38: Jenter, med bindestrek, presentasjon overfor voksne

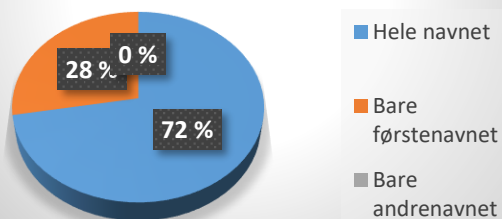

Diagram 39: Jenter, uten bindestrek, presentasjon overfor voksne

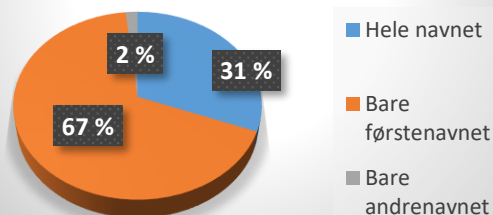

Diagram 40: Gutter, med bindestrek, presentasjon overfor voksne

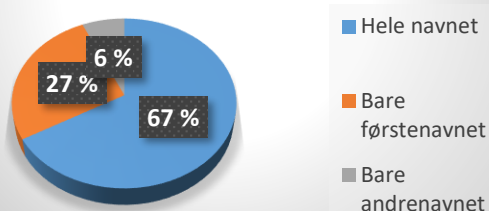
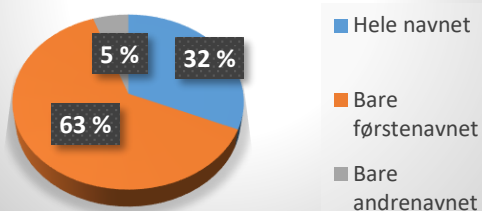

Diagram 41: Gutter, uten bindestrek, presentasjon overfor voksne

I diagram 38 – 41 ser vi mye samme forskjellen som vi gjorde når det gjaldt å presentere seg overfor jevnaldrende. 41 % flere av jentene og 35 % flere av guttene *med* bindestreknavn enn dem uten bindestrek, velger å presentere seg med hele dobbeltnavnet overfor nye voksne.

Når det gjelder tiltalenavn og skriftlig setter jeg dette opp i litt andre diagrammer for at det ikke skal bli så mange å holde styr på. Det er likevel enkelt å se likheter og forskjeller. Jeg forholder meg til samme utvelgelse som tidligere ang. tiltalenavn og familie (s. 71).¹³⁵

¹³⁵ Her må det presiseres at når jeg haker av for «Alle» og «De fleste» for hvem som tiltaler en ungdom, er det noen som har valgt disse kategoriene flere steder. Derfor er det ujevne tall i noen av gruppene, men dette jevner seg ut når det blir omregnet til prosent i Excel-arkene som ligger i bunnen av diagrammene.

Diagram 42: Jenter, med bindestrek, tiltalenavn og skriftlig bruk

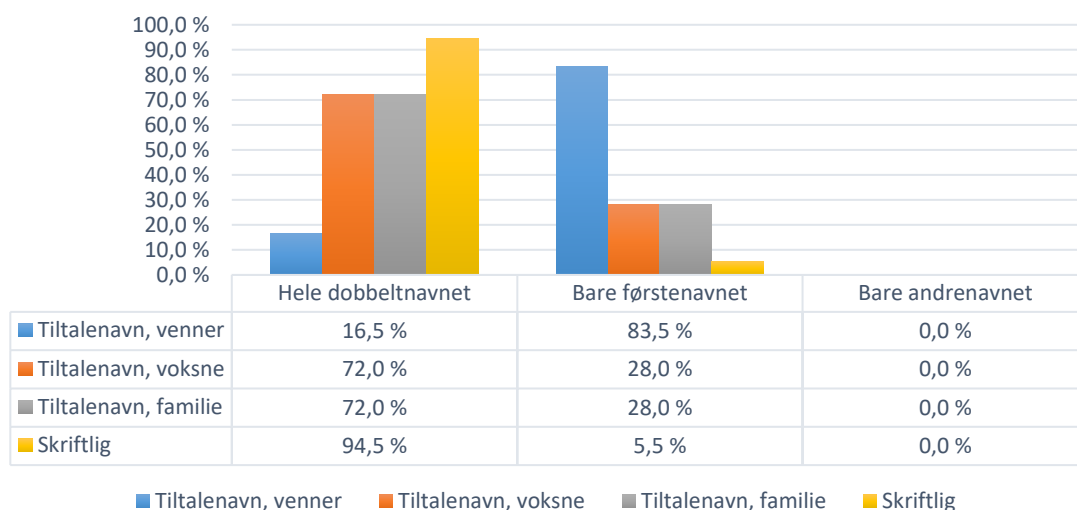

Diagram 43: Jenter, uten bindestrek, tiltalenavn og skriftlig bruk

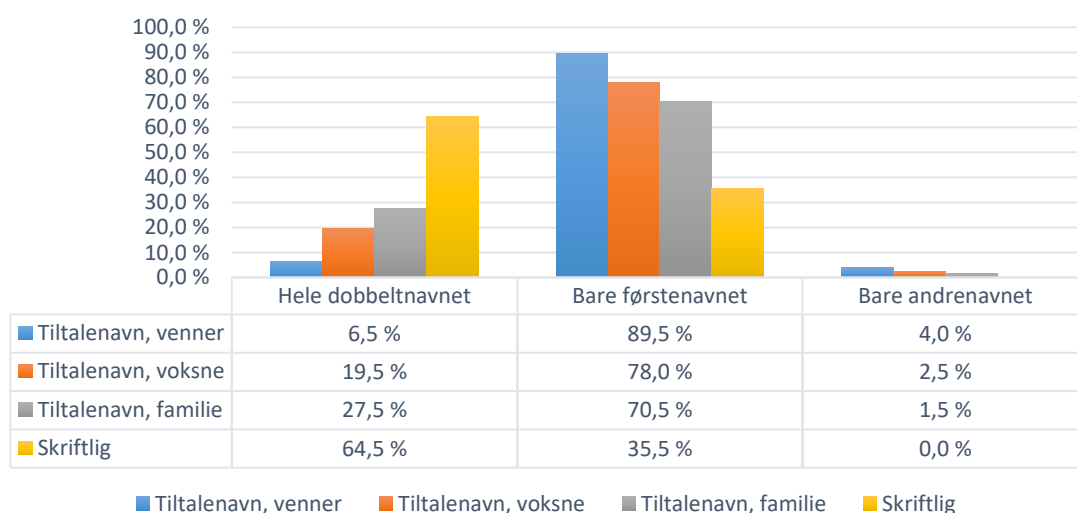

Diagram 44: Gutter, *med* bindestrek, tiltalenavn og skriftlig bruk

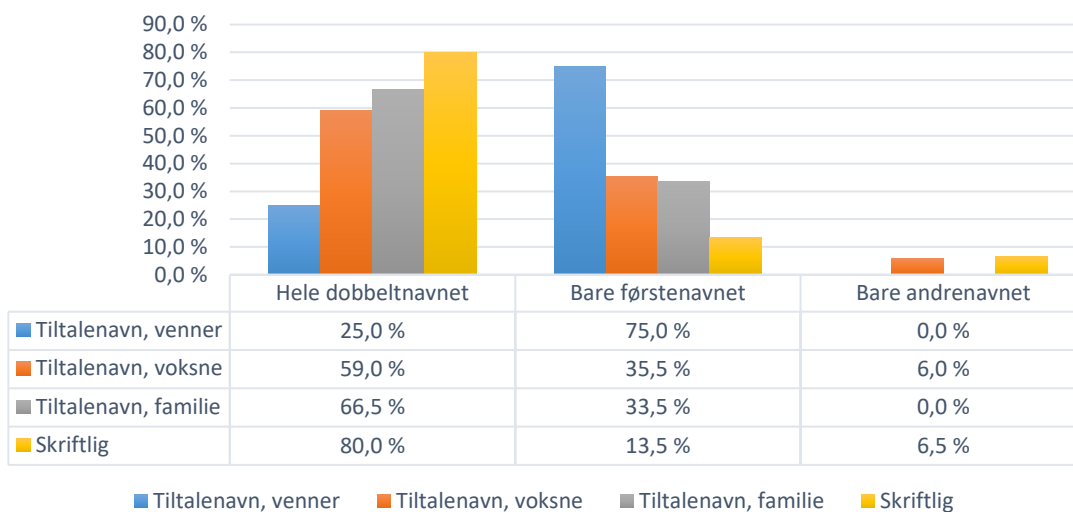
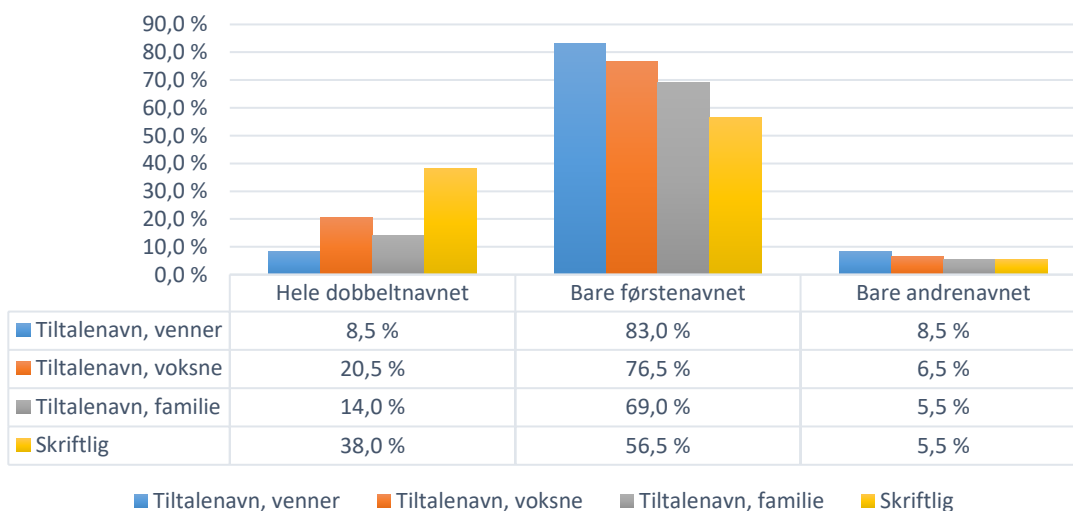

Diagram 45: Gutter, *uten* bindestrek, tiltalenavn og skriftlig bruk

Også diagram 42 – 45 viser en stor forskjell mellom ungdommer med og uten bindestrek ved at ungdommene *med* bindestreknavn i mye større grad både skriver og blir tiltalt med hele dobbeltnavnet enn ungdommer uten bindestreknavn. Spesielt stor er forskjellen når det gjelder tiltaleform fra voksne og familie, hvor det er over tre ganger så vanlig å tiltale ungdommene med bindestreknavn med fullt dobbeltnavn i forhold til dem uten bindestrek. Blant venner er

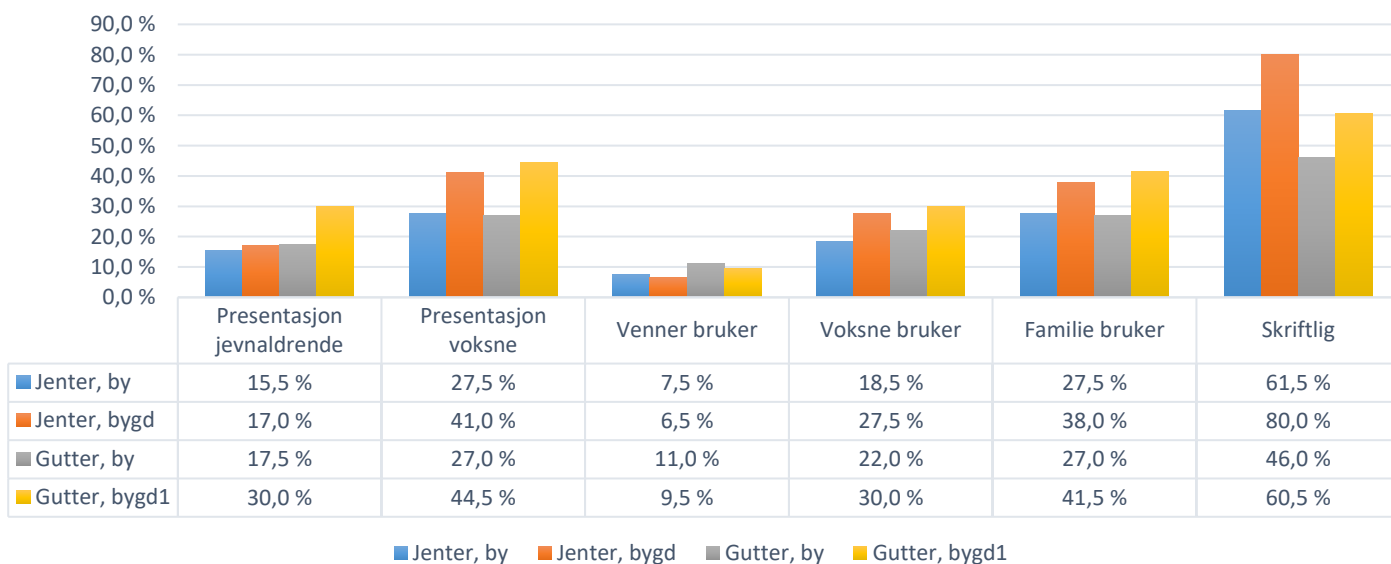
det derimot fortsatt mest vanlig å tiltale ungdommer med bindestreknavn med bare førstenavnet.

Tallene fra diagram 34 – 45 avkrefter i utgangspunktet hypotese 5 om at (alle) ungdommer med bindestreknavn bruker hele dobbeltnavnet (s. 17), men det så stor forskjell på navnebruk med og uten bindestrek at man med litt velvilje kan si at den likevel delvis kan bekrefte. Det er også interessant å merke seg at så mange av ungdommene med bindestreknavn faktisk *ikke* bruker hele dobbeltnavnet sitt med tanke på at bindestrek er ment som en synlig indikasjon på at navnene skal brukes sammen (s. 16).

4.6.6 Bygd og by

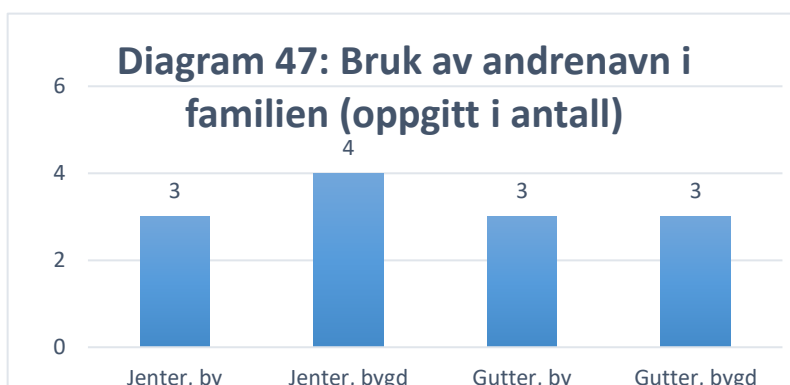
Et av underspørsmålene mine i problemstillingen var om det er forskjell på bruk av dobbeltnavn mellom ungdommer som bor i byen og på bygden. For å undersøke det, har jeg kryssjekket data for hvordan ungdommer presenterer seg og hvordan de blir tiltalt på samme måte som tidligere, samt presentasjon overfor venner og tiltaleform fra venner og skriftlig bruk (s. 71).

Diagram 46: Forskjell på bruk av dobbeltnavn i by og bygd

Tallene fra diagram 46 er ikke entydige, men generelt blir hele dobbeltnavnet mer brukt på bygd enn i by. Unntaket er i forhold til jevnaldrende, hvor det er mer vanlig for begge kjønn å bli tiltalt med hele dobbeltnavnet i by og ikke bygd.

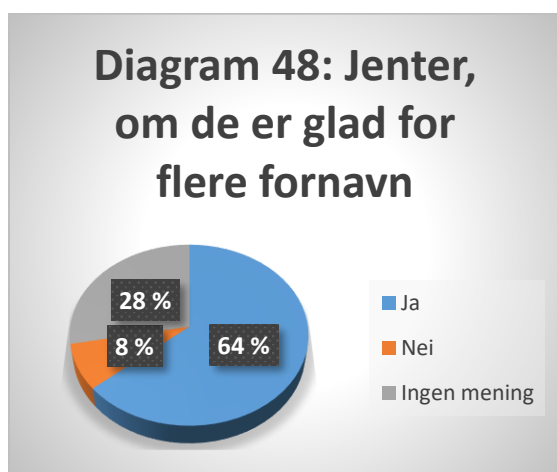
I forhold til om hele dobbeltnavnet blir brukt av familie, opplever henholdsvis 27,5 % av jentene og 27 % av guttene fra by at familien (mor) bruker *hele dobbeltnavnet* deres, mens 38 % av jentene og 41,5 % av guttene fra bygd opplever tilsvarende. Dette stemmer overens med tidligere forskning på området, som i Øvergaard sine funn (s. 21). Når det gjelder *andrenavnet* som tiltalenavn i familien (mor), viser diagram 47 derimot en veldig jevn fordeling mellom bygd og by:

Totalt sett er det likevel grunn til å si at hypotese 11, om at det er mer vanlig å ta i bruk andrenavnet eller dobbeltnavnet på bygden i forhold til by, i stor grad stemmer (s. 22). Dette sammenfaller også med undersøkelsen rundt oppkalling og bruk av dobbeltnavn, spesielt oppkalling for bygdeungdommer opp mot oppkalte byungdommer.

4.6.7 Er ungdommene glad for å ha flere fornavn?

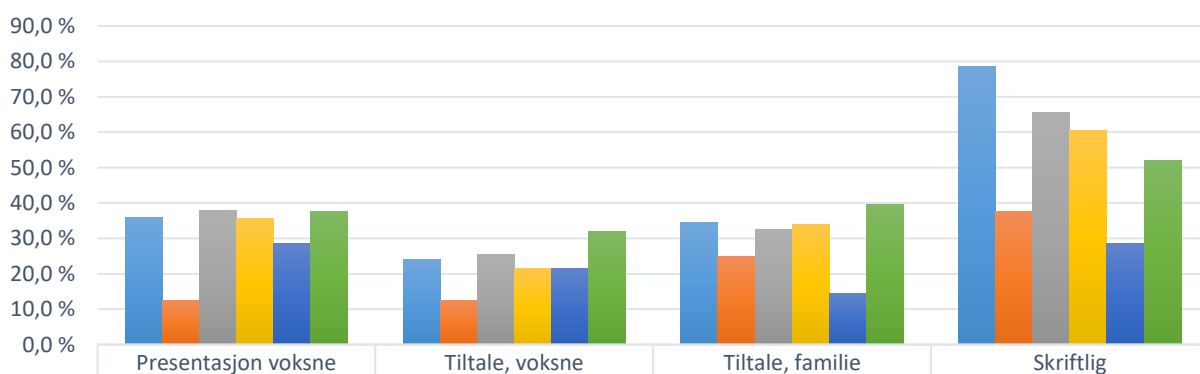
Ungdommene ble også spurt om de er glad for om de har flere fornavn fordi jeg tenkte at det kunne være interessant å se om dette også er noe som kan påvirke navnebruken.

Som diagram 48 og 49 viser, er det stor forskjell mellom kjønnene rundt dette spørsmålet. Det er langt flere jenter (64 %) enn gutter (45 %) som er glad for å ha to fornavn. I og med at vi har sett at mange ungdommer er oppkalt, og at gutter oftere er oppkalt etter en bestefar og jentene etter en oldemor, kan det være at jentene opplever sine navn som mer moderne og «trendy» enn guttene og dermed er mer fornøyde med dem enn guttene som muligens opplever sine navn som mer «gammeldagse».

Spørsmålet blir så om hvor glad ungdommene er i navnet sitt, påvirker bruken. I diagram 50 vil jeg se på ungdommer som er henholdsvis glad for å ha dobbeltnavn, ikke er glad for det, eller er likegyldig til det (har ingen mening), og krysse disse opp mot presentasjon overfor voksne, tiltale fra voksne og familie, samt skriftlig bruk.¹³⁶

Diagram 50: Ungdommer som er glad, ikke glad eller likegyldig til å ha dobbeltnavn

	Presentasjon voksne	Tiltale, voksne	Tiltale, familie	Skriftlig
Jenter, glad for dobbeltnavn	36,0 %	24,0 %	34,5 %	78,5 %
Jenter, ikke glad for dobbeltnavn	12,5 %	12,5 %	25,0 %	37,5 %
Jenter, likegyldig til dobbeltnavn	38,0 %	25,5 %	32,5 %	65,5 %
Gutter, glad for dobbeltnavn	35,5 %	21,5 %	34,0 %	60,5 %
Gutter, ikke glad for dobbeltnavn	28,5 %	21,5 %	14,5 %	28,5 %
Gutter, likegyldig til dobbeltnavn	37,5 %	32,0 %	39,5 %	52,0 %

Tallene fra diagram 50 er svært tydelige. Mens det er relativt små forskjeller på bruk av hele dobbeltnavnet mellom ungdommer som er glad for å ha dobbeltnavn og dem som er likegyldig til det, er det en markant forskjell mellom de er glad for å ha dobbeltnavn og dem som ikke er det. Spesielt blir dette tydelig når ungdommene selv aktivt bruker navnet, altså ved presentasjon og skriftlig bruk, samt for guttene når det gjelder tiltalenavn i familien.

¹³⁶ Her må det nevnes at selv om det er ganske få ungdommer som ikke er glad for å ha et dobbeltnavn i forhold til de andre to kategoriene (glad og likegyldig), er prosentfordelingen likevel korrekt.

Unntaket fra den markante forskjellen er tiltale fra voksne, hvor det er helt likt mellom gutter som er glad for og ikke glad for å ha dobbeltnavn.

4.6.8 Har dobbeltnavnet en spesiell verdi?

Som et av de siste spørsmålene i undersøkelsen, ble ungdommene bedt om å vurdere om et av navnene deres hadde større verdi for dem enn det (de) andre. Jeg vil også se på om oppkalling har noen sammenheng med verdi, og om ungdommene som tillegger begge navnene like stor verdi også bruker hele dobbeltnavnet mer hyppig.

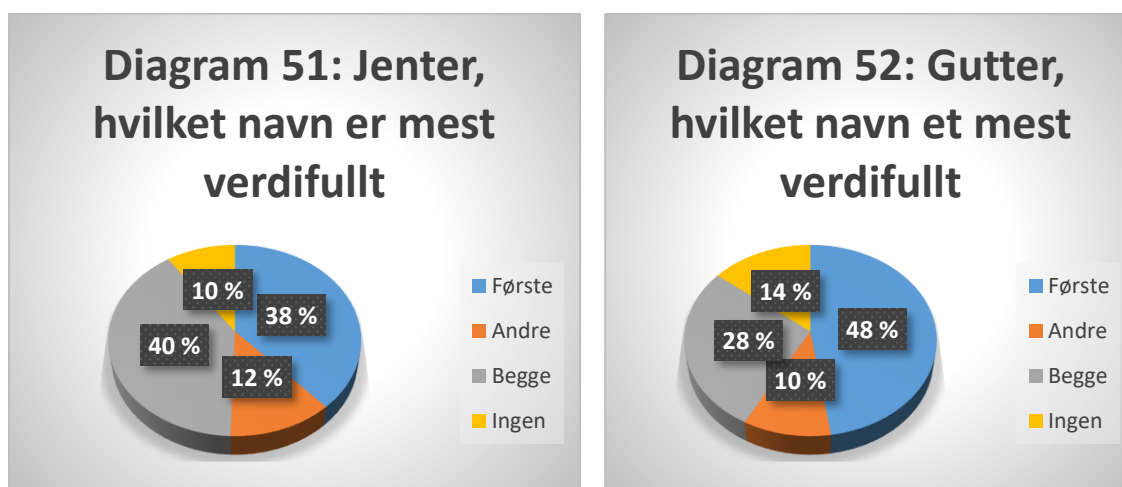

Diagram 51 og 52 viser at det også her er stor forskjell mellom kjønnene. Mens 40 % av jentene oppgir at *begge fornavnene* er like verdifulle for dem, er det bare 28 % av guttene som gjør det samme. For guttene er det *førstenavnet* som står høyest for hvilket navn som er mest verdifullt med sine 48 %. For jentene er tilsvarende tall 38 %, og dermed nesten like høyt som for begge fornavnene.

For å finne sammenheng mellom verdien til dobbeltnavnet og oppkalling, måtte jeg krysse oppkallingsnavn opp mot hvilket navn ungdommene tillegger størst verdi. Å sette dette opp i et skjema som gir mening, er derimot en utfordring fordi det er så mange ulike variabler. Jeg har valgt å gjøre det slik at jeg tar utgangspunkt i oppkallingsnavn (eller om de ikke er oppkalt) og regner ut prosentandelen for hver sammenfallende verdi-kategori.¹³⁷

¹³⁷ Dette innebærer for eksempel at når det er 45 jenter som oppgir at de er oppkalt med begge navnene sine, regner jeg 45 som 100 %, og ser på hvor mange som prosentvis ut i fra dette tillegger begge navnene like stor verdi, førstenavnet mest verdi osv.

Tabell 4: Jenter – Sammenheng mellom oppkalling og navn en tillegger verdi				
	Tillegger hele dobbelnavnet like stor verdi	Tillegger førstenavnet størst verdi	Tillegger andrenavnet størst verdi	Tillegger ikke noen av navnene noen verdi
Er oppkalt med begge navn	62 % (28)	20 % (9)	9 % (4)	9 % (4)
Er oppkalt med førstenavnet	33,5 % (2)	66,5 % (4)	-	-
Er oppkalt med andrenavnet	36 % (17)	30 % (14)	30 % (14)	4 % (2)
Er ikke oppkalt	31,5 % (31)	49 % (48)	6 % (6)	13,5 % (13)

Tabell 5: Gutter – Sammenheng mellom oppkalling og navn en tillegger verdi				
	Tillegger hele dobbelnavnet like stor verdi	Tillegger førstenavnet størst verdi	Tillegger andrenavnet størst verdi	Tillegger ikke noen av navnene noen verdi
Er oppkalt med begge navn	30 % (6)	45 % (9)	10 % (2)	15 % (3)
Er oppkalt med førstenavnet	9 % (1)	72 % (8)	9 % (1)	9 % (1)
Er oppkalt med andrenavnet	32 % (7)	50 % (11)	18 % (4)	-
Er ikke oppkalt	29 % (21)	44 % (32)	8 % (6)	19 % (14)

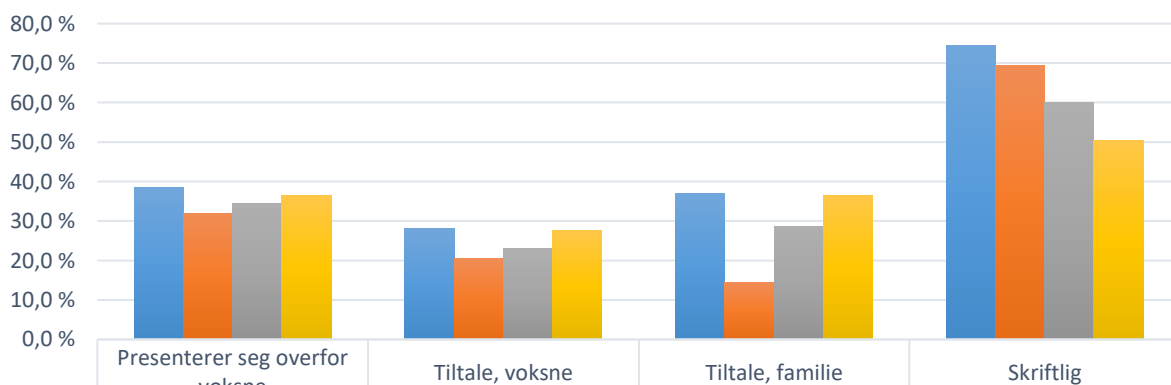
Tabell 4 og 5 viser at det er forskjell mellom kjønnene. Guttene tillegger førstenavnet størst verdi uansett hvilket navn de er oppkalt med, eller om de ikke er oppkalt. For jentene er det slik at begge navnene blir tillagt størst verdi i tilfellene hvor de er oppkalt med begge navnene

eller bare andrenavnet. For begge kjønn er det også en overvekt av ungdommer som er oppkalt med andrenavnet som tillegger dette større verdi enn de andre ungdommene.

Tabell 4 og 5 viser også at det er en liten overvekt av at dem som ikke er oppkalt som heller ikke tillegger noen av navnene sine noen spesiell verdi. Dette fører til at hypotese 4, om at oppkalte ungdommer tillegger navnet sitt større verdi enn dem som ikke er oppkalt, delvis stemmer (s. 16). Jeg skriver delvis fordi det tydeligvis også er svært mange ungdommer som ikke er oppkalt som tillegger ett eller begge navnene sine verdi.

Det aller siste jeg vil undersøke, er om ungdommene som tillegger begge navnene sine like stor verdi også tar begge navnene i bruk mer hyppig enn ungdommer som ikke tillegger begge navnene like stor verdi. Her vil jeg følge samme framgangsmåte som tidligere, ved å se på presentasjon overfor voksne, tiltalenavn fra voksne og familie, samt skriftlig bruk.¹³⁸

Diagram 53: Om ungdommer som tillegger hele dobbeltnavnet lik verdi bruker det mer enn ungdommer som ikke tillegger hele dobbeltnavnet lik verdi

	Presenterer seg overfor voksne	Tiltale, voksne	Tiltale, familie	Skriftlig
Jenter, dobbeltnavn verdi	38,5 %	28,0 %	37,0 %	74,5 %
Jenter, dobbeltnavn ikke verdi	32,0 %	20,5 %	14,5 %	69,5 %
Gutter, dobbeltnavn verdi	34,5 %	23,0 %	28,5 %	60,0 %
Gutter, dobbeltnavn ikke verdi	36,5 %	27,5 %	36,5 %	50,5 %

Diagram 53 viser at det nok en gang er en markant forskjell mellom kjønnene. Jentene som tillegger begge navnene like stor verdi både bruker og blir tiltalt med begge navnene i større grad enn jentene som ikke tillegger begge navnene like stor verdi. For guttene er det faktisk

¹³⁸ For å korte litt ned på ordbruken i diagrammet, vil for eksempel «Jenter, dobbeltnavn ikke verdi» omfatte alle jentene som ikke tillegger begge navnene sine like stor verdi.

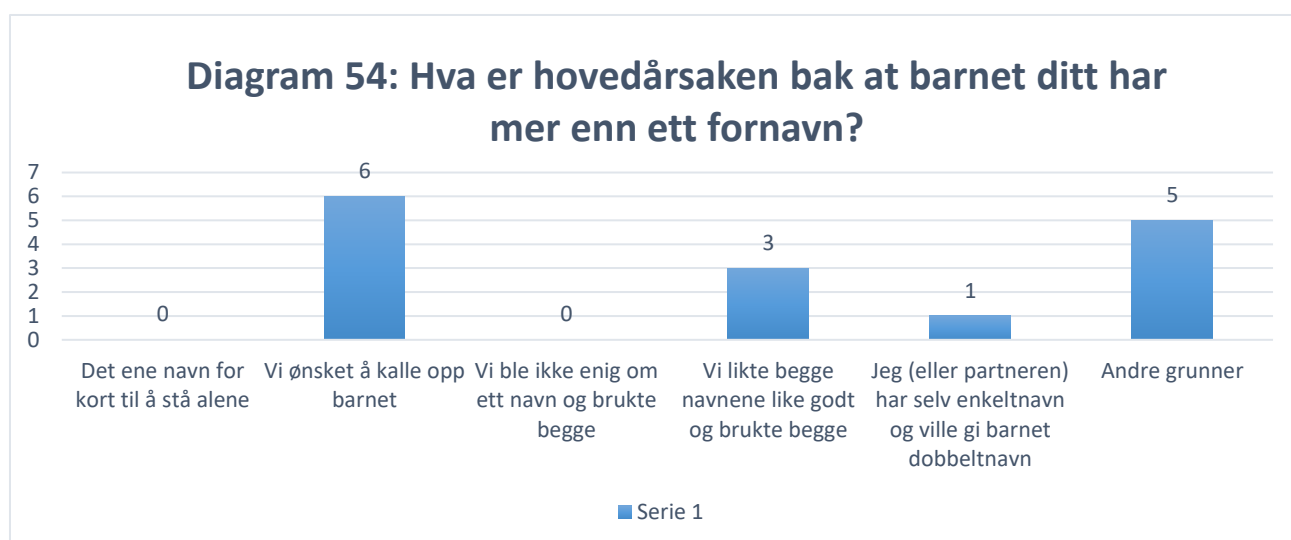
tvert om, her er det guttene som ikke tillegger begge navnene like stor verdi som bruker og blir mest tiltalt med hele dobbeltnavnet. Det eneste unntaket er skriftlig bruk, hvor begge kjønn bruker hele dobbeltnavnet i større grad når de tillegger hele navnet like stor verdi.

5 Resultatdel - mødrene

Av de 13 spørreskjemaene som ble sendte ut til mødrene, kom 11 i retur, noe som jeg anser som en god respons. Fire av mødrene bor utenfor Bergen kommune, syv i Bergen kommune. Dermed ble det dessverre en skjevfordeling i forhold til bygd/by. Når det gjelder grad av utdanning, oppgir fire at VGS er den høyeste fullførte utdanningen (to fra bygd og to fra by), resten har fullført en høyere utdanning, noe som gir en vis spredning i utdanningsnivå.

5.1 Hvorfor fikk barnet flere enn ett fornavn?

I spørreskjemaet fikk mødrene fem ulike alternativer å velge mellom, eller de kunne oppgi en helt annen grunn. Fordelingen ble slik som i diagram 54 (se note).¹³⁹

Som det tydelig framgår av diagram 54, er *oppkalling* hovedårsaken til å gi barnet flere enn ett navn. I tillegg kommer det også fram under «Andre grunner» at ytterligere to mødre har oppkalt barna sine, men at dette da ikke var hovedgrunnen. Totalt utgjør dette at åtte av 11 har kalt opp barna sine, noe som tilsvarer ca. 73 %, og et langt høyere tall enn forventet.

De resterende grunnene bak «Andre grunner», er adoptert barn som har behold navnet fra landet barnet kom fra, men fikk et norsk navn i tillegg, og at oppkallingsnavnet ble for kort til å stå alene og de derfor ville ha ett til.

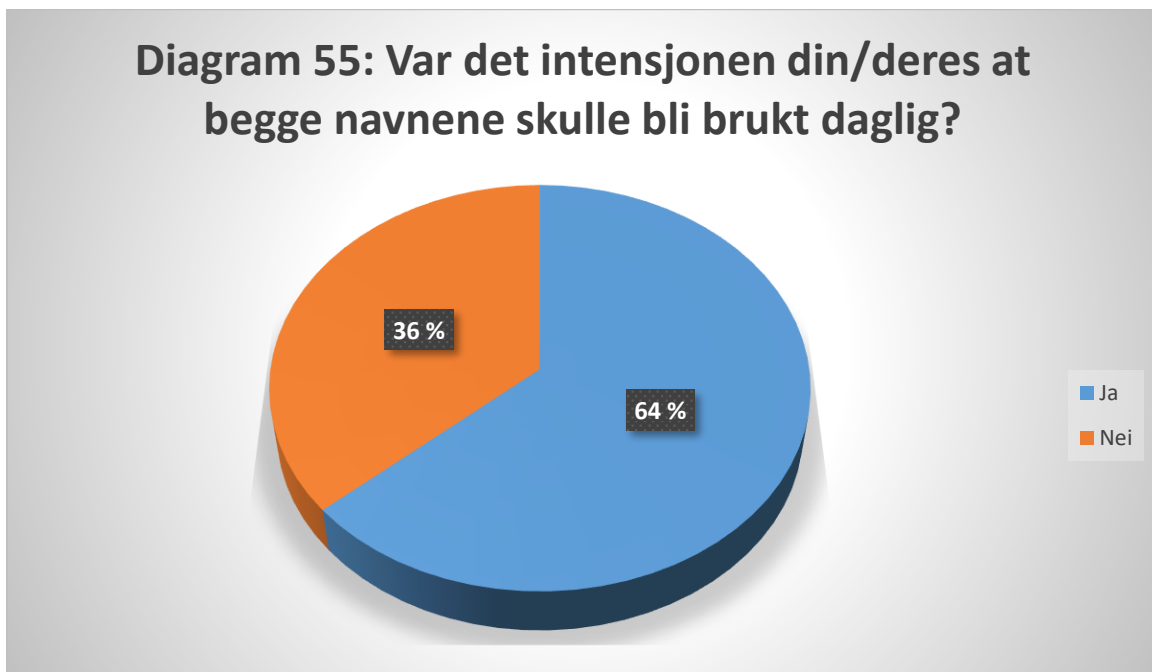
¹³⁹ Alle stolpediagram fra mødreundersøkelsen blir oppgitt i antall, ikke prosent. Dette på grunn av at det er så få respondenter.

Tallene fra diagram 54, samt de utfyllende kommentarene, bekrefter dermed, som hos ungdommene, hypotese 1 om at oppkalling er en viktig årsak til at foreldre velger å gi barna sine dobbeltnavn (s. 15).

5.2 Blir dobbeltnavnet brukt?

Det fjerde spørsmålet i undersøkelsen var om barnet har bindestrek mellom fornavnene. Bare en av de 11 som svarte krysser av «ja» på dette spørsmålet. De andre 10 krysser av «nei».

Spørsmålene 5, 6 og 7 konsentrerer seg alle om bruken av navnet. Spørsmål 5 tar for seg intensjonen bak bruk av navn, noe vi kan se i diagram 55.

I det sjette og syvende spørsmålet ble mødrene spurt om navnet er i bruk.

Diagram 56: Blir begge navnene brukt daglig av deg?

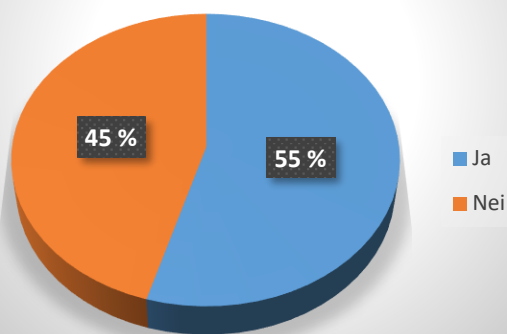
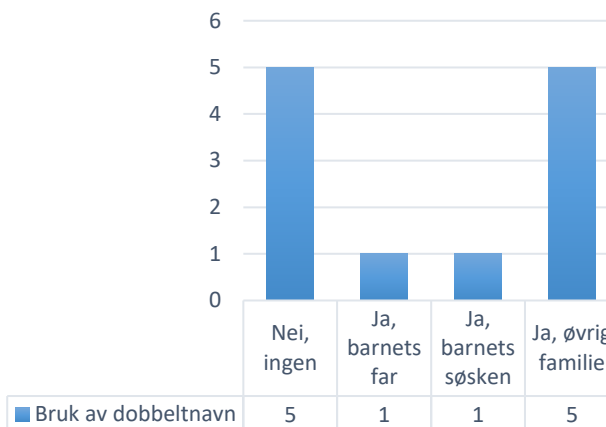

Diagram 57: Blir begge navnene brukt daglig av andre i familien til barnet? (du kan velge flere)

I diagram 55 ser vi at det er en overvekt av «Ja» på om det var intensjonen at begge navnene skulle brukes daglig. 64 % svarer at de hadde en intensjon om daglig bruk av begge navnene. Dette tallet er imidlertid litt lavere på faktisk bruk i dag hvor vi i diagram 56 ser at 55 % av mødrene bruker begge navnene i dag. Dette avkrefter dermed hypotese 10 om av ca. 25 % ungdommene blir tiltalt med hele dobbeltnavnet (s. 21).

Når det gjelder resultatene i diagram 57, som tar for seg hva andre i familien gjør, har det nok vært en liten miskommunikasjon mellom meg og mødrene. Jeg har ment at mødrene skulle krysse av for alle alternativene dersom alle i familien brukte begge navnene til barnet, mens de fleste som ikke krysser av for «Nei, ingen», bare krysser av for «Ja, øvrig familie». Jeg synes det er rimelig å tolke dette som at de med «Ja, øvrig familie», også inkluderer barnets far og eventuelle søsken. Det eneste unntaket er en som presiserer at hun med «Ja, øvrig familie», bare mener farmoren til barnet. Hun krysser «Nei» på alle andre spørsmål rundt om barnets navn blir brukt.

Funnene fra mødrene stemmer delvis overens med funnene fra undersøkelsene for ungdommene. Vi har sett at jevnt over bruker «mor» hele dobbeltnavnet i større grad enn de fleste andre, men også at ungdommene oppgir at det er rundt 32 % av dem som daglig blir tiltalt med hele dobbeltnavnet av mor (s. 60). Dette er en del lavere enn 55 %, som er

resultatet fra mødrene sin undersøkelse. Fordi det er så magert materiale i undersøkelsen blant mødrene, og et så solid materiale fra undersøkelsene fra ungdommene, vil jeg tro at 32 % er mer reelt.¹⁴⁰ Mødreundersøkelsen bekrefter også resultatet fra ungdommene om at besteforeldre kan bruke et dobbeltnavn, selv om øvrig familie ikke bruker hele dobbeltnavnet.

Diagram 55 - 57 bekrefter langt på vei hypotese 15 om at det er en sammenheng mellom foreldres intensjon rundt bruk av dobbeltnavn og faktisk bruk av navnet (s.34). De som ikke hadde en intensjon om å bruke begge navnene, bruker dem ikke, og de fleste som hadde en intensjon om å bruke begge navnene, bruker begge navnene. Det er bare én av mødrene som opplever at navnet ikke blir tatt i bruk selv om det var intensjonen, og bare én som opplever at noen i familien bruker begge navnene selv om det ikke var intensjonen at begge navnene skulle være i bruk.

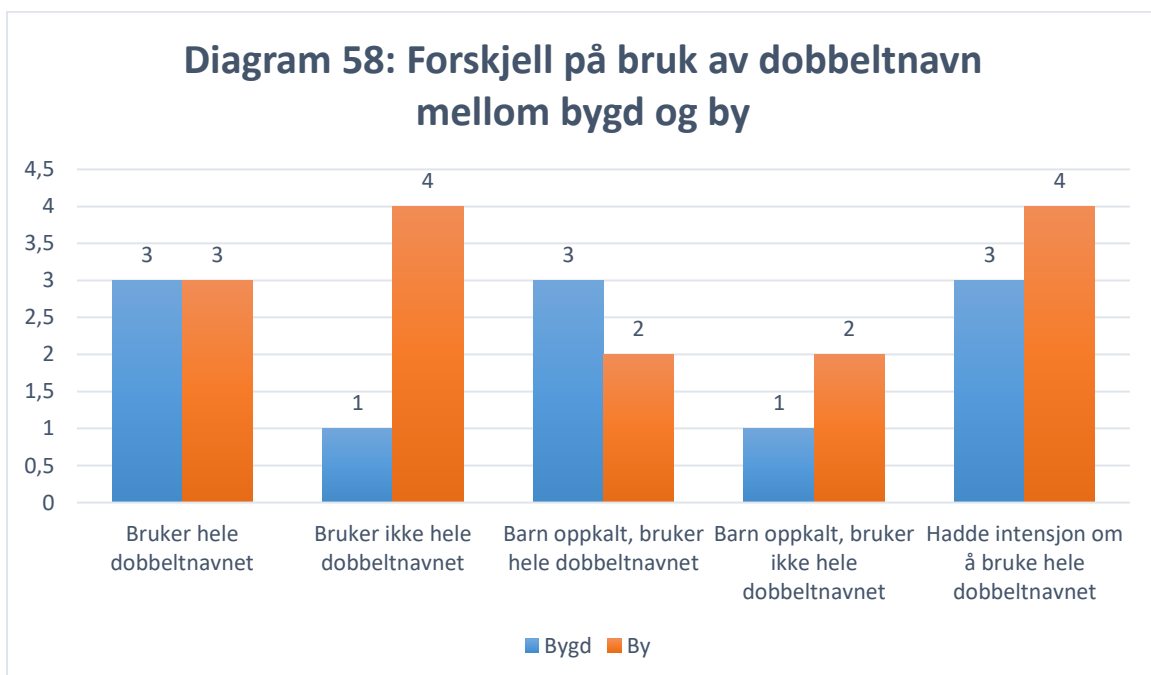

Diagram 58 viser forskjellen mellom mødre bosatt på bygd og by i forhold til om de bruker hele dobbeltnavnet, både med tanke på generell bruk, når barna er oppkalt og intensjon. Tre av mødrene bosatt på bygd, altså 75 %, oppgir at navnet er i bruk, og at dette var intensjonen.

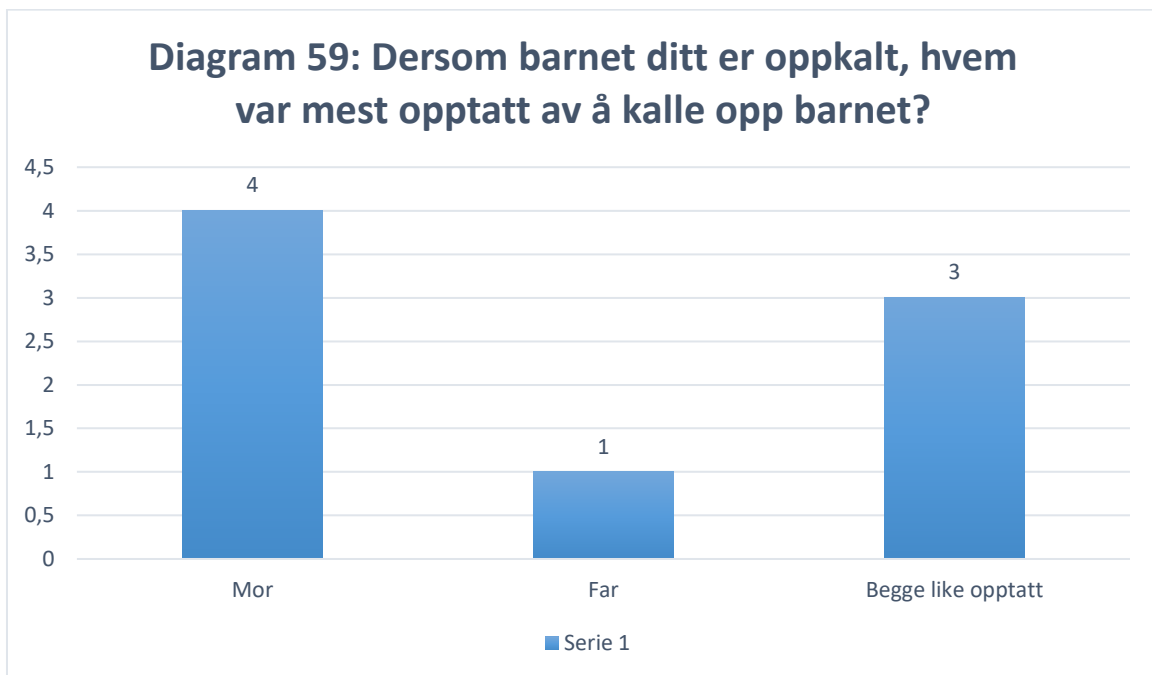
¹⁴⁰ Som jeg har vært inne på tidligere, er det også mulig at mødrene som har deltatt i undersøkelsen har meldt seg frivillig fordi de er mer opptatt av navn enn snittet, og at det dermed også er mer sannsynlig at disse derfor bruker hele dobbeltnavnet til sine barn.

Den siste er tilfellet med farmoren som bruker begge navnene. Det er altså flere av de fra bygd som bruker begge navnene enn dem fra by.

Svarene fra mødrene bekrefter hypotese 11, om at det er mer vanlig å bruke hele dobbeltnavnet som tiltalenavn på bygdene enn i byen (s. 22). Også dette stemmer overens med funnet fra undersøkelsen blant ungdommene, hvor ca. 20,5 % flere av bygdeungdommene opplever å bli tiltalt med hele dobbeltnavnet i forhold til byungdommene (s. 101).

5.3 Oppkalling

I det åttende spørsmålet ble mødrene spurt om hvem som var mest opptatt av oppkalling dersom de hadde kalt barnet opp.

Ut i fra diagram 59 ser vi at det av de spurte er mor som er mest opptatt av oppkalling, tett fulgt av at begge to er like opptatt av det. Bare én av de åtte som hadde oppkalte barn, oppgav at det var far som var mest opptatt av oppkalling. Dette bekrefter hypotese 14 om at det er større sannsynlighet for at mor er pådriveren bak navngivningen enn at far er det (s. 34).

5.4 Angret på navnevalg?

Det niende spørsmålet dreide seg om mødrene i ettertid var fornøyd med å gi barnet to navn. Spørsmålet var: «Har du i ettertid angret på at du/dere ga barnet to navn?».¹⁴¹ Her svarer alle benektende, ingen har angret på valget om to navn. Svaret er ikke så overraskende. Å navngi et barn er en prosess de færreste tar lett på, og de fleste vil nok derfor være tilfreds med valget sitt når de først har bestemt seg. Spørsmålet ble likevel tatt med av to ulike grunner. Den ene var at det ville være interessant å se om noen kanskje synes to navn ble litt slitsomt på sikt. Den andre grunnen var knyttet til intensjon om å bruke begge navnene og faktisk bruk, hvor jeg lurte på om dem som hadde intensjon om å bruke begge navnene, men ikke brukte dem likevel, angret på at de da ga to navn. Nå viste det seg at dette bare gjaldt én av mødrene, og hun angret ikke.

5.5 Noe mødrene selv vil utdype?

Det tiende og siste spørsmålet var følgende: «Er det noe du selv vil legge til rundt valg av dobbeltnavn til barnet ditt, ev. bruk av det i ettertid?».¹⁴² Her kunne mødrene velge å enten svare «Nei», eller «Ja, utdyp:». Hele åtte av de 11 mødrene valgte å utdype. Utdypningene er for ulike til å sette opp noe diagram eller skjema, men gir også et bilde av at det kanskje er dem som har tenkt ekstra mye rundt navnevalget som har valgt å svare på spørreundersøkelsen.

Utdypninger som kommer opp er (omskrevet for å korte ned):

- Det ene navnet er så uvanlig at folkeregisteret kommenterte at det var bra de hadde et mer kjønns spesifiserende navn i tillegg.
- Selv om familien bruker begge navnene, gjør ikke barnet selv det, ei heller venner og lærere. Det er da oppkallingsnavnet som blir utelatt.
- Alle, også venner og barnet selv, bruker begge navnene.
- Valgte to korte navn slik at begge kunne bli brukt, spesielt siden ene navnet er oppkallingsnavn var dette viktig.
- Det var identitetsskapende å velge navn alt i svangerskapet, hvor det ene navnet var oppkalling.

¹⁴¹ Se vedlegg 6, «Spørreskjema til mødrene».

¹⁴² Ibid

- Barnet fikk bare ett dåpsnavn, men fikk lagt til et ekstra fornavn som konfirmasjonsgave. Dette navnet er oppkallingsnavn og et navn barnet selv ville ha.
- Barnet er adoptert og det ene fornavnet er beholdt fra opprinnelseslandet. Dette er viktig i forhold til identitet og bakgrunn.
- Det ene navnet er et tradisjonsnavn som alle jentene i familien, inkludert mor, har.

Denne utdypingen fra mødrene viser at navngiving til barn kan være sammensatt, og at identitet er ord mødrene selv vektlegger. Utdypningen viser også en endret bruk av navn i ett av tilfellene, hvor det nå bare er familien som fortsatt bruker hele dobbeltnavnet.

5.6 Tilbakemeldinger om forhold mellom dobbeltnavn hos mødre og barn

Under rekrutteringen kom det fram noen interessante synspunkter utenom spørsmålene i skjemaet. Disse tilbakemeldingene kan, med et begrenset utvalg av mødre, vise at noen mødre med doble fornavn som de bruker fullt ut, ikke valgte å gi doble fornavn til sine barn. Det kom videre fram at noen mødre med doble fornavn og som bruker bare det første, i noen tilfeller hadde gitt doble fornavn til sine barn. Siden dette gjelder relativt få tilbakemeldinger, kan vi ikke trekke sikre slutninger av dette. Her skal vi se litt mer på disse tilbakemeldingene.

For å få kontakt med mødre som hadde ungdommer med doble fornavn, spredte jeg forespørselen om deltakelse via Facebook. Flere av dem som svarte at de ikke hadde barn med dobbeltnavn, kom med tilleggs kommentarer med varianter av dette innholdet: «... fordi jeg selv har dobbeltnavn og synes det er litt slitsomt». Tilsvarende kommentarer fikk jeg fra noen av dem jeg snakket med under rekrutteringen. Da jeg tok en nærmere titt, så jeg at dette utelukkende gjaldt dem som har dobbeltnavn og aktivt bruker begge både muntlig og skriftlig. Det ser dermed ut for at flere av mine bekjente som har et dobbeltnavn som er aktivt i bruk, helt bevisst har latt være å gi sine egne barn dobbeltnavn fordi de selv opplever det som slitsomt å ha dobbeltnavn.

For øvrig fikk jeg inn svar fra mødre til ungdommer med dobbeltnavn hvor jeg vet at litt under halvparten av disse selv har dobbeltnavn (5 av 11 som svarte). Jeg vet også at ingen av disse med dobbelt fornavn aktivt bruker begge. De bruker altså bare det første fornavnet sitt

daglig. I denne siste gruppen kan bruken av bare det første navnet ha lettet det å gi dobbelt fornavn til sine barn.

Dette er eksempler på utfyllende kommentarer som eventuelt kan være grunnlag for videre undersøkelser siden.

5.7 Konklusjon - mødre

Nå er det selvsagt umulig å trekke noen gode og sikre konklusjoner ut av et så magert grunnlag som det en får ut av 11 mødre, spesielt siden de muligens ikke er helt representative for flertallet av dem som gir barna sine dobbeltnavn, men svarene deres gir likevel noen indikasjoner. Blant annet viser de at oppkalling er en viktig faktor for navnevalg, og at det i stor grad er sammenheng mellom intensjon av navnebruk og faktisk bruk. De utdypende kommentarene bekrefter dessuten at navngivingsgrunnen kan være kompleks og sammensatt, og at det åpenbart er tydelige tanker og omtanke bak valget av navn for barna sine.

6 Oppsummering og avsluttende diskusjon

Selv om mye allerede er blitt drøftet og konkludert med underveis, for eksempel gjennom utprøving av de ulike hypotesene, vil jeg gjerne ta for meg både hovedproblemstillingen og de ulike underproblemstillingen for å gi et skikkelig og samlende svar på dem.

6.1 Svar på problemstillingen

Hovedproblemstillingen min var:

Bruker Hordalandsungdommer på 16-19 år dobbeltnavnet sitt?

Gjennom mastergradsoppgaven og undersøkelsen har vi sett at det er to hovedformer for bruk av navn: *muntlig* og *skriftlig*. Innenfor muntlig finner vi igjen tre hovedformer: *presentasjon*, *tiltale* og *omtale*. Omtale har jeg ikke undersøkt. Innenfor skriftlig bruk finner vi to hovedformer: *formell* og *uformell*. Jeg har valgt å fokusere på den uformelle bruken.

- Gjennomsnittet av alle som *presenterer* seg med hele dobbeltnavnet sitt av ungdommer i Hordaland på 16-19 år, uansett kjønn og hvem de presenterer seg overfor, er på ca. 27,5 %.
- Gjennomsnittet som blir *tiltalt* med hele dobbeltnavnet av ungdommer i Hordaland på 16-19 år, er ca. 20 %.
- *Skriftlig* har vi sett at tallene er mye høyere. Når initialbruken er inkludert, bruker i snitt 65 % av ungdommene i Hordaland på 16-19 år hele dobbeltnavnet når de skriver navnet sitt.

I forhold til tidligere funn om bruk av dobbeltnavn, er det tydelig at bruken er en god del høyere i dag enn den var i første halvdel av 1900-tallet, men også betydelig lavere enn på 1970-tallet da omtrent halvparten av skoleelevene i Norberg sin undersøkelse brukte dobbeltnavnet sitt (s. 20).

6.1.1 Svar på om det er forskjell mellom kjønnene for bruk av dobbeltnavnet

Denne underproblemstillingen ble løst slik at man gjennom alle svarresultatene ser forskjellen mellom kjønnene. Det viste seg også at det *er* en forskjell i bruken av dobbeltnavn for gutter og jenter, men forskjellen er ikke alltid så stor og viser seg ofte mest under de ulike faktorene som påvirker navnebruken. For muntlig bruk er det litt flere gutter enn jenter som bruker hele dobbeltnavn. Ved skriftlig bruk er det derimot et markant skille hvor langt flere jenter enn gutter bruker hele dobbeltnavnet.

- *Presentasjon*: I snitt 25,5 % av jentene og 26 % av guttene bruker hele dobbeltnavnet sitt.
- *Tiltalenavn*: I snitt 19 % av jentene og 22,5 % av guttene oppgir at hele dobbeltnavnet deres er i daglig bruk.
- *Skriftlig*: Omtrent 70 % av jentene og 53 % av guttene bruker hele dobbeltnavnet sitt.

6.1.2 Svar på om det er forskjell på by og bygd for bruk av hele dobbeltnavnet

Undersøkelsen viste at det å bo på bygd er en av de tingene som i størst grad påvirker bruken av hele dobbeltnavnet. Spesielt godt ser vi det skriftlig hvor det er 16,5 % flere ungdommer på bygd som skriver hele dobbeltnavnet sitt enn i by.

- *Presentasjon*: I snitt 34,5 % av bygdeungdommene mot 22 % av byungdommene bruker hele dobbeltnavnet sitt.
- *Tiltalenavn*: I snitt 25,5 % av bygdeungdommene mot 19 % av byungdommene blir tiltalt med hele dobbeltnavnet sitt daglig.
- *Skriftlig*: Omtrent 70,5 % av bygdeungdommene mot 54 % av byungdommene bruker hele dobbeltnavnet sitt

6.1.3 Svar på om bindestrek har noe å si for bruk av dobbeltnavnet

Det som utvilsomt utgjør den største forskjellen på bruk av et dobbeltnavn, er bruk av bindestrek i navnet. Selv om det viser seg at ikke alle ungdommene med bindestrek bruker hele dobbeltnavnet, er det en markant forskjell på det å ha bindestrek og det å ikke ha bindestrek i navnet sitt når det kommer til bruk av hele dobbeltnavnet.

- *Presentasjon*: I snitt 60,5 % av ungdommene med bindestreknavn, mot 23,5 % av ungdommene uten bindestreknavn, bruker hele dobbeltnavnet.
- *Tiltalenavn*: I snitt 51,5 % av ungdommene med bindestreknavn, mot 19 % av ungdommene uten bindestreknavn, blir tiltalt med hele dobbeltnavnet.
- *Skriftlig*: Omtrent 88 % av ungdommene med bindestreknavn, mot 61,5 % av ungdommene uten bindestreknavn, skriver hele dobbeltnavnet sitt.

6.1.4 Svar på om oppkalling påvirker bruken av et dobbeltnavn

En av tingene jeg antok skulle påvirke bruken av dobbeltnavn mye, var oppkalling (s. 16). Her skulle det imidlertid vise seg at dette ikke hadde så stor påvirkning i seg selv. Den største forskjellen ligger i presentasjonsformen, hvor det er en markant forskjell på 10 %.

- *Presentasjon*: I snitt 33 % av de oppkalte ungdommene, mot 22 % av dem som ikke er oppkalt, bruker hele dobbeltnavnet sitt.
- *Tiltalenavn*: I snitt 24,5 % av de oppkalte ungdommene, mot 20,5 % av ungdommene som ikke er oppkalt, blir daglig tiltalt med hele dobbeltnavnet sitt.
- *Skriftlig*: Omtrent 67,5 % av de oppkalte ungdommene, mot 61,5 % av ungdommene som ikke er oppkalt, skriver hele dobbeltnavnet navnet sitt.

6.1.5 Svar på om antall stavelser har noe å si for om hele dobbeltnavnet er i bruk

Det viser seg at det primært er to ting som spiller inn når det gjelder stavelser og bruk av hele dobbeltnavnet. Det ene er at førstenaavnet må ha en eller to stavelser, det andre er at andrenaavnet ikke bør ha mer enn tre stavelser. For å vise et tverrsnitt, vil jeg derfor her med

«få stavelser» referere til kombinasjonene 1-2 + 1-2 og 1-2 + 3. Selv om andrenavn med 1-2 stavelser forekommer sammen med et førsteavn med tre eller flere stavelser, blir ikke disse regnet med som «få stavelser» i denne oversikten fordi det er snakk om så få ungdommer med en slik kombinasjon. Det viser seg at stavelser påvirker den muntlig bruken av et dobbeltnavn, men i liten grad den skriftlige bruken.

- *Presentasjon*: I snitt 35 % av ungdommene med få stavelser i dobbeltnavnet sitt, mot 15,5 % av ungdommene med mange stavelser i dobbeltnavnet sitt, bruker hele dobbeltnavnet.
- *Tiltalenavn*: I snitt 27,5 % av ungdommene med få stavelser i dobbeltnavnet sitt, mot 19,5 % av ungdommene med mange stavelser i dobbeltnavnet sitt, blir daglig tiltalt med hele dobbeltnavnet sitt.
- *Skriftlig*: Omtrent 66,5 % av ungdommene med få stavelser i dobbeltnavnet sitt, mot 64 % av ungdommene med mange stavelser i dobbeltnavnet sitt, skriver hele dobbeltnavnet sitt.

6.1.6 Svar på om de er glade for å ha dobbeltnavnet og om verdi har noe å si for om dobbeltnavnet er i bruk

Denne delen omfatter to ulike deltema, både om ungdommene er glade i dobbeltnavnet sitt og om de mener det har en spesiell verdi, slik det er forklart under del 4.6.7 og 4.6.8. Begge deler er undersøkt for de tre kategoriene *presentasjon*, *tiltale* og *skriftlig bruk*. Her ser vi også tydelig at ungdommen sitt forhold til det å ha et dobbeltnavn, spiller mer inn på bruken enn hvilken verdi de tillegger dobbeltnavnet sitt, for eksempel under *presentasjon* hvor differansen er 15,5 % for glad for/ikke glad for å ha dobbeltnavn, mens differansen på verdi/ikke verdi bare er på 2 %.

- *Presentasjon*:
 - I snitt 36 % av ungdommene er som glad for å ha et dobbeltnavn, mot 20,5 % som ikke er glad for dobbeltnavnet sitt og 38 % som er likegyldig, bruker hele dobbeltnavnet sitt.

- Omtrent 36,5 % av ungdommene som tillegger hele dobbeltnavnet sitt like stor verdi, mot 34,5 % av dem som ikke tillegger hele dobbeltnavnet like stor verdi, bruker hele dobbeltnavnet sitt.
- *Tiltalenavn:*
 - I snitt 28,5 % av ungdommene er som glad for å ha et dobbeltnavn, mot 18,5 % som ikke er glad for dobbeltnavnet sitt og 32,5 % som er likegyldig, blir tiltalt med hele dobbeltnavnet sitt.
 - Omtrent 31 % av ungdommene som tillegger hele dobbeltnavnet sitt like stor verdi, mot 25 % av dem som ikke tillegger hele dobbeltnavnet like stor verdi, blir tiltalt med dobbeltnavnet sitt.
- *Skriftlig:*
 - I snitt 69,5 % av ungdommene er som glad for å ha et dobbeltnavn, mot 33 % som ikke er glad for dobbeltnavnet sitt og 59 % som er likegyldig, skriver hele dobbeltnavnet sitt.
 - Omtrent 67,5 % av ungdommene som tillegger hele dobbeltnavnet sitt like stor verdi, mot 60 % av dem som ikke tillegger hele dobbeltnavnet like stor verdi, skriver hele dobbeltnavnet sitt.

6.2 Resultat for hypotesene, kort oppsummert

For å få et lett overblikk over utfallet av hypoteseutprøvingen er hovedkonklusjonene for de 16 hypotesene fra kapittel 2 samlet her. For hver hypotese blir det vist til drøftingen i kapittel 4 og 5.

Hypotese 1: Oppkalling er en viktig årsak til at foreldre velger å gi barna sine dobbeltnavn.

Konklusjon: Både svar fra ungdommene og mødrene bekrefter hypotesen (s. 68 og 93)

Hypotese 2: Ungdommer med odell på gård er mest sannsynlig oppkalt.

Konklusjon: Svaret fra ungdommene avkrefter hypotesen (s. 75)

Hypotese 3: Flere av ungdommene som er oppkalt enn dem som ikke er oppkalt, bruker hele dobbeltnavnet sitt.

Konklusjon: Svaret for ungdommene bekrefter hypotesen for guttene, men bare delvis for jentene (s. 73).

Hypotese 4: Ungdommene som er oppkalt vil tillegg navnet større verdi enn ungdommene som ikke er oppkalt.

Konklusjon: Undersøkelsen fra ungdommene bekrefter delvis hypotesen (s. 90).

Hypotese 5: Ungdommer med bindestreknavn bruker hele dobbeltnavnet sitt.

Konklusjon: Undersøkelsen fra ungdommene avkrefter hypotesen (s. 85).

Hypotese 6: Ungdommene med få stavelser i navnene sine bruker hele dobbeltnavnet oftere enn ungdommer med mange stavelser i navnene sine.

Konklusjon: Undersøkelsen fra ungdommene bekrefter i stor grad hypotesen (s. 77).

Hypotese 7: Ungdommene som selv oppgir at de ikke synes at navnene deres klinger godt sammen, vil sjeldent eller aldri bruke hele dobbeltnavnet sitt.

Konklusjon: Undersøkelsen fra ungdommene avkrefter i stor grad hypotesen (s. 79).

Hypotese 8: Mange av ungdommene sine dobbeltnavn er gitt utelukkende fordi foreldrene likte dem.

Konklusjon: Undersøkelsen fra ungdommene avkreftet delvis hypotesen (s. 68)

Hypotese 9: En stor overvekt av ungdommer med dobbeltnavn bruker bare førstenavnet sitt.

Konklusjon: Undersøkelsen fra ungdommene bekrefter hypotesen for muntlig bruk, men avkrefter den for skriftlig bruk (s. 53 og 54)

Hypotese 10: Omtrent 25 % av ungdommene med dobbeltnavn bruker og blir tiltalt med hele dobbeltnavnet sitt.

Konklusjon: Undersøkelsen fra ungdommene bekrefter hypotesen muntlig, men ikke skriftlig, mens undersøkelsen fra mødrene avkrefter hypotesen også for muntlig bruk (s. 53, 55 og 94).

Hypotese 11: Det mer vanlig å ta i bruk andrenavnet eller hele dobbeltnavnet som tiltalenavn på bygdene enn i byen.

Konklusjon: Undersøkelsen fra ungdommene bekrefter delvis hypotesen, mens undersøkelsen fra mødrene bekrefter den (s. 86 og 96).

Hypotese 12: De fleste ungdommene som er oppkalt, er oppkalt etter besteforeldre eller oldeforeldre.

Konklusjon: Undersøkelsen fra ungdommene bekrefter hypotesen (s. 70).

Hypotese 13: Det er flere gutter enn jenter som er oppkalt.

Konklusjon: Undersøkelsen fra ungdommene avkrefter hypotesen (s. 68)

Hypotese 14: Det er større sannsynlighet for at mor har vært pådriveren bak navngivingen enn at far har vært det.

Konklusjon: Undersøkelsen fra mødrene bekrefter i stor grad hypotesen (s. 96).

Hypotese 15: Det er en sammenheng mellom foreldres intensjon om bruk av dobbeltnavnet og faktisk bruk av navnet.

Konklusjon: Undersøkelsen fra ungdommene avkrefter delvis hypotesen, mens undersøkelsen fra mødrene i stor grad bekrefter den (s. 62 og 95).

Hypotese 16: I tilfellene hvor ungdommene oppgir at de normalt ikke bruker dobbeltnavnet sitt, eller blir tiltalt med det, vil det hos mange forekomme unntak.

Konklusjon: Undersøkelsen fra ungdommene bekrefter i delvis hypotesen (s. 56).

6.3 Ungdom og aldersbetinget bruk av dobbeltnavnet

Svaret på hovedproblemstillingen og på alle underproblemstillingene, viser at det er flere faktorer som påvirker bruk av hele dobbeltnavnet for ungdommer med dobbeltnavn.

Underveis i undersøkelsen har det i tillegg kommet fram en annen faktor som helt tydelig påvirker bruken av dobbeltnavnet til ungdommer, og det er alder.

Svarene som framgår av de to spørreundersøkelsene, og spesielt svarene fra ungdommene sin spørreundersøkelse, har vist oss at en endring i bruk av dobbeltnavnet inntreffer etter hvert som barnet vokser til, da primært muntlig. Det kan ha vært foreldrene sin intensjon at hele dobbeltnavnet skal brukes, og at både foreldrene selv og andre i familien har brukt eller

bruker begge navnene aktivt, men at mange ungdommer endrer egen bruk med alderen. Fra mødreundersøkelsen så vi at en mor har oppgitt at det var intensjonen at hele dobbeltnavnet skulle brukes, men at det ikke er i bruk nå, og en annen som oppgir at det bare er familien som bruker hele dobbeltnavnet.¹⁴³

Selv om barnet har vært vant til å bli tiltalt med hele dobbeltnavnet, ser det ut for at dette endrer seg når de blir ungdommer. Spesielt ser overgangen fra barneskole til ungdomsskole ut for å være utslagsgivende, hvor en del av ungdommene velger å ta bort det ene navnet sitt når de presenterer seg.¹⁴⁴ Dette har igjen ført til at færre tiltaler dem med hele dobbeltnavnet, men at tiltaleformen ikke faller helt bort fordi de fortsatt har venner fra barneskolen som alltid har tiltalt ungdommen med dobbeltnavn, og dermed fortsetter med det.

Undersøkelsen blant ungdommene viser helt tydelig at det er langt mindre vanlig å presentere seg overfor nye jevnaldrende med hele dobbeltnavnet enn overfor nye voksne, og vi har også sett at venner i mindre grad enn voksne og familie tiltaler ungdommene med hele dobbeltnavnet. I tillegg har vi sett at søsken i langt mindre grad enn foreldrene bruker hele dobbeltnavnet til ungdommene.

For å bedre forstå endringen, kan studier innen *ungdomskultur*, og spesielt innen *språksosiologiske* aspekter gi oss en forklaring (del 2.4.3). Det at ungdommer har sin egen ungdomsspråkstil hvor man foretrekker kortere ordformer og slanguttrykk, kan overføres til navnebruk. Når ungdommer i mindre grad velger å presentere seg med bare ett fornavn, eller tiltale venner med bare ett fornavn, kan dette være et uttrykk for å ta i bruk kortere ordformer. På samme måte kan bruken av kallenavn i et ungdomsspråk være tilsvarende et slanguttrykk som løsriver seg fra formene voksne gjerne bruker. For videre studier kunne det vært interessant å se om navnebruken endrer seg igjen når ungdommene blir voksne, og om hele dobbeltnavnet vil være mer hyppig i bruk også blant jevnaldrende.

¹⁴³ Se del 5.2 og 5.5

¹⁴⁴ Dette framgår av utdypende svar som en del av ungdommene har kommet med helt til slutt i spørreundersøkelsen og er også kommentert under del 4.4.1.

6.4 Avsluttende diskusjon

Undersøkelsene jeg har gjort i forbindelse med denne mastergradsoppgaven har vist at bruken av et dobbeltnavn varierer en for hordalandsungdommene mellom 16 og 19 år avhengig av flere forhold. Om vi ser bort i fra skriftlig bruk, bruker i snitt en fjerdedel av ungdommene hele dobbeltnavnet sitt, men dette er ikke noe stabilt tall. For det første vil bruksområdet for dobbeltnavnet variere ut i fra hvor ungdommene bor, om de liker navnet sitt, har bindestrek og andre faktorer som vi har sett underveis. For det andre er bruken situasjonsbestemt. Selv om noen ungdommer ikke fraviker fra hvordan de bruker dobbeltnavnet sitt, har vi sett at det er mer vanlig enn uvanlig å endre bruken i ulike situasjoner, som for eksempel ut i fra om de skal skrive navnet sitt, er på ferietur eller møter andre med samme navn som dem selv. Det har også vist seg at ungdommene har en større tendens til å bruke hele dobbeltnavnet når de vil bli tatt på alvor av voksne rundt dem, men gjerne velge bort et navn når de omgås jevnaldrende.

Da ungdommene fikk sitt dobbeltnavn, har vi sett at det ikke nødvendigvis var med intensjon om at hele navnet skulle være i bruk. Det har vist seg at over halvparten av alle med et dobbeltnavn er oppkalt, men bare omtrent 30 % av disse er i daglig bruk muntlig. Mødreundersøkelsen viser også at et oppkallingsnavn kan være gitt fordi foreldrene er tradisjonelt orientert og finner navn fra slekten sin, ikke nødvendigvis fordi de ønsker at navnet skal være i daglig bruk. Dette viser også at de opprinnelige grunnene for at dobbeltnavn kunne spre seg så fort, som både kunne være å kalle opp og å velge navn etter smak, fortsatt ser ut for å eksistere, om enn i mindre grad nå enn tidligere.

På samme måte som det viste seg at hypotesen om at oppkalling står sterkt ved valg av dobbeltnavn stemmer, hadde jeg forventet at de fleste hypotesene jeg utformet basert på tidligere forskning ville bli bekreftet. At noen likevel var avvikende, som for eksempel at det var flere gutter enn jenter som var oppkalt, og at bare litt over halvparten av ungdommene med odell på gård var oppkalt, kan forklares med samfunnsutviklingen generelt. Dette siste viser at navn ikke er like knyttet til en gård nå som for 100 år siden. Andre avvik, som at langt flere bruker navnet sitt skriftlig enn muntlig, kan muligens best forklares med at hele dobbeltnavnet skal være i bruk i offisielle skriftlige dokumenter, som i klasselister.

Dermed står jeg, som lærer, igjen med en viktig lærdom når jeg neste høst får tildelt nye klasselister med navn på kommende elever som jeg aldri har møtt før. Hver ungdom med dobbeltnavn må bli gitt sjansen til å presentere seg selv, og det er viktig å spørre hver enkelt ungdom om hvordan de foretrekker å bli tiltalt. Det er på ingen måte gitt på forhånd hvordan en ungdom med dobbeltnavn ønsker å bruke navnet sitt.

Litteraturliste

Alle artikler, bøker og liknende i mastergradsoppgaven er underveis blitt oppført med noter. Den fulle kildehenvisningen ligger i litteraturlisten under. En del steder i teksten er det satt inn parentes med henvisning til bare sidetall, dette er da en referanse til et sidetall et annet sted i mastergradsoppgaven. I en digital versjon kan man trykke på sidetallshenvisningen og bli ført direkte til den oppgitte siden.

Aarset, Terje. 1981. «Dobbeltnamn og doble navn – nokre terminologiproblem».

Personnamnsterminologi. NORNA – rapporter 23, (1983): s. 87 – 97. Uppsala: Nornaförlaget.

—. 1982. «Dobbelnavn». *Norsk personnamnleksikon*. (1982). Oslo: Det Norske Samlaget.

Aldrin, Emilia. 2011. «Namneval som social handling: Val av förnamn och samtal om förnamn bland föräldrar i Göteborg 2007 – 2009». Doktorgradsavhandling, Uppsala universitet.

Alhaug, Gulbrand. 1999. «Eg er døypt *Per Jørn*, men dei fleste kallar meg berre *Per*».

Studia anthroponymica Scandinavica. (17): s. 76 – 92. Uppsala.

—. 2003. «Hanne Elise Caroline – om framveksten av fleirnamnsskikken i Noreg på 1700-talet». *Namn og nemne, tidsskrift for norsk namnegransking*. (20/21, 2003/2004): s. 63 – 93. Bergen: Norsk namnelag.

Brylla, Eva. 2004. *Förnamn i Sverige*. Stocholm: Liber.

Bræck, Arvid. 1981. «Personnamn i Hadsel i Vesterålen». *Norske personnamnstudier*,

redigert av Ola Stemshaug (1981), s. 81 – 123. Oslo: Det Norske Samlaget.

Dagsgard, Asbjørn. 1981. «Personnamnbruken i Skjåk i Gudbrandsdalen». *Norske personnamnstudier*, redigert av Ola Stemshaug (1981), s. 124 - 146. Oslo: Det Norske Samlaget.

Dietrichson, Susanne. 2017. «Mor tar mer ansvar for barna enn far, selv i likestilte par». *Forskning.no*, 09.10.2017. (Lest 03.05.2018). <http://forskning.no/barn-og-ungdom-kjonn-og-samfunn-likestilling/2017/10/mor-tar-mer-ansvar-barna-enn-far-selv-i>

Fure, Eli. 1990a. «Oppkalling og familiementalitet». *Historisk tidsskrift*. (2): s. 146 – 162. Oslo: Universitetsforlaget.

—. 1990b. «Personnavn og tidsånd». *Namn og nemne, tidsskrift for norsk namnegransking*. (7): s. 35 – 55. Bergen: Norsk namnelag.

Håstad, Stian og Opsahl, Toril. 2013. *Språk i byen: utviklingslinjer i urbane språkmiljøer i Norge*. Bergen: Fagbokforlaget.

Ihlebak, Marte Brakestad. 2013. «Kort er godt. En undersøkelse av bruk av lagingsmåter for kortnavn hos personer født i perioden 1985 – 1994». Mastergradsoppgave, Universitetet i Oslo.

Johannessen, Ole-Jørgen. 2002. «Kristne personnavn i norsk middelalder». *Kristendommens*

indlydelse på nordisk navngiving. Rapport fra NORNA's. 28 symposium i Skåholdt 25.
– 28. maj 2000. *NORNA-rapporter* 74. Red. Svavar Sigmundsson. S. 29-52. Uppsala.

Kristiansen, Jan Erik og Ouren, Jørgen. 1998. *Fornavn i Norge, navnemoter og motenavn*.
Oslo: Ad Notam Gyldendal.

Kruken, Kristoffer. 2001. «Andrenamnet som tiltalenamn i Noreg». *Studia anthroponymica Scandinavica*. (19): s. 97 – 111. Uppsala: Swedish Science Press.

Kruken, Kristoffer og Stemshaug, Ola. 2013. *Norsk personnamnleksikon*. 3. utgåva
v/Kristoffer Kruken. Oslo: Samlaget

Kruken, Kristoffer og Særheim, Inge. 2018. «Personnamn». *Norsk språkhistorie*, bind 2.
Oslo: Novus forlag

Meldgaard, Eva Villarsen. 1990. *Studier i københavnske fornavne 1650 – 1950*. København:
C.A Reitzels Forlag.

—. 1992. “Dobbeltnavnets terminology”. *Studia anthroponymica Scandinavica*. (10): s. 152 –
158. Uppsala: Swedish Science Press.

Mill, John Stuart. 1862. *A system of logic*, bd. 1. S. 33 - 34.

Mitterauer, Michael. 1993. *Ahnen und Heilige. Namensgebung in der eropäishen Geschichte*.
München: Verlag C.H. Beck.

Munch, P.A. 1849. «Nogle Ord til Overveielse som vore Personsnavne, og om at holde vore nationale Navne i Agt og Ære». *Norsk Folke-kalender*. S. 80 - 89. Christiania (Oslo).

Navneloven. *Lov om personnavn av 7. juni 2002 nr. 19*.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2002-06-07-19>

Norberg, Perly Folstad. 1978. «Navnetradisjoner og sosiale sjikt». Hovedfagsoppgave, Universitetet i Trondheim.

Oftedal, Tina Torgersen. 2014. «Norske dobbeltnavn – med fokus på kombinert dobbeltnavn og mellomnavn, stavelser og kjønnsforskjeller». Bacheloroppgave, Universitetet i Bergen.

Olsen, Lene Ødegård. 2017. ««SKAM»-par på navnetoppen». *Statistisk sentralbyrå*. Lest 03.05.2018. <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/skam-par-pa-navnetoppen>

Otterbjörk, Roland. 1964/2000. *Svenska förnamn*. Tredje upplagan 2000. Stocholm: Liber.

Randsborg, Hege Brit. 1990. «Navneoppkalling – myte eller virkelighet?». *Namn og nemne tidsskrift for norsk namnegransking*. (7): s. 93 – 102. Bergen: Norsk namnelag.

Seibicke, Wilfried. 1991. *Vornamen*. Frankfurt am Main: Verlag für Standesamtswesen.

Seland, Per. 1978. «Navneskikker i eldre og nyere tid». *Norsk Slegtshistorisk Tidsskrift*. (26): s. 101 – 111. Oslo: Norsk Slegtshistorisk Forening

Senneseth, Marianne. 2016. «Bruken av dobbeltnavn for 17-19- åringer ved en videregående skole i Hordaland». Semesteroppgave, Universitetet i Bergen.

Solerød, Hans. 2012. «Bygd». *Store norske leksikon*. Lest 03.05.2018.

<https://snl.no/search?utf8=%E2%9C%93&query=bygd>

Statistisk sentralbyrå. 2001. «Navn 2000». Lest 03.05.2018.

<https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/navn/arkiv/2001-01-24>

—. 2016. «Navn 2015». Lest 03.05.2018.

<https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/navn/aar/2016-01-26?fane=tabell>

—. 2016. «Videregående opplæring og annen videregående utdanning,

2015». Lest 03.05.2018 <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/vgu/aar/2016-02-25>

Steenstrup, Johannessen. 1918. *Mænds og Kvinders Navne i Danmark gennem Tiderne*. I kommisjon hos G.E.C. Gad, København.

Store norske leksikon, s.v. «Filip 2 August», lest 03.05.2018, https://snl.no/Filip_2_August

Sturluson, Snorre. 1979. «Soga om Olav den Heilage (første del)». I: *Noregs kongesagaer I*.

Oversatt av Steinar Schjøtt og Hallvard Magerøy. Oslo: Det Norske Samlaget.

Sørensen, Gro Volmert. 2002. «Motiv til navnevalg i to kommuner i Norge. En sosio-onomastisk undersøkelse om valg av personnavn i Arendal og Harstad kommuner». Hovedfagsoppgave, Universitetet i Oslo.

Thorsnæs, Geir og Solerød, Hans. 2018. «By». *Store norske leksikon*. Lest 03.05.2018.

<https://snl.no/.search?utf8=%E2%9C%93&query=by>

Utne, Ivar. «Oversikt over norsk fornavnhistorie – norsk del 2016». Upublisert manuskript, sist endret 21.08.2016. PDF.

Øvergaard, Ingebjørg Bosch. 2006. «Navneskikker i Gamvik og Masfjorden». Hovedfagsoppgave, Universitetet i Bergen.

Liste over diagrammer

- Diagram 1: Fordeling mellom kjønnene, totalt (s. 48)
- Diagram 2: Fordeling mellom kjønnene, bosatt i Bergen kommune (s. 49)
- Diagram 3: Fordeling mellom kjønnene, bosatt utenfor Bergen kommune (s. 49)
- Diagram 4: Fordelingen mellom de bosatt i Bergen kommune og de bosatt utenfor Bergen Kommune (s. 50)
- Diagram 5: Fordeling av antall fornavn (s. 50)
- Diagram 6: Hvordan jentene vanligvis presenterer seg overfor andre på sin egen alder (s. 52)
- Diagram 7: Hvordan guttene vanligvis presenterer seg overfor andre på sin egen alder (s. 52)
- Diagram 8: Hvordan jentene vanligvis presenterer seg overfor nye voksne (s. 52)
- Diagram 9: Hvordan guttene vanligvis presenterer seg overfor nye voksne (s. 52)
- Diagram 10: Hvordan jentene vanligvis skriver navnet sitt (s. 54)
- Diagram 11: Hvordan guttene vanligvis skriver navnet sitt (s. 54)
- Diagram 12: Unntak for bruk av dobbeltnavn (s. 55)
- Diagram 13: Jenter, hvordan venner tiltaler dem (s. 57)
- Diagram 14: Gutter, hvordan venner tiltaler dem (s. 58)
- Diagram 15: Jenter, hvordan voksne tiltaler dem (s. 59)
- Diagram 16: Gutter, hvordan voksne tiltaler dem (s. 59)
- Diagram 17: Jenter, hvordan familien bruker dobbeltnavnet (s. 61)
- Diagram 18: Gutter, hvordan familien bruker dobbeltnavnet (s. 61)
- Diagram 19: Unntak av tiltaleform fra foreldre (s. 64)
- Diagram 20: Jenter: Har du kallenavn? (s. 65)
- Diagram 21: Gutter: Har du kallenavn? (s. 65)
- Diagram 22: Hvorfor ungdommene har flere fornavn (s. 67)
- Diagram 23: Hvem ungdommene er oppkalt etter (s. 70)
- Diagram 24: Forskjellen på bruk av dobbeltnavn ved oppkalling og uten oppkalling (s. 71)
- Diagram 25: Forskjell på bruk av dobbeltnavn for oppkalte ungdommer i by og på bygd (s. 72)
- Diagram 26: Fordelingen av ungdommer som har odelsrett på gård (oppgitt i antall) (s. 73)
- Diagram 27: Oppkalling blant ungdommer som har odel på gård (s. 74)
- Diagram 28: Jenter, antall stavelser og bruk av dobbeltnavn (s. 76)
- Diagram 29: Gutter, antall stavelser og bruk av dobbeltnavn (s. 77)
- Diagram 30: Jenter, har navnene god samklang? (s. 78)

- Diagram 31: Gutter, har navnene god samklang? (s. 78)
- Diagram 32: I hvor stor grad blir dobbeltnavn uten samklang brukt? (s. 79)
- Diagram 33: Bindestreknavn fordelt mellom kjønn og by/bygd (s. 80)
- Diagram 34: Jenter, *med* bindestrek, presentasjon overfor jevnaldrende (s. 81)
- Diagram 35: Jenter, *uten* bindestrek, presentasjon overfor jevnaldrende (s. 81)
- Diagram 36: Gutter, *med* bindestrek, presentasjon overfor jevnaldrende (s. 81)
- Diagram 37: Gutter, *uten* bindestrek, presentasjon overfor jevnaldrende (s. 81)
- Diagram 38: Jenter, *med* bindestrek, presentasjon overfor voksne (s. 82)
- Diagram 39: Jenter, *uten* bindestrek, presentasjon overfor voksne (s. 82)
- Diagram 40: Gutter, *med* bindestrek, presentasjon overfor voksne (s. 82)
- Diagram 41: Gutter, *uten* bindestrek, presentasjon overfor voksne (s. 82)
- Diagram 42: Jenter, *med* bindestrek, tiltalenavn og skriftlig bruk (s. 83)
- Diagram 43: Jenter, *uten* bindestrek, tiltalenavn og skriftlig bruk (s. 83)
- Diagram 44: Gutter, *med* bindestrek, tiltalenavn og skriftlig bruk (s. 84)
- Diagram 45: Gutter, *uten* bindestrek, tiltalenavn og skriftlig bruk (s. 84)
- Diagram 46: Forskjell på bruk av dobbeltnavn i by og bygd (s. 85)
- Diagram 47: Bruk av andrenavn i familien (s. 86)
- Diagram 48: Jenter, om de er glad for flere fornavn (s. 86)
- Diagram 49: Gutter, om de er glad for flere fornavn (s. 86)
- Diagram 50: Ungdommer som er glad, ikke glad eller likegyldig til å ha dobbeltnavn (s. 87)
- Diagram 51: Jenter, hvilket navn er mest verdifullt (s. 88)
- Diagram 52: Gutter, hvilket navn er mest verdifullt (s. 88)
- Diagram 53: Om ungdommer som tillegger hele dobbeltnavnet lik verdi bruker det mer enn ungdommer som ikke tillegger hele dobbeltnavnet lik verdi (s. 90)
- Diagram 54: Hva er hovedårsaken bak at barnet ditt har mer enn ett fornavn? (s. 92)
- Diagram 55: Var det intensjonen din/deres at begge navnene skulle bli brukt daglig? (s. 93)
- Diagram 56: Blir begge navnene brukt daglig av deg? (s. 94)
- Diagram 57: Blir begge navnene brukt daglig av andre i familien til barnet? (du kan velge flere) (s. 94)
- Diagram 58: Forskjell på bruk av dobbeltnavn mellom bygd og by (s. 95)
- Diagram 59: Dersom barnet ditt er oppkalt, hvem var mest opptatt av å kalle opp barnet? (s. 96)

Liste over tabeller

Tabell 1 – Sammenheng mellom kallenavn og presentasjonsnavn (s. 66)

Tabell 2 – JENTER – antall stavelser i doble fornavn (s. 75)

Tabell 3 – GUTTER – antall stavelser i doble fornavn (s. 75)

Tabell 4: Jenter – Sammenheng mellom oppkalling og navn en tillegger verdi (s. 89)

Tabell 5: Gutter – Sammenheng mellom oppkalling og navn en tillegger verdi (s. 89)

Vedlegg

Vedlegg 1 – Svar fra Personvernombudet for forskning (NSD) angående søknad om å få gjennomføre spørreundersøkelse:

Ivar Utne
Sydneplassen 7
5007 BERGEN

Vår dato: 21.07.2017 Vår ref: 54836 / 3 / LAR Deres dato: Deres ref:

Tilbakemelding på melding om behandling av personopplysninger

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 22.06.2017.

Meldingen gjelder prosjektet:

<i>54836</i>	<i>Dobbelnavn blant norsk ungdom</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Universitetet i Bergen, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Ivar Utne</i>
<i>Student</i>	<i>Marianne Senneseth</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstillende kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget [skjema](#). Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en [offentlig database](#).

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 31.12.2018, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Dersom noe er uklart ta gjerne kontakt over telefon.

Vennlig hilsen

Dag Kiberg

Vedlegg 2 – Spørreskjema til ungdommene

Du vil i undersøkelsen få spørsmål som likner hverandre litt, men det er likevel viktig at du krysser et svar på alle. For at du skal vite hva som venter, har jeg laget en kort oversikt over hva du får spørsmål om:

- * generelle ting
- * hvordan du presenterer deg
- * hvordan venner og voksne bruker navnet ditt.
- * hvordan familien bruker navnet ditt.
- * om kallenavn.
- * hvorfor du har fått to eller flere fornavn
- * om ditt forhold til navnene dine.

Dersom du har flere enn to fornavn, så svarer du for de to første eller etter beste evne.

Er du gutt eller jente?

- (1) Gutt
- (2) Jente

Bor du i Bergen kommune?

- (1) Ja
- (2) Nei

I denne undersøkelsen bruker jeg ordene fornavn og mellomnavn på denne måten:

Fornavn gjelder **alle** fornavn du har. Heter du f.eks. Christian André Hansen Olsen, er **både** Christian og André fornavn. Christian er det første fornavnet, og André er det andre fornavnet. I eksempelet er Hansen mellomnavnet og Olsen er etternavnet.

Hvor mange fornavn har du?

- (1) 2
- (2) 3
- (3) 4 eller flere

Har du bindestrek mellom fornavnene dine?

- (1) Ja
- (2) Nei

En stavelse i et navn kan telles ved å se på hvor mange vokaler du har (diftongene ei, au, oi, ai, oy, ay, ey og øy osv regner her som én vokal).

I navnet Christian er det tre vokaler (i, i og a) og dermed blir det tre stavelser. I navnet Lars er det bare en vokal (a), og dermed en stavelse.

Dersom du er usikker på dette kan du prøve å klappe navnet ditt, eller spørre om hjelp. Det er ett klapp for hver stavelse.

Hvor mange stavelser har du i det FØRSTE fornavnet ditt?

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4
- (5) 5

Hvor mange stavelser har du i det ANDRE fornavnet ditt?

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4
- (5) 5

Nå får du noen flere spørsmål om første og andre fornavn.

For noen kan det oppleves som vanskelig å svare på enkelte spørsmål, velg da det som passer best.

Dersom du f.eks. heter Christian André, men både du og alle vennene dine bare bruker Chris (et kallenavn for det første fornavnet ditt), så svarer du for første fornavn.

Hvordan presenterer du deg vanligvis for andre på din egen alder?

- (1) Med det første fornavnet mitt
- (2) Med det andre fornavnet mitt
- (3) Med begge fornavnene mine

Hvordan presenterer du deg vanligvis for nye voksne personer (lærere, arbeidsgiver, venners foreldre o.l.)?

- (1) Med det første fornavnet mitt
- (2) Med det andre fornavnet mitt
- (3) Med begge fornavnene mine

Når du skal skrive navnet ditt på papirer som IKKE krever fullt navn, men f.eks. på innleveringer og prøver, hvordan skriver du vanligvis navnet ditt da?

- (1) Hele fornavnet (f.eks. Ida Marie Hansen)
- (2) Bare det første fornavnet (f.eks. Ida Hansen)
- (3) Bare det andre fornavnet (F.eks. Marie Hansen)
- (4) Første fornavn og andre med initial (forbokstav) (f.eks. Ida M. Hansen)
- (5) Andre fornavn og første med initial (f.eks. I. Marie Hansen).

Du har til nå fått spørsmål om hvordan du vanligvis bruker navnet ditt, men er det noen unntak? (du kan velge flere svar)

- (1) Nei, jeg bruker alltid navnet mitt slik jeg har oppgitt i de andre spørsmålene
- (2) Ja, jeg bruker vanligvis bare det ene fornavnet mitt, men kan bruke begge dersom det er flere med samme navn som meg
- (3) Ja, jeg pleier å bruke begge, men av og til blir det for langt og da bruker jeg bare det ene for å gjøre det enklere for folk å huske navnet mitt
- (4) Ja, i utlandet fordi det det navnet jeg bruker hjemme blir vanskelig å uttale på andre språk
- (5) Andre unntak _____

I hvor stor grad bruker VENNERNE dine BEGGE fornavnene dine?

- (1) Alle bruker dem
- (2) De fleste bruker dem
- (3) Noen bruker dem
- (4) Få eller ingen bruker dem

I hvor stor grad bruker VENNERNE dine bare det FØRSTE fornavnet ditt?

- (1) Alle bruker det
- (2) De fleste bruker det
- (3) Noen bruker det
- (4) Få eller ingen bruker det

I hvor stor grad bruker VENNERNE dine bare det ANDRE fornavnet ditt?

- (1) Alle bruker det
- (2) De fleste bruker det
- (3) Noen bruker det
- (4) Få eller ingen bruker det

I hvor stor grad bruker VOKSNE (lærere, sjefer, foreldre til venner osv.) BEGGE fornavnene dine?

- (1) Alle bruker dem
- (2) De fleste bruker dem
- (3) Noen bruker dem
- (4) Få eller ingen bruker dem

I hvor stor grad bruker VOKSNE (lærere, sjefer, foreldre til venner osv.) bare det FØRSTE fornavnet ditt?

- (1) Alle bruker det
- (2) De fleste bruker det
- (3) Noen bruker det
- (4) Få eller ingen bruker det

I hvor stor grad bruker VOKSNE (lærere, sjefer, foreldre til venner osv.) bare det ANDRE fornavnet ditt?

- (1) Alle bruker det
- (2) De fleste bruker det
- (3) Noen bruker det
- (4) Få eller ingen bruker det

Hvem i FAMILIEN din bruker vanligvis BEGGE fornavnene dine? (Her kan du krysse på flere)

- (1) Mor
- (2) Far
- (3) Søskene
- (4) Besteforeldre
- (5) Oldeforeldre
- (6) Øvrige slektninger
- (7) Ingen

Hvem i FAMILIEN din bruker vanligvis bare det FØRSTE fornavnet ditt? (Her kan du krysse på flere)

- (1) Mor
- (2) Far
- (3) Søskene
- (4) Besteforeldre
- (5) Oldeforeldre
- (6) Øvrige slektninger
- (7) Ingen

Hvem i FAMILIEN din bruker vanligvis bare det ANDRE fornavnet ditt? (Her kan du krysse på flere)

- (1) Mor
- (2) Far
- (3) Søskene
- (4) Besteforeldre
- (5) Oldeforeldre
- (6) Øvrige slektninger
- (7) Ingen

Dersom foreldrene dine vanligvis IKKE bruker begge navnene dine, er det likevel noen unntak? (Her kan du krysse på flere)

- (1) Ja, når de kjefter på meg
- (2) Ja, når det er noe veldig viktig
- (3) Ja, ved høytidelige anledninger som f.eks. konfirmasjon
- (4) Ja, når vi er med andre som har samme navn som meg
- (5) Nei, de bruker aldri mer enn det ene fornavnet mitt
- (6) Ikke aktuelt for meg

Du vil nå få et par spørsmål om kallenavn. I dette tilfellet er jeg interessert i kallenavn som bygger på ett eller begge navnene dine. F.eks. kan et kallenavn for Andreas være Andy, og et kallenavn for Maria være Maja.

Har du et kallenavn basert på navnet ditt?

- (1) Ja, for første fornavnet mitt
- (2) Ja, for andre fornavnet mitt
- (3) Ja, for begge navnene mine
- (4) Nei

Hvem bruker vanligvis kallenavnet ditt? (Her kan du krysse på flere)

- (1) Foreldre
- (2) Søsken
- (3) Annen familie
- (4) Venner
- (5) Lærere

Vet du hvorfor du har to eller flere navn?

- (1) Ja
- (2) Nei

Hva er grunnen til at du har flere fornavn? (du kan krysse på flere)

- (1) Fordi det ene navnet mitt er så kort at det ble naturlig med to.

- (2) Fordi det ene navnet mitt er så uvanlig/spesielt at foreldrene mine ville ha et mer vanlig i tillegg.
- (3) Fordi foreldrene mine ikke ble enig om navn.
- (4) Fordi jeg er oppkalt.
- (5) Fordi jeg er adoptert og mitt opprinnelige navn ble beholdt i tillegg til et norsk navn
- (6) Andre grunner _____

Med hvilket navn er du oppkalt?

- (1) Det første navnet mitt
- (2) Det andre navnet mitt
- (3) Begge navnene mine

Hvem er du oppkalt etter? (her kan du krysse for flere)

- (1) Far
- (2) Mor
- (3) Farmor
- (4) Farfar
- (5) Mormor
- (6) Morfar
- (7) En oldemor
- (8) En oldefar
- (9) En tante
- (10) En onkel
- (11) Andre i familien
- (12) Ingen i familien (men ikke en kjendis)
- (13) En kjendis

Har du odal på en gård? (Odal betyr at du er den nærmeste til å ha rett til å overta eiendomsretten på en gård)

- (1) Ja
- (2) Nei

Er du glad for at du har flere enn ett fornavn?

- (1) Ja
- (2) Nei
- (3) Det har jeg ingen mening om

Synes du selv at navnene dine klinger godt sammen? (F.eks. vil Maren Marie klinge naturlig sammen, mens noen syns Christoffer Lars ikke klinger naturlig sammen)

- (1) Ja
- (2) Nei

Har det ene navnet ditt større verdi for deg enn det andre?

- (1) Ja, det første fornavnet mitt
- (2) Ja, det andre fornavnet mitt
- (3) Nei, de har like stor verdi
- (4) Nei, ingen av dem har noen spesiell verdi for meg

Siste spørsmål, er det noe du selv vil legge til om navnet ditt?

- (1) Nei
- (2) Ja, utdyp _____

Så flink du har vært som holdt ut til siste slutt!

Tusen takk for hjelpen, den har vært utrolig verdifull for meg! :)

Informasjon om deltakelse i forskningsprosjekt

«Bruk av dobbeltnavn blant ungdom i Hordaland»

Hei, jeg håper du vil hjelpe meg litt! ☺

Bakgrunn og formål

Mitt navn er Marianne Senneseth, og jeg skriver masteroppgave i nordisk om bruk av dobbeltnavn (flere enn ett fornavn) blant ungdommer i Hordaland.

Med denne undersøkelsen vil jeg finne ut om du med flere enn ett fornavn bruker bare det ene navnet, eller begge to. Jeg vil også undersøke om det er noe som påvirker bruken, f.eks. dersom du har bindestrek mellom navnene, er oppkalt eller lignende.

Du er valgt ut til å delta fordi du har dobbeltnavn og går på en videregående skole i Hordaland.

Hva skal du svare på i undersøkelsen?

Du som deltar vil svare på en digital spørreundersøkelse laget med programmet SurveyXact der du får spørsmål rundt bruken av navnet ditt. Det tar ca 7-9 minutter, og du får gjøre dette i en skoletime.

Du vil bli spurt om hvordan du presentere deg for andre, hvilket navn de rundt deg bruker når de bruker navnet ditt, om du vet hvorfor du har flere enn ett fornavn, om du er oppkalt ol. Det er fint om du kan **spørre foreldrene** dine på forhånd om hvorfor du har det navnet du har. Spesielt dersom du er oppkalt er det fint om du kan spørre hvem du er oppkalt etter.

Ingen av spørsmålene krever at du oppgir navnet ditt, bare hvordan du bruker det. Undersøkelsen er derfor anonym, altså slik at ingen vet at du har svart slik du har gjort.

Hva skjer med informasjonen om meg?

Alle data som blir samlet inn vil bli slettet når masteroppgaven min er avsluttet og ferdig sensurert; antagelig våren 2018, eller senest høsten 2018.

Når du har svart, får jeg bare statistikk (opptellinger) som viser hvor mange som har svart hva, og det vil ikke være mulig for meg å vite hva akkurat du har svart.

Frivillig å delta

Å delta i undersøkelsen er selvsagt helt frivillig.

Dersom du har spørsmål kan du gjerne kontakte meg på e-post: marianne.senneseth@hfk.no, eller tlf: 41 24 81 65.

Undersøkelsen er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS. De kontrollerer at alt går riktig for seg, slik at verken jeg eller andre får vite hvem som har svart hva.

Du har gått med på å delta i undersøkelsen når du startet å fylle ut spørreundersøkelsen på nettet (den digitale undersøkelsen), men kan når som helst underveis i utfyllingen trekke deg og la være å fullføre spørreundersøkelsen.

Spørreskjema til foreldre som har barn med dobbeltnavn født mellom 1997 og 2002

Informasjon

Det er frivillig å fylle ut spørreskjemaet, og du kan til enhver tid trekke deg fra undersøkelsen dersom du ikke lenger ønsker å delta. For å bevare anonymiteten skal du ikke skrive navn på spørreskjemaet, og du skal sende det ferdig utfylte skjemaet i retur i en ferdigfrankert konvolutt. På den måten vet jeg ikke hvem som har svart hva av alle deltakerne i undersøkelsen. Dette følger retningslinjene til NSD (Personvernombudet).

Spørreskjemaet dere fyller ut vil bli brukt for å finne ut mer om intensjonen bak navnevalg til ungdommer med dobbeltnavn (flere enn ett fornavn). Selve masteroppgaven min har arbeidstittelen «Dobbeltnavn blant Hordalandsungdom mellom 16 og 19 år», og målet er å finne ut noe om i hvor stor grad hele dobbeltnavnet blir tatt i bruk. Det vil bli sendt ut et digitalt spørreskjema til flere hundre ungdommer i VGS i Hordaland rundt dette. Dere skal se dette fra foreldresiden. På grunn av at det er vanskelig å rekruttere fra en såpass liten gruppe, har jeg utvidet aldersspennet på ungdommene med ett år i hver retning i forhold til hovedaldersgruppen.

Dersom noen ønsker mer informasjon, kan dere ta kontakt med meg på:

manikwil@gmail.com

Tusen takk for deltakelsen!

Mvh

Marianne Senneseth

Spørreskjema

Sett ring rundt eller strek under det som passer best. Dersom du har flere barn, fyll ut for det eldste barnet ditt som er født mellom 1997 og 2002.

1. Bor du i Bergen kommune?

Ja

Nei

2. Hva er ditt høyeste avsluttede utdanningsnivå?

Ungdomsskole

VGS

Universitet/Høyskole

3. Hva er *hovedårsaken* bak at barnet ditt har mer enn ett fornavn?

Den ene navnet ble for kort til å stå alene

Vi ønsket å kalle opp barnet

Vi ble ikke enige om ett navn og brukte begge

Vi likte de to navnene like godt og brukte begge

Jeg (eller partneren) har selv enkeltnavn og kunne tenkt oss dobbeltnavn, derfor ga vi barnet dobbeltnavn.

Andre grunner, utdyp:

4. Har barnet ditt bindestrek mellom navnene sine?

Ja

Nei

5. Var det intensjonen din/deres at begge navnene skulle bli brukt daglig?

Ja

Nei

6. Blir begge navnene brukt daglig nå av deg?

Ja

Nei

7. Blir begge navnene brukt daglig av andre i familien til barnet? (du kan velge flere)

Nei, ingen

Ja, barnets far

Ja, barnets søsken

Ja, øvrig familie

8. Dersom barnet ditt er oppkalt, hvem var mest opptatt av å kalle opp barnet?

Mor

Far

Begge like opptatt av det

9. Har du i ettertid angret på at du/dere ga barnet to navn?

Ja

Nei

10. Er du noe du selv vil legge til rundt valg av dobbeltnavn til barnet ditt, ev. bruk av det i ettertid?

Nei

Ja, utdyp:

Tusen takk for din hjelp!

Mvh
Marianne Senneseth

Sammendrag. Tittel: «Bruk av dobbeltnavn blant hordalandsungdom mellom 16 og 19 år». Forfatter: Marianne Senneseth

Mastergradsoppgavens hovedproblemstilling er: «Bruker hordalandsungdommer på 16-19 år dobbeltnavnet sitt?». Målet med oppgaven er å vise både i hvor stor grad ungdommer med doble fornavn, bosatt i Hordaland, bruker og blir tiltalt med hele dobbeltnavnet sitt, og om det er noen faktorer som påvirker denne bruken. Slike faktorer kan være oppkalling, bindestrek, samklang, kjønn og bosted.

Primærmaterialet til masteroppgaven er svar på to ulike spørreundersøkelser: en stor som baserer seg på svar til 322 ungdommer i Hordaland med dobbeltnavn, og en liten som baserer seg på svar til 11 mødre til ungdommer i Hordaland med dobbeltnavn. Spørsmålene i spørreundersøkelsen har vært en blanding av avkrysning på svaralternativer og noen få åpne svar. Det er en blanding av kvantitativ og kvalitativ metode, med hovedvekt på kvantitativ.

Det fagteoretiske bygger på tidligere forskning om dobbeltnavn, oppkalling og motivasjon, samt begrepsavklaringer rundt dobbeltnavn. Dette bygger på stoff fra flere land, men med hovedvekt på norsk. Det gjelder også flere tidligere hovedfagsoppgaver som bl.a. undersøker bruk av dobbeltnavn, oppkallingstradisjon og motivasjon rundt navngiving til barn.

Etter innledning og problemstilling kommer en del om faghistorie og teori for dobbeltnavn, oppkalling og motivasjon, med flere hypoteser underveis. Metodedelen beskriver en todelt undersøkelse, en for ungdommer og en for mødre. For ungdommene blir det gjort greie for hvordan undersøkelsen blir gjennomført med verktøyet SurveyXact, og søknadsprosessen til Personvernombudet. For mødrene blir det gjort greie for framgangsmåte for gjennomføring av spørreundersøkelse med anonym papirpost. I neste del blir resultatet lagt fram, og her blir også hypotesene testet og det drøftes rundt dem. Oppgaven avslutter med en drøfting hvor det blant annet blir svart på både hovedproblemstilling og underproblemstillinger.

Resultatet av masteroppgaven viser at gjennomsnittlig 27,5 % av ungdommene med dobbeltnavn i Hordaland presenterer seg med hele dobbeltnavnet sitt, 20 % blir tiltalt med hele dobbeltnavnet sitt og 65 % skriver hele dobbeltnavnet sitt i uformelle sammenhenger. I tillegg viser resultatet at det er flere faktorer som påvirker bruken av dobbeltnavn, som f.eks. bindestrek og om man bor på bygd eller i by.

Summary. Title: “The use of double names among youths between the age of 16-19 in Hordaland”. Author: Marianne Senneseth

The research question of the master’s thesis is «Do the youths in Hordaland, aged 16-19, use their double names? ». The purpose of the thesis is to show both the extent to which youngsters with given double names, living in Hordaland, use and are addressed with their entire double name and whether there are any factors that affect this usage. Such factors may be naming after family members, hyphens, harmony, sex and place of residence.

The primary material used in the thesis are the results of two different surveys, by usage of questionnaires; one major survey based on the response from 322 youths with double names and, additionally, a small one based on the response of eleven mothers of young people in Hordaland with double names. The questions, that make up the survey, are a combination of ticketing on response options and answering open questions. The method used is a mixture of quantitative and qualitative, with emphasis on the quantitative aspect.

The theoretical substance of the text is constructed based on previous research on given double names, naming after family members, and motivation, as well as conceptual explanations with regards to double names. The subject material originates in several countries, but the main emphasis is on the Norwegian material. This also applies to several previous research theses, which examines the use of double names, the tradition of naming after family members and the motivation for naming children.

Following the introduction and the research question, there is a section containing subject history, as well as, theories concerning double names, naming after family members and motivation for this, including several hypotheses. The section outlining the method for the thesis describes a two-part survey, one for the research group of young people with double names, and one for mothers of these. For the first group, the conduction of the survey has been outlined using the SurveyXact tool, and the application process to Data protection official for research (Personvernombudet for forskning) is included. The mothers have been informed using a procedure for conducting survey with anonymous paper post. In the next part, the result is presented, the hypotheses are tested and also discussed. The end of the dissertation mainly consists of a discussion, which addresses both the main thesis and additional research questions.

The result of the master’s thesis shows that an average of 27,5 % of young people given double names aged 16-19 originating in Hordaland presents themselves with their entire double name, while 20 % are addressed using their entire double name and 65 % write their entire double name in informal contexts. In addition, the result shows there are several factors that affect the use of double names, such as hyphens and whether you live in a rural area or in a city.